

PALANI NGĀUE MO E PATISETI 2025/26 -2027/28

02: FALE ALEA 'O TONGA

Kanotohi

Lisi 'o e Ngaahi Fakanounou	3
Talamu'aki mei he 'Eiki Sea 'o e Fale Aleá	4
Pōpōaki mei he Kalake Pule 'a e Fale Aleá	5
1. Fakamā'opo'opo 'o e Palani Ngāue 'a e 'Ofisi 'o e Fale Aleá	6
1.1 Taumu'a	6
1.2 Visone, Misiona mo e Ngaahi Tefito'i Taumu'a Ngāue Mahu'inga 'a e Ngāue'angá	7
1.3 Tu'utu'uni Ngāue	7
1.3.1 Ngaahi Tefito'i Lao, Ngaahi Tu'utu'uni Ngāue Tefito & Ngaahi Konivēsio	8
1.4 Ngaahi Kupu Ngāue Fekau'akí	8
1.5 Mape Hala Fononga ki he Fakahoko Fatongia	10
1.6 Ngaahi Fa'unga Ngāue Fakalakalaka Fakavaha'apule'anga, Fakavahefonua mo Fakafonua	11
1.6.1 Ngaahi Ola Ngāue mo e Ngaahi Ola TSDF/SDG 'oku tokoni'i 'e he Ngaahi Ola Hā Kitu'a 'a e Fale Aleá	11
1.6.2 Ngaahi Ngāue Fakaivia 'o e Ngaahi Taumu'a Fakalakalaka Tu'uloa 'a e Ngaahi Pule'anga Fakatahatahá (SDGs)	11
1.6.3 <i>Ngaahi Taumu'a Ngāue Mahu'inga 'a e Pule'angá.</i>	13
2. Vakai Fakalūkufua ki he OLA	15
2.1 Ngaahi Ola Hā Kitu'a 'a e OLA kuo fakakulupu ki he Ngaahi Va'a/Polokalama Si'i mo e Ngaahi Polokalama	15
2.2 Fa'unga Fakangāue'anga 'a e OLA	20
2.3 Fakamā'opo'opo 'o e Ngaahi Fakalelei Lalahi mo e Ngaahi Polokalama Fo'ou/Taumu'a Fo'ou kuo Palaní	21
3. Patiseti mo e Kau Ngāue 'a e OLA	28
4. Ngaahi Polokalama Fakangāue 'a e OLA	29
4.1 Polokalama 1: Taki mo e Fale'i	29
4.1.1 Fakakātoa 'o e Kau Ngāue Fakatatau ki he Tafa'aki Polokalama Si'i	30
4.2 Polokalama 2: Ngaahi Ngāue 'a e Fale Aleá	49
4.2.1 Fakakātoa 'o e Kau Ngāue 'i hono Fakafa'ahinga 'i he Polokalama Si'i	49
Polokalama 3: Langa Fakalakalaka 'a e Vāhengá	85
4.3.1 Fakakātoa 'o e Kau Ngāue Fakatatau ki he Tafa'aki Polokalama Si'i	85
Fakamatala Fakalahi 1: 'Analaiso Fakaikiiki fekau'aki mo e Ngaahi Hoa Ngāue Fekau'akí	94
Fakamatala Fakalahi hono 2: Ngaahi Tohi Ngāue 'oku tokoni ki he Tu'utu'uni Ngāue 'a e OLA ...	96

Lisi 'o e Ngaahi Fakanounou

CP&B	Palani Ngāue & Patiseti
FY	Ta'u Fakapa'anga
KPI	Faka'ilonga Tefito 'o e Fakahoko Fatongia
MDA	Ngaahi Potungāue (<i>Ministries</i>), Ngaahi Potungāue (<i>Departments</i>) mo e Ngaahi Kautaha Fakafofonga
NIIP	Palani 'Inivesi Fakafonua ki he Ngaahi Ngāue Lalahi
TSDF	Palani Langa Fakalakalaka Tu'uloa 'a Tonga
MoF	Potungāue Pa'anga
OLA	'Ofisi 'o e Fale Alea 'o Tonga

Talamu'aki mei he 'Eiki Sea 'o e Fale Aleá

'Oku ou fiefia ke fakahoko atu 'a e Palani Ngāue 'a e Fale Aleá ki he ta'u fakapa'anga 'e tolu ka hoko maí. 'Oku tuku atu 'i he Palani ko 'ení 'a e hala fononga ki hono fakamālohia e ngaue 'a e Fale Aleá, pea ke ola lelei ma'ae kakai 'a hotau fonuá.

'E fakahoko 'a e fili Fale Alea he ta'u ni, pea ko e taimi totonu eni ke vakavakai 'i 'a e ngaahi founga ngāue faka-Fale Alea pea mo e lelei 'o 'ene tokoni ki hono fakahoko 'o e ngaahi mafai faka-Konisitūtone 'oku 'i he Fale Alea. Na'e makatu'unga mei heni 'a hono to e vakai 'i 'o e Ngaahi Tu'utu'uni 'o e Ngaahi Fakataha 'a

e Fale Aleá, 'o kau ai 'a e ngaahi kaveinga fakapatonu ki Tonga na'e kau 'i he Ngaahi Me'afua Kuo Fokotu'u Mai Ma'ae Ngaahi Fale Alea Fakatemokalati 'e he Kautaha ki he Ngaahi Fale Alea 'o e Ngaahi Fonua Kominiueli. 'I he kakato 'o e to'u faka-Fale Alea lolotongá, 'oku mahu'inga ke fakakau 'i he ngaahi tu'utu'uni 'oku ne tākiekina 'a e ngaahi ngāue 'a e Fale Aleá 'a e ngaahi lesone ne ako mei he ngaahi me'a na'e hoko lolotonga 'a e to'u faka-Fale Alea hono fā talu mei he fakalelei faka-politikale 'o e 2010. Ko e fakamo'oni 'eni 'oku lolotoange 'etau tukupā ki he ngaahi tu'unga lelei ange 'o e pule faka-temokalati, pea ke a'usia 'etau misioná ***"Ke fakahoko fatongia mo fakafaingofua 'i 'a e fakahoko lelei 'e he Fale Aleá 'a hono ngaahi ngafa fatongia faka-Konisitūtone"***.

'Oku ou 'oatu 'eku poupuu kakato ki hono fakahoko mo hono ngāue 'i 'a e visone 'a e Palani Ngāue ni ***"Ha Fale Alea 'oku ne Matu'uekina 'a e Ngaahi Faingata'á pea Fakakau mai 'a e Taha Kotoa"***. Ke to e lelei ange hono fakafongā 'i 'o e kakaí, 'ata ki tu'a, taliu'í pea toe fotungofua ange ki he kakaí, pea 'oku ou falala, 'i he 'etau ngāue fakatahá, 'e tupulekina 'a e faitotonú, pea mo e fakalakalaka e temokāliti faka-Fale Aleá ma'ae kotoa 'o e kakai 'o e fonuá.

Lord Fakafanua

'Eiki Sea 'o e Fale Alea 'o Tonga

Pōpōaki mei he Kalake Pule 'a e Fale Aleá

'Oku fakahoko atu 'i he Palani Ngāue 'a e 'Ofisi 'o e Fale Alea 'o Tongá 'a e vīsone fokotu'utu'u ngāue ki he ta'u fakapa'anga 'e tolu ka hoko maí, mei he 2025/26 ki he 2027/28. Ko e palani ko 'ení 'oku ne tataki 'a e fatongia mahu'inga 'o e 'Ofisi 'o e Fale Aleá ko hono *TĀKIEKINA 'ETAU NGA'HI NGĀUE MA'A E FALE ALEÁ MO E KAKAI 'O TONGÁ*.

'I he vilitaki ki ha fakahoko fatongia 'i ha tu'unga ma'olunga 'o e founa ngāue faka-temokalati, pea ke ō fakataha 'a hono mo hono to e vakai'i 'o e

ngaahi tu'utu'uni 'oku ne tataki 'a e fakahoko fatongia 'a e Fale Aleá, 'oku 'i ai 'a e fiema'u ke to e siofi 'a e fa'unga 'o e 'Ofisi tautautefito ki he fakahoko 'o e ngaahi ngāue fakapalofesinale ki he Hou'eiki Mēmipa 'o e Fale Aleá. Pea mo ha 'ātakai ngāue 'oku fatu 'i he tefito'i taumu'a ke fisikitu'a 'a e fakahoko fatongia ola lelei 'a e 'Ofisi (*output driven*). 'E fakatefito 'a e fakamamafá ki hono fua 'o e fakahoko fatongia 'a e kau ngāue pea mo fokotu'u ha tu'unga 'o e tali ui mo e 'ata ki tu'a 'oku to e ma'olunga ange 'i he ngaahi tafa'aki kotoa 'o e fakahoko fatongia.

'Oku ou fie 'oatu ai 'a e fakamālō loto hounga mo'oni ki he 'Eiki Seá mo e 'Eiki Tokoni Seá koe'uhi ko e taki lelei 'oku na fakahokó. 'I he fengāue'aki fakataha 'a e tu'unga finemātu'a mo e tu'unga mātu'a fakahoko fatongia 'i he OLA mo e ngaahi fokotu'u fakakaukau mei he Hou'eiki Mēmipá, 'oku ou falala temau a'usia 'a e ngaahi ola hā kitu'a mo e ngaahi tāketi kuo fokotu'u 'i he Palani ko 'ení 'i he ta'u 'e tolu ka hoko maí. 'Oku mau ngāue fetākinima ai ma'a e Fale Aleá mo e kakai 'i hono tataki kimautilu 'e he ngaahi tefito'i taumu'a ngāue mahu'inga ni.

'Oku 'i ai 'a e fakatu'amelie ki ha ta'u monū'ia pea 'e fakahoko 'a homau tūkuingatá ma'a Hotau Fale Aleá mo Hotau Kakai.

'Oku ou talamonū atu,

Gloria Pole'o

Kalake Pule 'a e Fale Alea 'o Tonga

1. Fakamā'opo'opo 'o e Palani Ngāue 'a e 'Ofisi 'o e Fale Aleá

1.1 Taumu'a

“GPA 7: Lelei ange 'a e ola 'o e ngāue 'i he sekitoa faka-Pule'anga, 'i he langa hake 'a e tu'unga 'o e 'ilo mo e taukei ngāue pea pehē ki he ngaahi fakalelei 'i he ngaahi sekitoa 'a e pule'anga

'Oku fekau'aki 'a e Taumu'a Ngāue Mahu'inga ko 'ení mo e ngaahi ngāue 'a e Fale Aleá koe'uhí 'oku FAKAKAU AI 'a e fakalelei' 'i 'o e ngaahi ngāue 'a e sekitoa faka-pule'angá 'i he langa'i hake 'a e tu'unga 'o e taukei ngāue mo e 'ilo, to e siofi mo vakai' 'i 'a e ngaahi fa'unga 'o e potungāue, mo e ngaahi fakalelei 'i he pule'anga. Ko e Fale Alea ko e sino fa'u lao ia 'a ia 'oku ne fakahoko 'a e ngāue mafatukituki ko hono fa'u 'a e ngaahi lao pea mo e ngaahi tu'utu'uni ngāue ke ne fakafaingamālie' 'i 'a e ngaahi ngāue fakalakalaka ni.

'Oku hoko 'a e Palani Ngāue 2025/26-2027/28 ko ha tūhulu mahu'inga kene tākiekina 'a e hala fononga 'o e ngaahi ngāue 'a e OLA 'i he ta'u fakapa'anga 'e tolu ka hoko maí. Ko hono tefito' i taumu'á ke fakafaingamālie' 'i 'a e OLA ke fakahoko 'a 'ene ngaahi ola hā kitu'á pea ke a'usia 'a e ngaahi ola 'oku faka'amuá 'i ha tu'unga 'oku fakafiemālie. 'Oku fakakau 'i he palani ko 'eni 'a e ngaahi fakalelei fakalotofale ki he fa'unga 'o e 'Ofisi, vakai' i pea mo muimui' 'i 'a e ngaahi ola 'o e Me'afua ke fua 'aki 'a e fakahoko ngāue 'a e kau ngāue (PMS) ke fakapapau' i 'oku ola lelei 'a e ngāue, mo fokotu'u 'a e ngaahi me'afua 'oku ne malava ke fua 'a e tu'unga ngāue 'a e kaungāue. 'Oku fokotu'u 'i he palani ko 'ení ha ngaahi KPI mahino 'a ia 'oku hoko ia ko e me'afua falala'anga ki hono fuatautau 'o e tu'unga malava 'e he OLA 'o fakahoko hono fatongia. Ko e taumu'a fakakātoa 'o e palani ko 'ení ke fakamālohia 'a e tu'unga 'o e ngāue'angá mo toe lelei ange 'a e tu'unga 'o 'ene fakahoko fatongiá, pea malava ai ke hoko ko e pouaki lelei ki he Fale Aleá.

'I he ta'u 'e tolu ka hoko maí, 'e nofo pē 'a e ngaahi taumu'a ngāue mahu'inga 'a e OLA 'i he 'ene tukupā ke a'usia 'a e ngaahi taumu'a kuo fokotu'u 'i he Palaní. 'E kei vilitaki aipē 'a e Fale Aleá ke fakamu'omu'a 'a e ngaahi ngāue 'a ia 'e lava ai kene a'usia 'ene ngaahi taumu'á. 'E hoko 'ene vilitaki ko 'ení ke malava ai 'e he OLA 'o ngāue'aki lelei hono ngaahi ivi ngāué ke fakahoko ha ngaahi ngāue tu'unga ma'olunga 'a ia 'oku hohoa tatau mo e ngaahi fiema'u vivili 'a e Fale Aleá mo 'ene Ngaahi Kōmití.

1. Fakahoko ha ngaahi ngāue faka-Fale Alea tau'atāina mo tu'unga ma'olunga
2. Fakapapau' i 'oku mālohi 'a e leva' i fakapa'anga lelei
3. Fokotu'u mo tauhi ha ngaahi naunau lelei mo ha 'ātakai ngāue 'oku malú
4. Tauhi 'a hono pule' i lelei 'o e ngaahi fakamatalá mo e ngaahi ngāue fakatekinikalé
5. Langa hake ha polokalama lelei ange hono fakaloloto 'a e 'ilo 'a e kakai

1.2 Visone, Misiona mo e Ngaahi Tefito'i Taumu'a Ngāue Mahu'inga 'a e Ngāue'angá

Ko 'etau Visoné: "Ha Fale Alea 'oku ne matu'uekina 'a e ngaahi faingata'á pea fakakau mai 'a e taha kotoa"

Ko 'etau Misiona: "Ke fakahoko ngāue ma'a e Fale Alea kae malava kene fakahoko lelei 'a hono ngaahi ngafa fatongia faka-Konisitutoné ma'a e taha kotoa".

Ngaahi Tefito'i Taumu'a Ngāue Mahu'inga:

1. **Ngeia** – Ke fakahoko faitotonu mo tokanga ma'upē hotau ngaahi fatongiá
2. **Fakapalofesinale** – Ke fakapalofesinale ma'u pē 'a hono fakahoko 'o e ngaahi fatongiá 'i he ngaahi tu'unga kotoa, 'o fokotu'u ai 'a e tu'unga 'a ia ke fakahoko'aki 'a e kotoa 'o e ngaahi ngāué.
3. **Faka'apa'apa** – Faka'apa'apa 'i 'a e kotoa 'o e Hou'eiki Mēmipa 'o e Fale Aleá mo e kotoa 'o e ngaahi kupu ngāue fekau'akí pea ke feveitokai'aki foki.
4. **'Oua 'e filifilimānako pe fakapolitikale** – Ke ngāue ma'a e kotoa 'o e Hou'eiki Mēmipa 'o e Fale Aleá, kau ngāué, mo e ngaahi kupu ngāue fekau'akí 'o 'ikai ha filifilimānako 'i he fakahoko tu'utu'uní pea ke faka'ehi'ehi mei fakahoko atu ha'ate tui fakapolitikale 'a ia tene uesia ai 'a e ta'efilifimānakó pea uesia ai mo e falala 'a e Hou'eiki Mēmipá ki he kau ngāué.
5. **Tukupā** – Ke fakahoko hotau ngaahi fatongiá 'i he loto fakatōkilalo pea ke ngāue ma'a e Hou'eiki Mēmipa 'o e Fale Aleá, hotau Fale Aleá mo e kakai 'a hotau fonuá.
6. **Ho'ata Kitu'a** – Ke fakapapau 'i 'e he ngaahi fa'ahi kotoa 'oku ho'ata atu mei hotau Fale Aleá pea ngāue ki he ngaahi fiema'u vivili 'a hotau sosaietí.
7. **Kāfataha** – Ke ngāue vāofi pea ke fepoupouaki mo e taha kotoa mo poupou ki he ngaahi tefito'i taumu'a ngāue mahu'inga 'a e OLA.

1.3 Tu'utu'uni Ngāue

'Oku hoko atu 'a e tauhi 'e he 'Ofisi 'o e Fale Aleá 'a hono fatongia ko e ngāue fakasekelitali ma'a e sino fa'u lao 'o Tongá – 'a e Fale Alea 'o Tonga.

Ko e Fale Alea 'o Tongá mo e taha ia 'o e ngaahi va'a 'e tolu 'o e Pule'angá, 'a ia 'oku kehe ia mei he Pule'anga/Kapineti (Executive Government) mo e Fakamaau'angá.

'Oku 'i ai 'a e ngaahi tefito'i fatongia 'e nima 'o e Fale Alea 'o Tonga 'a ia 'oku hā atu 'i laló:

1. Ke fakapaasi 'a e ngaahi laó
2. Ke fili 'a e Palēmiá
3. Ke fakapaasi 'a e Patiseti 'a e Pule'angá
4. Ke sivilivivi 'i 'a e ngaahi ngāue 'a e Pule'angá
5. Ke fakafofonga 'i 'a e kakai 'o e fonuá.

'Oku feinga 'a e 'Ofisi 'o e Fale Aleá ke tokoni mo hiki hake 'a e fakahoko fatongia 'a e Hou'eiki Mēmipa 'o e Fale Aleá (ko e tefito'i kupu ngāue fekau'akí ia) ke fakahoko 'a hono ngaahi tefito'i fatongia kuo lave ki ai 'i 'olungá. 'Oku totonu ke fakatokanga 'i ko e fatongia fakasekelitali ko ia 'o e 'Ofisi 'oku ho'ata mei ai 'a e ngaahi ngafa fatongia talu mei tuai mo e ngaahi founga ngāue 'a e Fale Aleá 'i hono tu'utu'uni 'e he Konisitutone 'o Tonga mo 'ene

Ngaahi Tu'utu'uni ki he Ngaahi Fakatahá. 'Oku natula kehekehe 'a e Palani Ngāue mei he ngaahi sino kehe fakapule'angá koe'uhí pe ko hono ngaahi tefito'i fatongia.

'Oku 'ikai ha tu'utu'uni ngāue ia 'a e OLA ke fa'u ha ngaahi palani fakasekitoa pe ko ha tu'utu'uni ke fakahū mai 'a e ngaahi palani ko 'ení ki he Fale Aleá. Ko e fatongia ia 'o e Pule'angá ke fatu mo fakahoko 'a e Ngaahi Palani Fakasekitoa mo Fakavahé pea 'e ngofua ki he OLA ke tokoni ki he ngaahi fatongia sivisivi'i 'o e Fale Aleá 'i he ngaahi palani ko 'ení kapau 'e fiema'u.

1.3.1 Ngaahi Tefito'i Lao, Ngaahi Tu'utu'uni Ngāue Tefito & Ngaahi Konivēsio

'Oku tākiekina 'a e OLA 'e he ngaahi lao mo e ngaahi tu'utu'uni ngāue ko 'ení:

- 1) Konisitutone 'o Tonga
- 2) Lao - Lao ki he Fale Alea, Lao ki he Palani Sino'i Pa'anga Ngaahi Monū'ia Mālōlō 'a e Fale Alea mo e Lao ki he Fili Fale Alea.
- 3) Ngaahi Tu'utu'uni – Ngaahi Tu'utu'uni ki he Ngaahi Fakataha mo e Ngaahi Tu'utu'uni Tu'uma'u 'a e Fale Alea 'o Tonga.
- 4) Ngaahi Tu'utu'uni faka-Fale Alea 'o Tonga – Ko e ngaahi tu'utu'uni eni 'oku tali ko e ngaahi tu'utu'uni 'a e Fale Aleá.
- 5) Ngaahi Tu'utu'uni 'a e 'Eiki Sea 'o e Fale Alea
Ngaahi Tu'utu'uni Ngāue 'a e Kau Ngāue 'a e Fale Aleá

1.4 Ngaahi Kupu Ngāue Fekau'akí

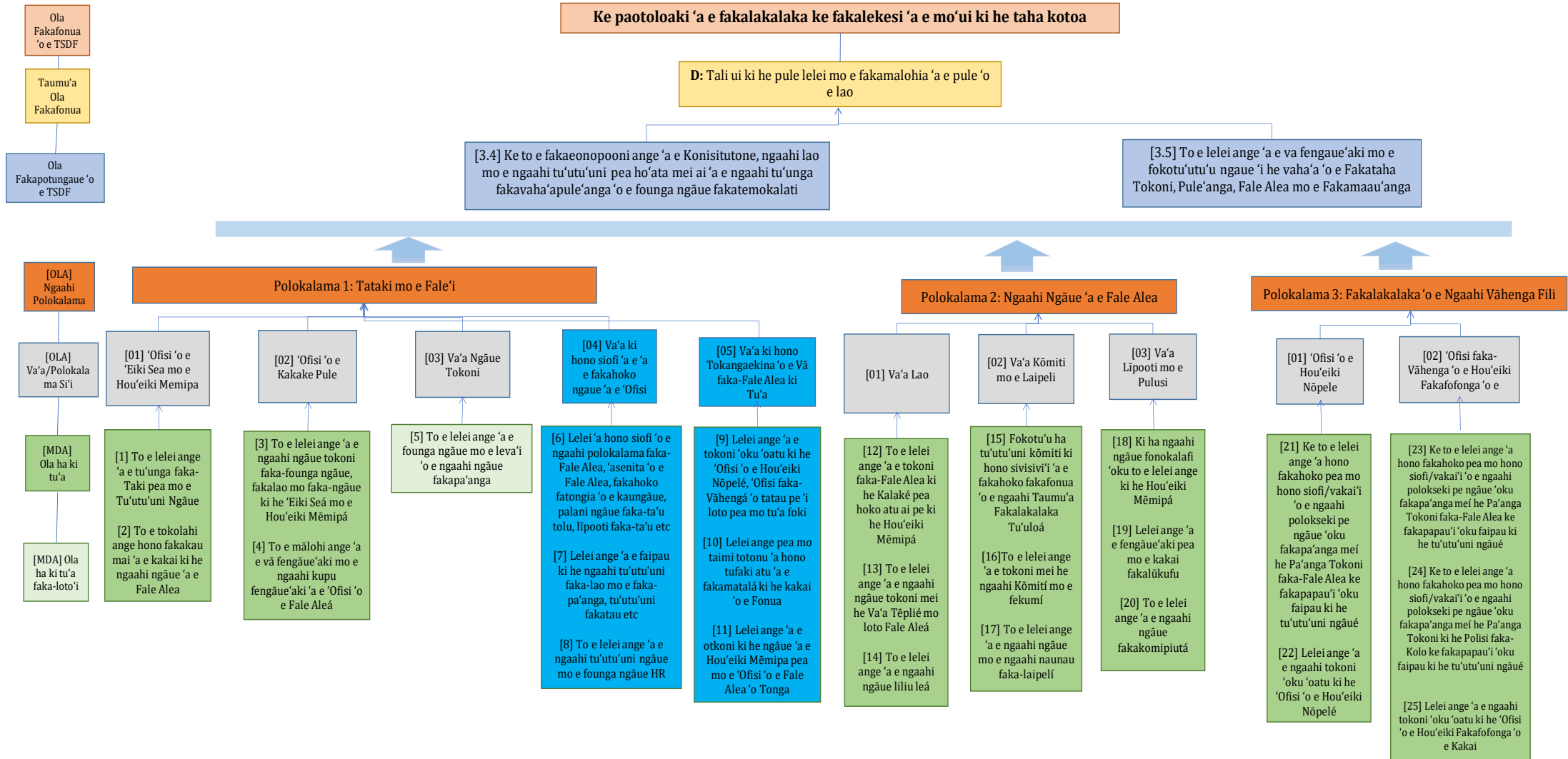
'Oku mātu'aki mahu'inga ki he OLA 'a e ngaahi kupu ngāue fekau'akí mo e vā fengāue'akí 'a ia 'oku ne langa hake ha Fale Alea 'oku ne fakakau mai 'a e le'o 'o e kakaí.

Tēpile 1: Ngaahi Kupu Ngāue Fekau'aki

Fika	Kasitomā 'a e OLA	Ma'u'anga Fakamatala 'a e OLA	Hoa Ngāue 'o e OLA	Sivisivi'i mo Vakai'i 'o e OLA
Hou'eiki Mēmipa 'o e Fale Alea	X	X		X
Kapineti	X	X	X	
Fakamaau'anga			X	
Fakataha Tokoni	X			X
Kakaí Fakalūkufua	X	X	X	X
Ngaahi Potungāue 'a e Pule'anga	X	X		
Komisoni Fili			X	
Ngaahi Hoa Ngāue Tokoni			X	
Ngaahi Fale Alea kehe			X	
Ngaahi Kautaha faka-Fale Alea Fakavaha'apule'anga (CPA, IPU)			X	
Kau kasitomā fakalotofale : Ngaahi Va'a mo e kau ngāue 'a e OLA	X	X	X	X

1.5 Mape Hala Fononga ki he Fakahoko Fatongia

Fakatātā 2: Mape Hala Fononga ki he Fakahoko Fatongia 'a e 'Ōfisi 'o e Fale Alea 'o Tonga

1.6 Ngaahi Fa'unga Ngāue Fakalakalaka Fakavaha'apule'anga, Fakavahefonua mo Fakafonua

1.6.1 Ngaahi Ola Ngāue mo e Ngaahi Ola TSDF/SDG 'oku tokoni'i 'e he Ngaahi Ola Hā Kitu'a 'a e Fale Aleá

Ko e tefito'i taumu'á ke tokoni'i 'a e a'usia 'e Tonga 'a e Ngaahi Taumu'a Fakalakalaka Tu'uloá 'aki 'i he lahi ange 'a e tokoni ki ai 'a e Fale Aleá. 'Oku kau heni 'a hono toe fakalelei'i 'a e ngaahi fatongia vakai fakalūkufuá, tautautefto ki he Ngaahi Kōmiti Tu'uma'ú. 'Oku fakatefito 'a e tokangá ki hono fakakau atu 'a e ngaahi SDG ki he ngaahi fatongia lolotonga 'o e ngaahi kōmití ke fakapapau'i 'a hono siofi totonu 'a e ngaahi ngāue 'a e pule'angá.

Koe'uhi ke poupou'i 'a e ngaahi Poutuliki Fakapolitikale 'o e TSDF II, 'oku fakataumu'a 'a e OLA ke fakahoko ha ngaahi ngāue fakapalofesinale 'oku toe lelei angé ma'a e 'Eiki Seá, Hou'eiki Mēmipá mo e Kalake Pule 'a e Fale Aleá lolotonga 'a e ngaahi ngāue faka-Fale Aleá. 'Oku kau ki heni hono 'oatu 'i he taimi totonu 'a e fale'i fakalaó, ngaahi ngāue liliu lea, mo e ngaahi naunau fakalaipeli ke fakafaingofua'i 'a e ngaahi fakataha faka-Fale Aleá. 'Ikai ngata aí, ko e taumu'á ke lalanga ha timi ngāue 'oku tokoni lelei ki he ngaahi ngāue faka-Fale Alea kehekehe, hangē ko e ngaahi Kōmití, kenau fakatupulaki ha ngaahi fakahoko tu'utu'uni 'oku ho'ata kitu'a pea matatali 'a e ngaahi faingata'á. Ko e fengāue'aki mo e ngaahi kupu ngāue fekau'akí mo e lipooti 'o e ngaahi folau faka'ofisiale fekau'aki mo e ngaahi kaveinga fakamamani lahí, hangē ko e feliuliuaki 'a e 'eá, ngaahi taumu'a ngāue mahu'inga 'o e patisetí, mo e ngaahi totonu 'a e tangatá 'a e ngaahi konga mahu'inga. Makatu'unga 'i he hokohoko atu 'a e ngaahi polokalama ako fakalakalaká, kuo fakanāunāu ai 'a e kau ngāué ke fakapapau'i 'a e fakahoko 'o e TSDF II mo e ngaahi SDG, 'aki 'a e ngaahi tokoni tu'uloa mo e ngaahi fakataukei ki he Hou'eiki Mēmipá mo e Ngaahi Kōmití.

'Oku fakatefito 'a e tokangá ki hono fakalelei'i 'a e ngaahi vā fengāue'aki 'i he vaha'a 'o e ngaahi tafa'aki kehekehe, 'o hangē ko ia ko e puipuitu'a 'i he Ola 3.5 'i he TSDF II. 'Oku kau atu ki he ngaahi langa ngāué 'a hono fokotu'u ha ngaahi 'ofisi ma'a e kau Fakafofonga 'o e Kakaí, 'o toe fakalelei'i 'a e ngaahi tu'utu'uni ngāue fakataki, lalanga 'a e vā fengāue'aki pea mo e ngaahi kupu ngāue fekau'akí ke faka'ai'ai 'a e melinó, mo e fakamaau totonú, pea ke a'usia 'a e ngaahi taumu'a fakafonuá mo e ngaahi SDG. Makatu'unga 'i he ngaahi vā fengāue'aki mo e ngaahi hoa ngāué, 'oku mau taumu'a ke toe fakalelei'i 'a e ngaahi vā fengāue'aki fakahava'apule'angá, ke ho'ata atu ai 'a e tu'unga fakapolitikale 'o Tongá. Talu mei he ngaahi liliu faka-Konisitutone 'o e 2010, 'oku fakakau atu 'e he Fale Aleá 'a e Hou'eiki Nōpelé, Pule'angá mo e Kakaí 'i he fakahoko tu'utu'uní. 'Oku fakataumu'a 'a e ngaahi ngāue tokoni ma'a e Hou'eiki Mēmipá ke fakamālohia 'a e femahino'aki mo e vā fengāue'aki 'i he kotoa 'o e ngaahi nima ngāue faka-Fale Aleá.

1.6.2 Ngaahi Ngāue Fakaivia 'o e Ngaahi Taumu'a Fakalakalaka Tu'uloa 'a e Ngaahi Pule'anga Fakatahatahá (SDGs)

'I he kei hokohoko atu 'a e ngāue 'a e OLA ke a'usia 'a e ngaahi SDG, 'oku ne kei mateaki'i pē 'a hono faka'ai'ai 'o e fakalakalaka tu'uloá, lalanga ha ngaahi vā fengāue'aki, mo poupou ki he ngāue 'a e Fale Aleá ki he fa'u ha Tonga 'oku 'ikai li'ekina ha taha, pea lava ke matatali 'a e ngaahi faingata'á.

Ko e taumu'a 'o e ngāue ko 'eni ki hono tofa 'a e hala fonongá, ke fokotu'u ha founga 'aonga mo totonu ke laka atu ai kimu'a ma'a e ngaahi kōmiti faka-Fale Aleá pea ke siofi 'e he OLA 'a e ngaahi SDG. 'E fakapapau'i heni 'a e fakanāunāu lelei 'o e ngaahi kōmiti ke siofi 'a e laka atu 'a Tonga ki he ngaahi SDG pea fakahoko mo e vakai fakalūkufua, ke fakapapau'i 'e lava ke a'usia 'e Tonga 'a e ngaahi SDG 'i he 'ene a'u ki he 2030. 'E hokohoko atu 'a e ngāue fakataha 'a e OLA mo e ngaahi kupu ngāue fekau'akí 'i he ngāue ko 'ení 'a ia 'oku kau ki ai 'a e Va'a Palani 'a e 'Ofisi 'o e Palēmiá 'a ia ko e tafa'aki ia 'oku nau tokangaekina 'a e ngaahi SDG.

Ngaahi Ngāue Fakaivia 'a e Ngaahi Kōmiti Tu'uma'u 'a e Fale Alea 'o Tonga ki hono a'usia 'a e Ngaahi Taumu'a Fakalakalaka Tu'uloa.

'Oku fakahoko 'e he Ngaahi Kōmiti Tu'uma'u 'a e Fale Aleá 'a hono vakai'i fakalūkufua mo e poupou ki he matatali fakafonua 'a Tonga, 'o ope atu ia 'i hono ngaahi fatongia faka-Fale Aleá ke hōhōatatau mo e ngaahi tu'utu'uni ngāue pau mo e Ngaahi Taumu'a Ngāue Mahu'inga kehe 'a e Pule'angá.

Ka neongo ia, ko hono fakalūkufuá, 'oku 'i ai 'a e ngaahi tu'utu'uni ngāue 'a e ngaahi kōmiti 'i he Ngaahi Tu'utu'uni 'o e Ngaahi Fakataha 'a e Fale Alea 'o Tonga 'a ia 'oku nau ngāue ai ki he ngaahi kaveinga felālāve'i mo e ngaahi SDG. Ko e ni'ihī 'eni hono ngaahi talafakatātā:

Ngaahi Kōmiti Tu'uma'u ki he 'Atakai mo e Feliuliaki 'a e 'Eá mo e Laó

Ko e Kōmiti Tu'uma'u ki he 'Ātakai mo e Feliuliaki 'o e 'Ea 'o kau atu ki ai mo e Kōmiti Lao, na'a na ngāue fakataha 'i hono siofi 'a e ngaahi me'a 'oku felāve'i pea mo e SDG 13 kae pehē ki he SDG 6. Ko e SDG 13 'oku felāve'i ia mo e ngaahi ngāue ki he 'Ea (climate action) pea ko e SDG 6 leva 'oku felāve'i ia pea mo e Vai Ma'a mo e Haisini. Ko e polokalama tō 'akau 'a e Fale Alea 'oku tokoni ia ki hono poupou'i 'a e tukupā 'a e Pule'anga ki hono tō 'o e fu'u 'akau 'e 1 miliona 'a ia ko e konga hono ua ia 'o e kau atu 'a e Fonuá ki he Aleapau Felotoi 'i Palesi. 'I hono siofi 'o e polokalama ni, na'e faka'ilonga'i 'e he Kōmiti 'a e ngaahi matavaivai mo e ngaahi pole 'i hono fakahoko 'a e ngāue ki hono a'usia 'o e tāketi. 'I he mahu'inga'ia 'i he fatongia 'oku 'omai 'e he ngaahi komiuniti 'i he lelei 'o e polokalama ni. Ko e polokalama tō 'akau 'oku fakapa'anga ia 'e he Pule'anga Lepapulika 'o e Kakai Siaina. Na'e fa'u ai 'e he Kōmiti 'a e aleapau pa'anga tokoni ko hono taumu'a ke to 'a e 'akau faito'o pea mo fakamālohia 'a e lelei fakalūkufua 'a e polokalama pea mo hono poupoua ke to 'a e 'akau.

Ko e kōmiti tu'uma'u ki he Laó ("Kōmiti Laó")

'Oku mātu'aki mahu'inga 'a e fatongia 'o e **Kōmiti Laó** 'i he fakahoko 'a e ngaahi fatongia vakai'i fakalūkufua mo e sivilisi'i kae tautautefito ki he ngaahi lao fakaangaanga ki he Fale Aleá 'a ia 'oku fekau'aki mo e ngaahi tafa'aki fekau'akí.

Ko e Kōmiti Tu'uma'u ki he Ngaahi Me'a Fakasōsialé ("Kōmiti Sōsialé")

'Oku tafa'aki ki he Tu'unga Ma'olunga mo Ma'ama'a 'a e Ngaahi Ngāué 'oku faitatau ia mo e tu'utu'uni ngāue 'a e **Kōmiti Sōsialé**, 'a ia 'oku fakatefitefite 'ene tokangá ki he akó, mo'uí mo e tu'unga fakasōsialé. 'Oku fekau'aki 'eni mo e SDG 3 'i he Mo'ui Lelei mo e loto hangamālié.

Ko e Kōmiti Tu'uma'u ki he Ngaahi Me'a Fakapa'angá mo e Ngaahi Fakamatala Fakapule'angá ('PAC')

'Oku fakahoko 'e he PAC ha ngāue fekau'aki mo e ngaahi pole mo e ngaahi faingamālie ke nga'unu kimu'a 'a e tupu faka'ekonōmika 'i Tonga, hili 'a e tō ko ia 'a e KOVITI-19 mo e ngaahi fakatamaki fakanatulá. Koe'uhi ka e malava ke a'usia 'ení, 'e fakahoko ai 'a e GPA 7 mo e 8. 'Oku 'i ai 'a e fatongia mahu'inga 'o e PAC 'i hono tokangaekina mo sivilisi'i 'a e ngaahi lipooti fakapa'anga mo faka'ekonōmika kuo tukuhifo ki he kōmiti mei he Fale Aleá. 'Oku tokoni 'enau ngaahi fokotu'ú ke fakapapau'i 'a e fakahoko totonu 'o e sivilisi'i 'o e ngaahi pa'anga 'a e pule'angá mo e fakahoko 'o e ngaahi tu'utu'uni ngāue 'a e pule'angá, tautau tefito ki he lolotonga 'a e feme'a'aki 'i he patiseti fakafonuá.

Ko e Kōmiti ki he Ngoué mo e Toutaí ('AFC')

'Oku tu'utu'uni'i 'a e AFC kenau fakakaukau'i 'a e ngaahi kaveinga faka'ekonōmika 'i he sekitoa ngoué mo e toutaí, kau ai 'a hono fakamāketi atu 'enau ngaahi koloa ki muli, 'a ia ko e tefito'i koloa hū atu 'eni 'a Tonga ki tu'apule'angá.

'Oku fakatokanga'i 'e he Kōmiti Tu'uma'u 'a e Fale Aleá 'a e fatongia mahu'inga 'o e kau taki fakapolitikalé 'i hono lalanga ha 'ātakai matangofua ma'a e pule'angá ke fakahoko 'a 'ene ngaahi palani fakafonuá. 'Oku fengāue'aki 'a e Hou'eiki Mēmipá mo e kau ngāué 'o fakafou 'i he ngaahi kōmiti ke fakapapau'i 'oku fakapaasi pea taukave'i 'a e ngaahi lao fe'unga, pea fakahoko totonu ai 'a e ngaahi tu'utu'uni ngāue mo e ngaahi palani 'a e pule'angá.

1.6.3 Ngaahi Taumu'a Ngāue Mahu'inga 'a e Pule'angá.

'Oku tukupā 'a e 'Ofisi 'o e Fale Aleá ke poupou ki he kotoa 'o e Ngaahi Kaveinga Ngāue 'a e Pule'angá, kae tautautefito ki he Taumu'a Ngāue Mahu'inga hono 7 'a e Pule'angá. **"Lelei ange 'a e ola 'o e ngāue 'i he sekitoa faka-Pule'anga, 'i he langa hake 'a e tu'unga 'o e 'ilo mo e taukei ngāue pea pehē ki he ngaahi fakalelei 'i he ngaahi sekitoa 'a e pule'anga"**. Ko e taumu'a 'o e kaveinga ko 'eni ko hono fakalakalaka'i 'a e ola 'o e fakalelei 'a e sekitoa pule'anga, 'o fakafou 'i he langa'i hake 'a e tu'unga taukei ngāue mo e 'ilo, vakai'i 'a e ngaahi fa'unga 'a e Pule'anga 'a ia 'oku fenapasi mo e misiona 'a e 'ofisi **"Ke fakahoko ngāue ma'a e Fale Alea kae malava kene fakahoko lelei 'a hono ngaahi ngafa fatongia faka-Konisitutoné ma'a e taha kotoa"**.

'I hono fatu ko ia 'etau palani ngāue ki he **2025/26-2027/28**, 'oku tataki kitautolu 'e he taumu'a ngāue mahu'inga ko 'ení ke fakapapau'i 'oku faitatau 'etau ngāué mo e vīsone 'a e pule'angá ki he fakalakalaka tu'uloá. Koe'uhi kae malava ke a'usia 'etau taumu'a ngāue mahu'ingá, 'e taafataha 'etau tokangá ki he ngaahi me'a ni:

1. **Ngaahi Langa Ngāue mo e Fakalelei faka-Fale Alea:** Fokotu'u atu, feme'a'aki mo fakapaasi 'a e lao 'a ia 'oku poupou hangatonu ki hono fakalahi mo fakalelei'i 'a e 'initaneti, ma'u'anga ivi ma'ama'a, ngaahi founa fetu'utaki 'aonga, ma'u'anga vai, mo e malu'i fakaē'ātakai. 'Oku kau ki heni hono fa'u ha ngaahi fa'unga fakalao 'a ia 'oku nau faka'ai'ai 'a e 'inivesi 'i he ngaahi tafa'aki ko 'ení mo fokotu'u ha ngaahi tu'unga ma'olunga 'o e ngaahi ngāué.
2. **Vahe'i atu 'o e Patiseti mo hono vakai'i fakalūkufua:** 'Oku sivilisi'i pea tali 'a e patiseti fakafonuá, pea fakapapau'i 'oku vahe'i atu 'a e pa'anga fe'unga ki he

ngaahi poloseki mo e ngaahi fokotu'utu'u ngāue 'oku faitatau mo e GPA 6. 'Oku kau heni 'a e fengāue'aki vā ofi mo e ngaahi potungāue kehekehe ke mahino 'enau ngaahi fiema'u vivili mo e ngaahi pole 'i hono fakahoko 'o e ngaahi poloseki ko 'ení.

3. **Ngāue 'a e Kōmiti:** Fokotu'u pe ngāue'aki ha ngaahi kōmiti faka-Fale Alea ke taafataha 'ene tokangá ki he ngaahi tafa'aki pau hangē ko e tekinolosiá, ma'u'anga ivi, 'ātakaí, mo e vaí. 'E malava ke fakahoko 'e he ngaahi kōmiti ko 'ení ha ngaahi faka'eke'eke, 'omi ha fakakaukau mei ha kau mataotao, mo fokotu'u atu ha ngaahi ngāue ki he Fale Aleá.
4. **Taliui mo Ho'ata Kitu'a 'a e Leva'i 'o e Pa'angá:** Fakahoko ha ngaahi founa ngāue 'oku ho'ata kitu'a pea taliui 'a hono leva'i 'a e Pa'anga Tokoni Fakavahenga (CDF). 'Oku kau ki heni 'a e ngaahi tu'utu'uni mahino ki ha fili 'o ha poloseki, toutou lipooti fekau'aki mo hono faka'aonga'i 'o e pa'angá, mo hono fakakau atu 'a e ni'ihí 'i he vāhenga filí 'i he ngaahi ngāue fakahoko tu'utu'uní.
5. **Vakai'i 'a e Tu'utu'u Ngāue' pea mo e ngaahi founa ngāue faka-lotofale'** ke ngāue'i 'a e ngaahi fokotu'u 'oku 'omai 'i he Līpooti 'o e ngaahi me'afua ki hono sivi'i 'aki 'a e fakahoko fatongia 'a e Fale Alea 'o Tonga (Ma'asi 2024) taumu'a pe ke to e faka-temokalati ange, pea mo paotoloaki 'a hono faka-faingofua'i 'a e fakahoko 'e he Fale Alea' 'a hono fatongia mo tokoni ki hono fakatupulekina 'ene tokoni ki he ngaahi 'ēlia mahu'inga'.
6. **Fakahoko 'a e fakalelei ki he fa'unga 'a e 'Ofisi koe'uhi** ke lelei ange 'a 'ene fakafaingamālie'i 'a hono fatongia mafatukituki ko e ngāue faka-sekelitali ki he Fale Alea.

2. Vakai Fakalūkufua ki he OLA

2.1 Ngaahi Ola Hā Kitu’a ‘a e OLA kuo fakakulupu ki he Ngaahi Va’a/Polokalama Si’i mo e Ngaahi Polokalama

Polokalama	Ngaahi Ola Hā Kitu’a ‘a e OLA	Ngaahi Ngāue	Va’a Tokangaekina
Polokalama 1: Taki & Fale’i	1) Toe lelei ange ‘a e tu’unga fakataki mo e ngaahi tu’utu’uni ngāue	✓ ‘A’ahi faka-Vāhenga Fakata’u ✓ ‘A’ahi fakaloto fonua ‘a e Fakaafongā Fale Aleá (Fakaafongā pē ki he tukui motú) ✓ ‘A’ahi fakaloto fonua ‘a e Hou’eiki Nōpelé (Hou’eiki Nōpele pē ki e tukui motú) ✓ Ngaahi folau fakavaha’apule’anga ma’a e Hou’eiki Mēmipa kenau kau atu ki he ngaahi polokalama ako ngāue mo e ngaahi konifelenisi	‘Ofisi ‘o e ‘Eiki Seá
	2) Toe tokolahi ange hono fakakau mai ‘a e kakaí ki he ngaahi ngāue ‘a e Fale Aleá	✓ Fale Alea ‘a e To’utupu ‘o Tongá ✓ Fale Alea ‘o e Kakai Fefine ‘o Tonga ✓ Tataki ‘a Hou’eiki Fafine (She Leads) ✓ Ngaahi ngāue fekau’aki	
	3) Toe lelei ange ‘a e ngaahi ngāue tokoni fakaē founa ngāue, fakalao mo fakaēngāue ki he ‘Eiki Seá mo e Hou’eiki Mēmipá	✓ Fekumi ki he ngaahi fiema’u lao fakaangaangá ✓ Fakahoko ‘a e fale’i mo e ngaahi tu’utu’uni fakaēfouna ngāue, fakalao mo fakaēngāue. ✓ Teuteu’i ‘o e ngaahi pepa fakataukeyi ✓ Teuteu’i ‘o e ngaahi tohi ✓ Ngāue’i ‘a e ngaahi fokotu’u ‘i he lipooti ki hono sivi’i ‘o e fakahoko fatongia faka-Fale Alea ‘a Tonga	‘Ofisi ‘o e Kalake
	4) Toe lelei mo mālohi ange ‘a e vā fengāue’aki mo e ngaahi kupu ngāue fekau’aki ‘a e ‘Ofisi ‘o e Fale Aleá	✓ Fakahoko ha ngāue talitali kakai lelei ki he kakai ‘o e fonuá	

	5) Toe lelei ange 'a e founa ngāue mo e leva'i 'o e ngaahi ngāue fakapa'angá.	✓ Teuteu'i 'a e Līpooti Fakapa'anga 'a e 'Ofisi ✓ Tokanga'i 'a e ngaahi lēkooti 'o e ngaahi fakatau kotoa kuo fakahoko'aki 'a e Patiseti faka-Fale Aleá. ✓ Teuteu'i 'a e Līpooti Sino'i Pa'anga Monū'ia Mālōlō mei he Ngāué ✓ Siofi 'a e CF ✓ Solova 'a e ngaahi 'isiū na'e 'ohake 'i he līpooti 'atita fakamuimui	Va'a Ngāue Tokoni 'a e 'Ofisi
	6) To e lelei ange 'a hono siofi mo sivi'i 'o e fakahoko ngāue 'o hangē ko e ngaahi polokalama faka-Fale Alea, 'asenita 'o e Fale, muimui'i 'a e fakahoko ngāue 'a e kaungāue, Palani Ngāue faka-Ta'u Tolu, Līpooti faka-Ta'u etc	✓ Teuteu'i 'a e Palani Ngāue faka-Ta'u Tolu pea mo e Līpooti faka-Ta'u ✓ Siofi mo vakai'i 'a e fakahoko ngāue 'a e kaungāue ✓ Siofi 'a e ngaahi polokalama faka-Fale Alea 'o hangē ko e ngaahi poloseki 'oku fakapa'anga mei he Pa'anga Tokoni faka-Fale Alea	Va'a ki hono Siofi 'a e Fakahoko Ngāue
	7) Fakalakalaka ange 'a e faipau ki he ngaai tu'utu'uni ngāue faka-lao, tu'utu'uni fakatau pea mo e ngaahi tu'utu'uni kehe etc	✓ Fakahoko 'a e palani ngāue fakatau 'oku hā 'i he Palani Fakatau Fakata'u ✓ Siofi 'a e ngaahi totongi 'o e fakamole ke fakapapau'i 'oku faipau ki he tu'utu'uni ngaue faka-falepa'anga	
	8) Toe lelei ange 'a e ngaahi tu'utu'uni ngāue mo e founa ngāue HR	✓ Ako ngāue fakalotofale ma'a e Kau Ngāué mo e Ngaahi 'Ofisi Fakavāhengá ✓ Siofi 'a e Lēkooti 'o e Kau Ngāué ✓ Siofi 'a e Sivisivi'i 'o e Tu'unga Fakahoko Ngāue 'a e Kau Ngāué ✓ Fakatau Fakapule'anga ✓ Fakangāue'i ✓ Fa'u 'o e Palani Ngāue ✓ Fa'u 'o e Līpooti Fakata'u	Va'a ki hono Tokanga'i 'a e Vā faka-Fale Alea ki tu'a
	9) Lelei ange 'a e tokoni fakaēngāue ki he 'Ofisi 'o e Hou'eiki Nōpelé,	✓ Ngāue vāofi 'i he vaha'a 'a e OLA pea mo e ngaahi 'Ofisi faka-Vāhengá	

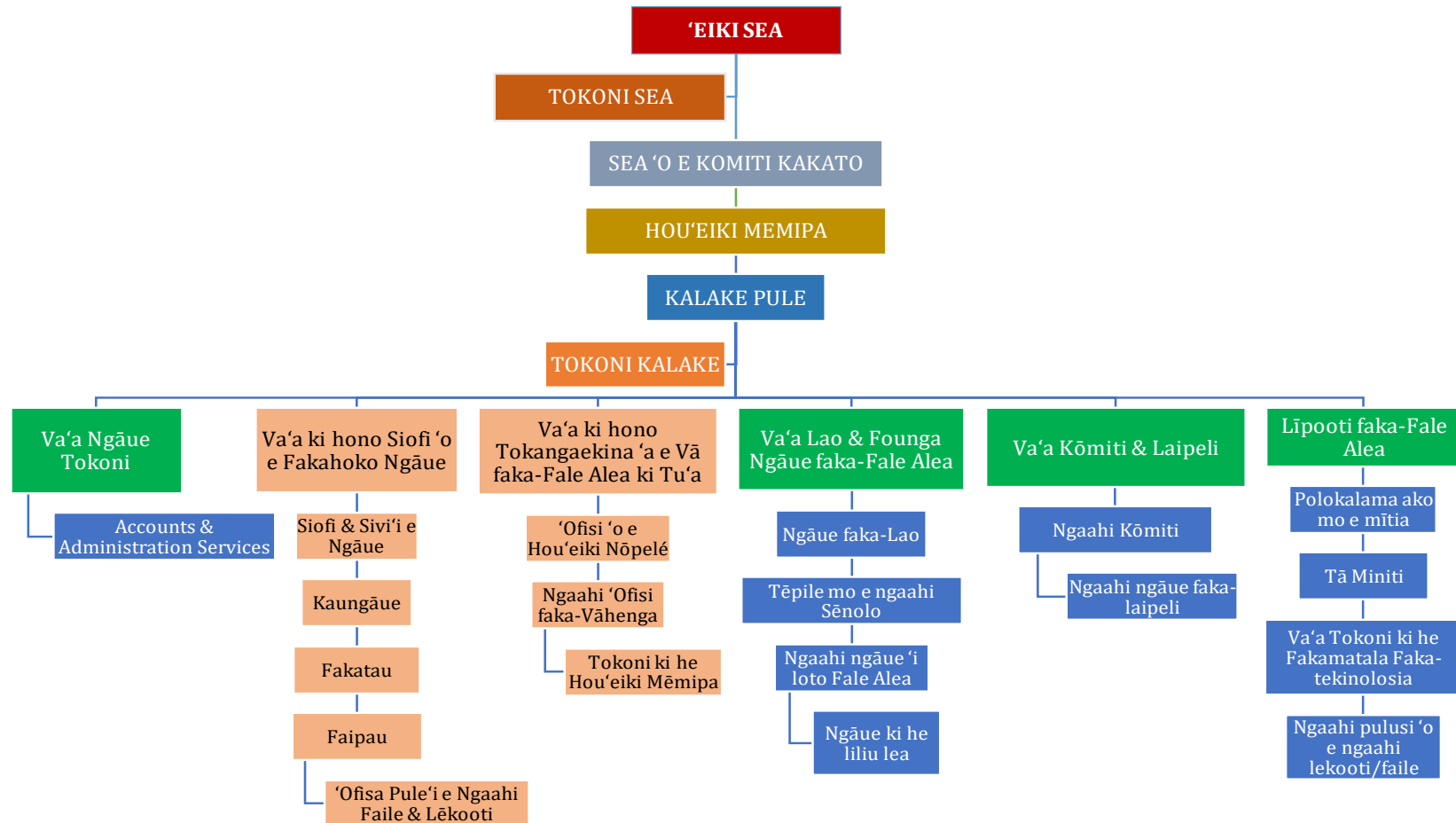
	'Ofisi faka-Vāhengá fakalotofale pea mo tu'a foki	✓ Vakai'i 'a e ngaahi totongi fakamole 'oku kole mai ke fakapapau'i 'oku faipau pea mo e tu'utu'uni ngāue faka-lao pea mo e fakapa'anga	Va'a ki he Ngaahi Ngāue Faka'ofisi
	10) Ke tufaki atu 'a e ngaahi fakamatala fonokalafi ki he kakai 'o e fonua	✓ Tufaki atu 'a e fakamatala 'i he uepisaiti mo e mitia fakasōsiale 'a e OLA 'i he taimi totonu ✓ Fa'u 'o e ngaahi ongoongo pea ke pulusi 'i he taimi totonu ✓ Tokotaha fetu'utaki ke ngāue mo e kau mītia.	
	11) Toe lelei ange 'a e tokoni fakaēngaue ki he 'Ofisi 'o e Fale Aleá.	✓ Fakahoko ha ngāue talitali kakai lelei ki he kakai 'o e fonuá ✓ Fakahoko 'a e tokoni fakaēkaungāue ki he Hou'eiki Mēmipá ✓ Fakahoko 'a e tokoni fakaēngaue ki he Kau Ngāué	
Polokalama 2: Ngaahi Ngāue 'a e Fale Aleá	12) Toe lelei ange 'a e tokoni faka-Fale Alea ki he Kalaké pea hoko atu aipē ki he Hou'eiki Mēmipá	✓ 'Oatu ha fale'i 'i he tohi pe fale'i 'i he lea ki he Kalaké mo e Hou'eiki Mēmipá 'i hono fiema'ú. ✓ 'Oatu 'a e ngaahi ngāue fekumi fakalao fekau'akí mo e ngaahi ngāue fa'u lao. ✓ 'Oatu 'a e ngaahi tokoni fakalao fekau'akí ki he Hou'eiki Mēmipá mo e Kau Ngāué	Va'a ki he Ngaahi Ngāue Fakalaó
	13) Toe lelei ange 'a e ngaahi ngāue tokoni mei he va'a tēpilé mo loto Fale Alea	✓ Tauhi 'a e lēkooti 'o e ngaahi fakatahá pea ke 'i he tu'unga fakamuimuitahá 'a e ngaahi lēkooti 'a e Fale Aleá ✓ Ngāue mo e teuteu'i 'o e ngaahi Lao Fakaangaanga mo e ngaahi tohi ngāue kuo fakahū atu ki he Fale Aleá ✓ Teuteu pea tufaki atu 'a e ngaahi pepa faka-Fale Aleá ✓ Fakapapau'i 'oku tauhi mo fakahoko maau 'a e ngaahi fakataha faka-Fale Alea 'i he Fale Fakataha'anga 'o e Fale Aleá.	
	14) Toe lelei ange 'a e ngaahi ngāue liliu leá	✓ Fakahoko 'a e ngaahi ngāue liliu lea ma'a e 'Ofisi 'o e Fale Aleá	

	15) Fokotu'u ha tu'utu'uni kōmiti ki hono sivilivi'i mo vakai'i 'a e fakahoko fakafonua 'o e ngaahi Taumu'a Fakalakalaka Tu'uloá	✓ Ngaahi fakataha, 'a'ahi mo e ngaahi talatalanoa 'a e Kōmití mo e kakaí fekau'aki mo e ngaahi kaveinga 'oku felālāve'i mo e ngaahi Taumu'a Fakalakalaka Tu'uloá. ✓ Ako ngāue ma'a e Hou'eiki Mēmipá mo e Kau Ngāué fekau'aki mo e Ngaahi Taumu'a Fakalakalaka Tu'uloá ✓ Ngāue'i 'a e ngaahi fokotu'u 'i he līpooti ki hono sivi'i 'o e fakahoko fatongia faka-Fale Alea 'a Tonga	Va'a ki he Ngaahi Kōmití mo e Ngaahi Ngāue Fakalaipelí
	16) Toe lelei ange 'a e tokoni mei he Ngaahi Kōmití mo e fekumí	✓ Fakahoko 'a e tokoni fakangāue fakapalofesinale ma'a e Ngaahi Kōmití ✓ 'Oatu ha ngaahi ngāue fekumi tu'unga ma'olunga fekau'aki mo e ngaahi kaveinga fakalotofonua mo fakavaha'apule'anga ki he ngaahi kōmití, Hou'eiki Mēmipá mo e Kalaké. ✓ Fokotu'utu'u mo fakahoko 'a e ngaahi ngāue 'a e kōmití 'a ia 'oku tākiekina 'e he ngaahi tu'utu'uni ngāue mo e ngaahi palani ma'a e ngaahi kōmití.	
	17) Toe lelei ange 'a e ngaahi ngāue fakalaipelí	✓ Tuku mai ha ngaahi lēkooti laipeli 'oku 'aonga mo fekau'aki mo e ngaahi fakamatala ke tokoni ki he fekumi 'a e Hou'eiki Mēmipá.	
	18) Toe lelei ange 'a e ngaahi ngāue fonokalafi ki he Hou'eiki Mēmipá	✓ Fakatahataha'i 'a e Ngaahi Miniti 'o e Falé mo e Ngaahi Kōmití	Va'a Līpootí
	19) Toe lelei ange 'a e fengāue'aki mo e kakaí	✓ Palani mo fokotu'utu'u 'a e ngaahi 'a'ahi ki he Ngaahi Akó mo e Kominiutií (Tongatapu mo e tukui motú)	
	20) Toe lelei ange 'a e ngaahi ngāue fakakomipiutá	✓ Tuku mai 'a e ngaahi līpooti fakakomipiuta mo e fale'i ki he Hou'eiki Mēmipá mo e Kau Ngāué. ✓ Tuku 'i he tu'unga fakamuimuitahá 'a e uepisaiti 'a e Fale Aleá mo e mītia fakasōsialé ✓ Fale Alea faka'ilekitulōniká – Microsoft 365	

Polokalama 3: Langa Fakalakalaka 'a e Vāhengá	21) Pa'anga Tokoni 'a e Nōpele: Poloseki Fakalakalaka 'i he Vāhenga	✓ Siofi 'a e Pa'anga Tokoní mo e Ngaahi Poloseki Fakalakalaka	'Ofisi 'o e Hou'eiki Nōpelé
	22) Fakalele Ngāue 'a e 'Ofisi 'o e Hou'eiki Nōpele	✓ Tauhi 'a e 'Ofisi 'o e Hou'eiki Nōpelé mo e Me'alele	
	23) Pa'anga Tokoni 'a e Fakafofonga 'o e Kakaí: Poloseki Fakalakalaka 'i he Vāhenga	✓ Siofi 'a e Pa'anga Tokoní mo e Ngaahi Poloseki Fakalakalaka	'Ofisi Fakavāhenga (1-17)
	24) Polisi Fakakolo	✓ Siofi 'a e Pa'anga 'a e Polisi Fakakoló	
	25) Fakalele Ngāue 'a e 'Ofisi Fakavāhengá	✓ Tauhi 'a e 'Ofisi Fakavāhengá mo e Me'alele	

2.2 Fa'unga Fakangāue'anga 'a e OLA

Fakatātā 2: Fa'unga Fakangāue'anga 'a e OLA

2.3 Fakamā'opo'opo 'o e Ngaahi Fakalelei Lalahi mo e Ngaahi Polokalama Fo'ou/Taumu'a Fo'ou kuo Palanī

Ko e ngaahi fokotu'utu'u ngāue ko 'eni, ko e ngaahi tōnounou/matavaivai faka-kaungāue pea mo e naunau faka'ofisi 'a ia 'oku ne hanga 'o fakangatangata 'a e fakahoko fatongia 'a e 'Ofisi 'o e Fale Alea. Ko hono fakamahu'inga 'a e ngaahi tō nounou ko eni 'oku lisi atu ia 'i he kolomu hono ua pea ko e patiseti na'e tali 'i he patiseti 'esitimeti fakaangaanga ki he 202/26 'oku 'oatu ia 'i he kolomu faka'osí.

Polokalama/Polokalama Si'i	Fokotu'utu'u Ngāue/Fakalelei	'UHINGA	Va'a Ngāue Felāve'i	Patiseti Fakaangaanga 2025/26
Polokalama 1: Tataki mo e Fale'i Polokalama Si'i 01: 'Ofisi 'o e 'Eiki Sea pea mo e Hou'eiki Memipa	Kaungāue - \$40,824 ('Ofisa Fale'i) Naunau faka-'ofisi - \$7,042 Kātoa - \$47,866	Ko e lakanga ko 'eni 'oku fiema'u ki he 'Ofisi 'o e 'Eiki Sea 'o e Fale Alea ke 'oatu ha tokoni 'i he levolo ma'olunga pea ke tautefito ki he ngaahi fatongia faka-vaha'apule'anga 'o e 'Eiki Sea. 'Oku mātu'aki mahu'inga 'eni makatu'unga 'i he ngaahi 'uhinga lalahi ko 'eni: (1) ke lava 'o a'usia 'a e tu'unga tokoni ki he 'Eiki Sea ke ne lava 'o kau atu ki he ngaahi fakataha ma'olunga lalahi 'o tautautefito ki tu'apule'anga pea mo fakafonua kaungā'api; (2) ke muimui ofi 'i he ola 'o e ngaahi fengāue'aki mo e kau atu ki he fakataha; (3) ke faka'atā 'a e kaungāue 'a e 'Ofisi 'oku nau lolotonga fakahoko 'a e ngāue ni kenau nofo taha pe ki he'enau tefito'i fatongia honau Va'a takitaha.	'Ofisi 'o e 'Eiki Sea	Ne 'ikai ha patiseti 'e vahe'i ki heni 'i he Patiseti Fakaangaanga
Polokalama 1: Tataki mo e Fale'i Polokalama Si'i 02: 'Ofisi 'o e Kalake Pule	Ko hono langa fo'ou 'o e Fale Alea	N/A	'Ofisi 'o e Kalake Pule	\$10,000,000 (tokoni koloa)

Polokalama 1: Tataki mo e Fale'i Polokalama Si'i 03: Va'a Ngāue Tokoni 'a e 'Ofisi 'o e Fale Alea	Kaungāue 'Ofisa 'Akauni/Tauhitohi - \$123,648 (x4 Accounts Officer) Naunau faka-'ofisi - \$13,214 Kātoa - \$136,862	Ko e kaungāue ko 'eni 'oku fiema'u ia ki he Va'a Ngāue Tokoni 'a e 'Ofisi ke na'u tokanga'i hono tā 'o e ngaahi vausia, fakapapau'i 'oku taimi totonu 'a hono totongi 'o e ngaahi fakamole, tauhi 'o e ngaahi lekooti fakapa'anga ke fakasi'isi'i 'a e hoko 'a e fehālaaki pea mo e fetaliaki 'i he tuai. 'E tokoni lelei foki eni ki hono fakalelei'i 'a e tō nounou faka-kaungāue talu hono fokotu'u 'o e ngaahi 'Ofisi faka-Vāhenga 'e 18 'a ia ko 'enau vahe mo e ngaahi fakamole kehé 'oku fakahoko pe 'e he kaungāue ko 'eni 'o tātaki atu ia ki he 'enau ngāue angamaheni 'oku fakahokó ke tokoni ki he Hou'eiki Mēmipapea mo e 'Ofisi 'o e Fale Alea. Tātaki atu ki heni, ko e lahi ange 'a e patiseti ki he Pa'anga Tokoni faka-Vāhengá ('oku pule'i pe siofi 'e he Va'a ni), 'oku to e hilifaki atu hono mamafa ki he kaungāue 'o e Va'a ni.	Va'a Ngāue Tokoni	'Ofisa 'Akauni/Tauhitohi (1x) \$18,887 (\$17,170+\$171.04)
Polokalama 1: Tataki mo e Fale'i Polokalama Si'i 04: Va'a ki hono Siofi mo Vakai'i 'a e Fakahoko Ngāue	Kaungāue - \$131,400 (HOD, M&E Officer, File & Records Management Officer) Naunau faka-'ofisi - \$18,700 Kātoa - \$150,100	Ko e Va'a fo'ou ko 'eni 'oku 'amanaki ke fokotu'u 'i he ta'u fakapa'anga fo'ou ke fakamalohia 'a e tu'unga faipau 'a e 'Ofisi pea mo e ngaahi tu'utu'uni faka-lao. 'Oku fakataumu'a 'eni ke ne solova 'a e ngaahi 'isiū na'e 'ohake 'i he līpooti 'ātita fakamuimuitaha 'a e 'Ofisi.	Va'a ki hono Siofi mo Vakai'i 'a e Fakahoko Ngāue	Taki 'o e Va'a \$18,887 (\$17,170+\$171.04) 'Ofisa ki hono Siofi mo Vakai'i 'a e Fakahoko Ngāue \$9,738.32 (\$8,853+885.32)

		Ko e 'Ofisa ki hono Vakai'i mo Siofi 'o e Fakahoko Ngāue, 'e malava pe ke 'i loto Fale Alea he lolotonga 'a e feme'a'aki ke siofi 'a e 'asenita 'o e Fale pea mo e ngaahi me'angāue 'i loto Fale Alea 'oku ne fakafaingofua'i 'a e ngaahi naunau 'oku 'ohake 'i he ngaahi me'angāue faka'ata lahi (screen) Ko e 'Ofisa Pule'i 'o e Ngaahi Faile mo e Lēkooti te ne fakapapau'i 'oku tauhi 'a e ngaahi faile mo e lēkooti 'a e 'Ofisi 'i ha feitu'u 'oku malu pea mo faingofua hono kumi 'o ka fiema'u. 'E fakatahataha'i mai leva 'a e ngaahi faile mo e lekooti 'a e OLA 'o pule'i atu ia he lakanga ko 'eni. Ko e fokotu'utu'u ngāue ko 'eni, te ne fakapapau'i mai 'oku fakahoko ma'u pe pea 'i he taimi totonu 'a e ngaahi lipooti 'a e OLA 'i he'ene fakahoko fatongia, pea pehē foki ki he ngāue 'a e Fale Alea. 'E tokoni eni ke to e tali ui ange 'a e OLA pea mo 'ata ki tu'a.		
Polokalama 1: Tataki mo e Fale'i	Kaungāue - \$185,254 (HOD, Senior Executive Officer,	Ko e Va'a fo'ou ko 'eni 'oku fakataumu'a ia ke ne 'oatu ha tokoni 'oku lelei ange ki he Hou'eiki	Va'a Tokangaekina 'o e	Ne 'ikai ha patiseti 'e vahe'i ki heni 'i he

Polokalama Si'i 05: Va'a ki hono Tokangaekina 'a e Vā faka-Fale Alea ki Tu'a	Executive Officer, Public Relation Officer) Naunau faka-'ofisi - \$15,297 Kātoa - \$200,551	Mēmipa, 'o fakaafou atu 'i he vāofi ange 'a e fengāue'aki 'o nofo taha pe 'i he tefito'i fatongia 'a e Hou'eiki Mēmipa ki honau ngaahi vāhengá pea mo e 'ofisi faka-vāhengá. 'E to e fakafatongia'aki foki 'a e Va'a ni ki hono siofi 'a e ngaahi ngāue 'a e 'ofisi faka-vāhenga, 'ofisi 'o e Hou'eiki Nōpele, tafa'aki poupu ki he Hou'eiki Mēmipa, pule'i 'o e ngaahi vā faka-Fale Alea pea mo fakapapau'i 'oku lele lelei pe 'a e ngāue ke poupoua 'a e Hou'eiki Mēmipa ke fakahoko lelei'i honau fatongia.	Vā faka-Fale Alea ki Tu'a	Patiseti Fakaangaanga
Polokala 2: Ngaahi Ngāue 'a e Fale Alea Polokalama Si'i 01: Ngaahi Ngāue faka-Lao mo e Founa Ngāue faka- Fale Alea	Kaungāue – \$121,712 (x2 Assistant Legal Officer, Table Officer) Naunau faka-'ofisi - \$189,501 Miscellaneous - \$6,618 Kātoa - \$317,382	Tokoni ki he ongo Loea 'e ua 'o e Va'a 'i hono fa'u 'o e ngaahi lao pea mo e fale'i faka-lao 'oku tuku atu ki he Va'a. 'Oku mātu'aki mahu'inga 'eni tautautefito ki he lahi ange 'a hono ngāue'aki 'o e ngaahi mafai faka-Konisitūtone 'o hangē ko e Fili ke Fakamālōloo'i 'a e 'Eiki Palemia pea fili mo e Palemia fo'ou, ngaahi lāunga 'i hono maumau'i 'o e ngaahi totonu faka-Fale Alea mo e ngaahi me'a kehe pe. 'Oku 'i ai mo e ngaahi fatongia ko hono fa'u 'o e ngaahi lao taautaha 'a e Hou'eiki Mēmipa, ngaahi fakatonutonu ki he ngaahi lao 'oku kei lolotonga alea'i 'i he Fale 'a ia 'oku fa'a pulipulia pe ngaahi ngāue ko 'eni	Va'a Lao	Ne 'ikai ha patiseti 'e vahe'i ki heni 'i he Patiseti Fakaangaanga

		ko e lahi 'a e ngaahi ngāue 'oku fakahoko 'e he tafa'aki.		
Polokalama 2: Ngaahi Ngāue 'a e Fale Alea Polokalama Si'i 02: Va'a Komiti mo e Laipeli	Kaungāue – \$193,112 (x2 Senior Committee Secretary/Research, x2 Assistant Committee Secretary/Research) Naunau faka-'ofisi - \$37,306 Technical Equipment - \$46,304 Miscellaneous - \$575 Kātoa - \$277,297	'Oku fiema'u 'a e Sekelitali Kōmiti 'e ua 'i he Va'a ni pea mo e ongo Tokoni Sekelitali Kōmiti 'e 2 ke tokoni ki hono fakahoko 'o e fatongia faka-sekelitali ki he ngaahi Kōmiti ko 'eni 'a ia 'oku lahilahi 'ene ngāue ✓ Kōmiti Pa'anga ✓ Kōmiti Lao ✓ Kōmiti ki he Ngaahi Totonu 'o e Fale Alea ✓ Kōmiti 'Ātakai mo e Feliuliuaki 'o e 'Ea 'Oku 'ikai ke fe'unga 'a e tokolahi 'o e kaungāue lolotonga ke fakahoko e ngāue faka-sekelitali ki he ngaahi Kōmiti ko 'eni 'i he taimi totonu 'oku fiema'u ai. Lolotonga ni, ko e Sekelitali Kōmiti pe 'e taha, ko e taha 'oku kei livi ako, pea mo e Tokoni Sekelitali 'e ua pea mo e 'Ofisa Taki Ngāue. 'Oku kau ki heni 'a e Kōmiti Tu'uma'u 'e 10 pea mo e Kōmiti Fili 'e 4. Ko e Kōmiti 'oku fakataha ma'u pē (makatu'unga pe 'i he lahi 'o e ngaahi 'isiū 'oku tukuhifo mei he Fale Alea) ko e Kōmiti Tu'uma'u ki he Lao,	Va'a Kōmiti & Laipeli	1x Sekelitali Kōmiti Ma'olunga \$1,5110 (13,737+1,373.68) 1x Tokoni Sekelitali Kōmiti \$15,110 (13,737+1,373.68)

		Kōmiti Tu'uma'u ki he Ngaahi Totonu 'a e Fale Alea, Kōmiti Pa'anga pea mo e Kōmiti 'Ātakai pea mo e Feliuliaki 'o e 'Ea		
Polokalama 2: Ngaahi Ngāue 'a e Fale Alea Polokalama Si'i 03: Va'a Līpooti	Kaungāue – \$124,992 (Technical Officer, Principal System Analyst, Senior Computer Analyst) Internet - \$10,000 Naunau faka-'ofisi - \$121,435 Me'angāue faka-Tekinikale - \$134,000 Kātoa - \$390,427	Ko e ngaahi lakanga 'e 3 na'e kole ki he ta'u fakapa'anga fo'ou. 'A ia ko e: (i) 'Ofisa Tekinikale 'e 1; (ii) 'Ofisa 'Analaiso Sisitemi Ma'olunga; pea mo e (iii) 'Ofisa Komipiuta Taukei Ma'olunga. Ko e 'Ofisa Tekinikale 'e tokoni ia ki he 'Ofisa Tekinikale Pule 'i he ngaahi ngāue faka-tekinikale 'a e Fale Alea fekau'aki mo hono fakamafofa 'o e feme'a'aki 'a e Fale ke fakapapau'i 'oku lelei 'a e ongo pea mo e 'ata 'o e feme'a'aki, ngaahi katoanga, ngaahi fakataha kōmiti. 'Oku kau ki heni 'a e tokoni ki hono to'o mai 'a e ngaahi ongo mo e 'ata ke tokoni ki he kau 'ofisa tā miniti pea mo hono tauhi mo tokanga'i 'o e ngaahi me'angāue. Tānaki atu ki heni 'a e fatongia ki hono pule'i 'a e loki 'oku ne pule'i mai 'a e ngaahi 'ata mo e ongo, solova 'o e ngaahi 'isiū faka-tekinikale pea mo tokoni ki he ngaahi polokalama 'a'ahi ki tu'a 'a e Fale Alea ka e pehē ki he 'Ofisi.	Va'a Līpooti	Ne 'ikai ha patiseti 'e vahe'i ki heni 'i he Patiseti Fakaangaanga

		Ko e lakanga ko 'eni (Principal System Analyst) 'e nofotaha ia ki hono fakahoko 'o e palani (pea mo hono ngaue'i 'a e palani) 'a e tafa'aki ki he'ene halafononga ki he kaha'u. Ko e lakanga ko 'eni ('Ofisa Komipiuta Taukei) te ne tokanga'i 'e ia hono vakai'i mo siofi pea mo fa'u 'a e peesi uepisaiti 'a e Fale Alea. Ko e fakakaukau ko eni 'oku felāve'i ia pea mo e ngāue 'a e OLA 'i he Fale Alea faka-'Ilekitulonika, pea ko e tefito'i fatongia ia 'o e tekinolosia 'i he mala'e 'o e Fale Alea 'i he ngaahi 'aho ni. 'Oku to e kau atu pe foki he ngāue ko 'eni 'i he mateuteu 'a e OLA ke fetukutuku ki he Fale Alea fo'ou 'i ha taimi 'e kakato ai.		
--	--	---	--	--

3. Patiseti mo e Kau Ngāue 'a e OLA

Koe'uhi kae malava ke fakahoko 'a e Ngaahi Ola Hā Kitu'a 'a e OLA ki he ngaahi tu'unga ko ia kuo fokotu'u ki he va'a/polokalama si'i taki taha, 'oku mahu'inga ke fakahoko 'a e patiseti fakakātoa mo e ngaahi fiema'u kaungāue, 'oku fakamā'opo'opo 'I he Tēpile 1 mo e 2.

Tēple 1: Patiseti Lolotonga, Fakapaānga é he Puleānga mo e Hoa Tokoni ki he Fakalakalaka 'a e OLA í he Vahevahe Lalahi ó e Fakamole (pa'anga mo e koloa - 'i he milioni)

OLA Budget for 2025/26-2027/28						
Vahevahe Lalahi ó e Fakamole	Mahuínga Totonu 2023/24 (p)	Patiseti Kamata 2024/25	Mahuínga Tootonu Fakaangaanga 2024/25	Patiseti Ésitimeti 2025/26	Fakafuofua 2026/27	Fakafuofua 2027/28
10 (Kau Ngāue Tu'uma'u)	4.51	4.64	5.12	4.78	4.78	4.78
11 (Kau Ngāue Lau'aho)	1.15	1.38	1.28	1.36	1.36	1.36
12 (Folau & Fetu'utaki)	1.31	1.13	1.90	1.05	1.05	1.05
13 (Tauhi & Fakalele Ngāue)	0.21	0.25	0.29	0.24	0.24	0.24
14 (Totongi Koloa & Ngāue)	1.74	1.70	1.73	2.26	2.26	2.26
15 (Ngaahi me'a'ofa & Fe'ave'aki)	6.99	6.95	7.01	6.97	6.97	6.97
19 (Penisoni mo e Ngaahi Meáófa)	0.02	-	-	0.02	0.02	0.02
20 (Ngaahi Koloa)	-	10.03	0.02	10.00	30.00	18.00
Total Expenses	15.94	26.08	17.36	26.70	46.69	34.69

Ngaahi Nouti:

1. Ko e Kau Ngāue Tu'uma'u mo e Lau'ahó 'oku 'i he CAT 10 mo e 11
2. 'Oku kei 'i he CAT 15 pē 'a e Ngaahi Me'a'ofá & Fe'ave'akí
3. Ko e ngaahi Koloá 'oku 'i he CAT 20

Tēpile 2: Fakakātoa 'o e Kau Ngāue fakatatau ki he Tafa'aki Tefito

Fa'ahinga	Approved budget 2024/25	Budget estimate 2025/26	Projection 2026/27	Projection 2027/28
Kau Ngāue Tu'uma'u				
Hou'eiki Mēmipa (Hou'eiki Fakafofonga 'o e Kau Nōpele mo e Kakai)	26	26	26	26
Kau Ngāue Tu'uma'u	47	47	47	47
Fakakātoa 'o e Kau Ngāue Tu'uma'u	73	73	73	73
Kau Ngāue Lau'aho	5	5	5	5
Fakakātoa 'o e Kau Ngāue	78	78	78	78
Fakakātoa 'o e fakamole lolotonga (\$m)	3.99	4.18	4.18	4.18

Nouti

1. Ngaahi lakanga 'oku 'atā pea mo fakapekia 'oku 'ikai kau atu ia 'i he tokolahi 'o e kaungāue 'i he tēpile 'i olunga
2. Fakalūkufua 'o e fakamole 'oku fakapa'anga 'e he Pule'anga, 'oku kau ki ai 'a e 'aitemi fika 1001 & 1005

4.1 Polokalama 1: Taki mo e Fale'i

Fakafehoanaki ki he Palani Ngāue & Patiseti fakamuimui [Faka'ilonga'i 'a e puha totonú]	Hokohoko atu	Liliu Si'isi'i	Liliu Lahi	Fo'ou	Felāve'i pea mo e Palani Ngāue mo e Patiseti kuo 'osi'. [Faka'ilonga'i 'a e puha totonú]
--	--------------	----------------	------------	-------	---

'Oku tokanga 'a e Polokalama 1, ki he Taki mo e Fale'i, ke tauhi 'a hono hala fonongá pea 'ikai ha fu'u liliu lahi. Ko e ngaahi ngāue fakalakalaka 'i he polokalama ko 'ení 'oku kau ki ai 'a e ngaahi ngāue 'oku hokohoko atu hangē ko e 'a'ahi faka-Fale Aleá, pa'anga tokoni fakavāhengá, matatali 'o e ngaahi pole hange ko e natula 'o e KOVITI 19, ako ngāue mo e ngaahi konifelenisi, mo e teunga ngāue mo e 'ilo 'a e Hou'eiki Mēmipá.

'Ikai ngata aí, 'oku 'i ai 'a e patiseti kuo vahe'i ki he ngaahi ngāue mahu'inga hangē ko e Talatalanoa mo e Kakaí, Fale Alea 'a To'utupu 'o Tongá, Fale Alea 'o e Kakai Fefine', She Leads pea mo e fakalakalaka 'a e ngaahi me'angāue mo e naunau ki he **Fale Alea faka'ilekitulōniká**. 'E kau atu foki mo e tō 'a e fakamamafa 'o e ngāue 'i hono ngāue'i mo fakahoko 'o e ngaahi fokotu'u 'oku 'omai 'i he lipooti 'o e ngaahi me'afua ki hono sivi'i 'aki 'a e fakahoko fatongia 'a e Fale Alea'.

'Oku 'iai 'a e Va'a fo'ou 'oku 'amanaki ke fokotu'u 'i he 2025/26 'a ia ko e Va'a ki hono Siofi 'o e Fakahoko Fatongia (Monitoring & Evaluation Division) (Polokalama Si'i 04) pea mo e Va'a ki hono Tokangaekina 'o e Vā faka-Fale Alea ki Tu'a (Inter-Parliamentary External Division) (Polokalama Si'i 05). Ko e Va'a ki hono Siofi 'o e Fakahoko Fatongia, 'oku fokotu'u ia ke ne hanga 'o fakamalohia 'a e faipau 'a e 'Ofisi pe amo e ngaahi tu'utu'uni ngāue fakapa'anga. 'Oku fakataumu'a 'eni ke ne solova 'a e ngaahi 'isiū na'e 'ohake 'i he ngaahi 'ātita fakamuimui taha 'o e 'Ofisi. 'E to e fakafatongia'aki foki 'a e Va'a ni ki hono vakai'i 'o e ngaahi polokalama faka-Fale Aleá, muimui'i mo siofi 'a e fakahoko fatongia 'a e kaungāué, fakapapau'i 'oku faipau 'a e 'Ofisi pea mo e ngaahi tu'utu'uni ngāue fakapa'anga pea mo e laó, lelei ange 'a e fai tu'utu'uni pea mo hono pule'i 'o e ngaahi koloa mo e naunau 'oku fakahoko 'aki 'a e ngāue. 'Oku fiema'u 'eni ke lipooti hangatonu ki he Kalake Pule ke muimui'i 'aki 'a e tu'unga 'o e fakahoko fatongia. 'E malava foki ke fakapapau'i mei heni 'oku lipooti 'e he OLA 'ene ngaahi ngāue, 'o fakatefito 'i he ngaahi ola hā ki tu'a 'oku 'amanaki ke he 'omai.

Ko e Va'a ki hono Tokangaekina 'o e Vā faka-Fale Alea pea mo Tu'a, 'e faka-fatongia'aki ia hono tokanga'i 'o e ngaahi 'Ofisi faka-Vāhengá, 'Ofisi 'o e kau Nōpelé, Tafa'aki Tokangaekina 'o e Hou'eiki Mēmipa kau ai 'a e tokoni faka-losisitika, pule'i 'o e vā faka-Fale Alea pea mo tu'a pea mo fakapapau'i ko hono fakahoko 'o e ngāue 'oku fakahoko 'i he taimi ke fakafaingamālie'i ange ai 'a e fakahoko fatongia 'a e Hou'eiki Mēmipá.

'Oku fakakulupu 'e he polokalama ni 'a e ngaahi ola hā kitu'a fakataki 'a e OLA. 'Oku hā atu 'i lalo 'a e fakamā'opo'opo 'o e patiseti mo e kau ngāué.

'Oku kau ki he Polokalama 1 (Tataki mo e Fale'i) 'a e ngaahi polokalama si'i 'e 5 –

- Polokalama si'i 1.01 'Ofisi 'o e 'Eiki Seá mo e Hou'eiki Mēmipá

- Polokalama Si'i 1.02 'Ofisi 'a e Kalake Pule 'o Falé
- Polokalama Si'i 1.03 Va'a ki he Ngaahi Ngāue Faka'ofisi
- Polokalama Si'i 1.04 Va'a ki hono Siofi 'o e Fakahoko Fatongia
- Polokalama Si'i 1.05 Va'a ki hono Tokangaekina 'a e Vā faka-Fale Alea ki Tu'a

4.1.1 Fakakātoa 'o e Kau Ngāue Fakatatau ki he Tafa'aki Polokalama Si'i

Va'a/Polokalama Si'i 'oku ne tokangaekina

Fakamatala	Patiseti 2024/25	'Esitimeti 2025/26	Fakafuofua 2026/27	Fakafuofua 2027/28
Fakakātoa = Fakamole Fakapa'anga 'e he Pule'anga (\$m)¹	5.69	5.63	5.63	5.63
'Ofisi 'o e 'Eiki Sea ²	1.82	2.02	2.02	2.02
'Ofisi 'o e Kalake ³	0.09	0.14	0.14	0.14
Ngaahi Ngāue Faka'ofisi ⁴	0.85	0.17	0.17	0.17
Va'a ki hono Siofi 'a e Fakahoko Fatongia ⁵	-	0.12	0.12	0.12
Va'a ki hono Tokangaekina 'a e Vā faka-Fale Alea pea mo Tu'a ⁶	-	0.27	0.27	0.27
Fakakātoa 'o e Kau Ngāue Tu'uma'u⁷	2.77	2.72	2.72	2.72
Kau Ngāue Lau'aho⁸	0.22	0.20	0.20	0.20

¹ Fakakātoa 'o e fakamole 'oku fakapa'anga 'e he Pule'anga

² Kau ki ai 'a e 'aitemi 1001 & 1005

³ Ibid.

⁴ Ibid.

⁵ Ibid.

⁶ Ibid.

⁷ Kau ki ai 'a e 'aitemi 1001 & 1005

⁸ Kau ki ai 'a e 'aitemi 1199

Ngaahi Ola Hā Kitu'a mo e ngaahi KPI

Polokalama Si'i 1.01 'Ofisi 'o e 'Eiki Seá mo e Hou'eiki Mēmipá

'Oku fakafuofua 'a e fakamole 'a e 'Ofisi 'o e 'Eiki Seá mo e Hou'eiki Mēmipá ki he **\$2,431,000**.

Fatongia: 'Oku fakahoko 'e he 'Ofisi 'o e 'Eiki Seá 'a e ngaahi ngāue tokoni mahu'inga ki he Hou'eiki Mēmipa 'o e Fale Aleá mo e kakaí. 'Ikai ngata aí, 'oku 'oatu 'e he 'Ofisi 'o e 'Eiki Seá 'a e taki mahu'inga mo e ngaahi tu'utu'uni ngāue 'o fakafou 'i he ngaahi 'a'ahi faka-Fale Aleá, kau atu ki he ngaahi konifelenisi fakavaha'apule'angá mo e siofi 'o e Pa'anga Tokoni faka-Fale Alea 'a e Vāhengá (CF)

Ngāue	Ngaahi KPI	2024/25 (baseline)	2025/26	2026/27	2027/28	SDG/TSDF II		Patiseti	
						LAHI 'O E NGAAHI TAKETI	LAHI 'O E NGAAHI FAKA'ILONGA	Lolotonga	Fakalakalaka
Ola Hā Kitu'a 1:	Toe lelei ange 'a e tu'unga fakataki mo e ngaahi tu'utu'uni ngāué								
'A'ahi faka-Vāhenga Fakata'u	Lahi 'o e ngaahi 'a'ahi fakavāhenga 'i he ta'u	'a'ahi 'a e Hou'eiki Mēmipa 'e 26	'A'ahi 'e 26	A'ahi 'e 26	A'ahi 'e 26	16.7	16.7.2	\$2,394,700	\$36,300
'A'ahi fakalotofonua 'a e Fakafofonga Fale Aleá (Fakafofonga pē ki he tukui motú)	Lahi 'o e ngaahi 'a'ahi ki he vāhengá ki he Ta'u Fakapa'anga	'A'ahi 'e 8 ki he Fakafofonga taki taha	'A'ahi 'e 8	A'ahi 'e 8	A'ahi 'e 8	16.7	16.7.2		
'A'ahi fakalotofonua 'a e Hou'eiki Nōpelé (Hou'eiki Nōpele pē ki e tukui motú)	Lahi 'o e ngaahi 'a'ahi ki he vāhengá ki he Ta'u Fakapa'anga	'A'ahi 'e 8 ki he Fakafofonga Fale Alea taki taha	'A'ahi 'e 8	A'ahi 'e 8	A'ahi 'e 8	16.7	16.7.2		
Ngaahi folau fakavaha'apule'anga ma'a e Hou'eiki Mēmipa kenau kau atu ki he ngaahi	Lahi 'o e ngaahi folau fakavaha'apule'anga ki he Ta'u Fakapa'anga	'Ikai toe si'i hifo 'i he 'a'ahi 'e 17 'i he Ta'u	'Ikai si'i hifo 'i he 'a'ahi 'e 9	'Ikai si'i hifo 'i he 'a'ahi 'e 9	'Ikai si'i hifo 'i he 'a'ahi 'e 9	16.7	16.7.2		

polokalama ako ngāue mo e ngaahi konifelenisi.		Fakapa'anga taki taha 22							
Ola Hā Kitu'a 2:	Toe tokolahi ange hono fakakau mai 'a e kakai ki he ngaahi ngāue 'a e Fale Aleá								
Fale Alea 'a e To'utupu 'o Tongá	Lahi 'o e TYP ki he Ta'u Fakapa'anga		'Ikai si'i hifo 'i he tu'o 1	'Ikai si'i hifo 'i he tu'o 1	'Ikai si'i hifo 'i he tu'o 1	16.7	16.7.2		

Polokalama Si'i 1.02 'Ofisi 'o e Kalaké

'Oku fakafuofua 'a e ngaahi fakamole ki he 'Ofisi 'o e Kalaké mo e **\$10,719,000**.

Fatongia : 'Oku tokangekina 'e he 'Ofisi 'o e Kalaké 'a e fakahoko 'o e ngaahi tokoni fakafounga ngāue, fakalao mo fakaēngāue ki he 'Eiki Seá mo e Hou'eiki Mēmipa 'o e Fale Aleá.

Ngāue	Ngaahi KPI	2024/25 (baseline)	2025/26	2026/27	2027/28	SDG/TSDF II		Patiseti	
						LAHI 'O E NGAAHI TAKETI	LAHI 'O E NGAAHI FAKA'ILONGA	Lolotonga	Fakalakalaka
Ola Hā Kitu'a 3:	Toe lelei ange 'a e ngaahi ngāue tokoni faka-founga ngāue, fakalao mo fakaēngaue ki he 'Eiki Seá mo e Hou'eiki Mēmipá								
Fakahoko 'a e fale'i fakafounga ngāue, fakalao mo e fakaēngāue mo e ngaahi tu'utu'uni kuo tukuhifo.	Faipau pea mo e Tu'unga 'o e Founga Ngāue (SOPs) (%)		Faipau 90%	Faipau 95%	Faipau 100%	16.6		\$173,900	\$10,545,100 (Tokoni koloa - \$88,000 – Polokalama Ako mo e Konifelenisi 'i he Polokalama Fakaivia 'o e ngaahi Fale Alea 'i he Pasifiki, \$10 miliona ki hono langa 'o e Fale Alea fo'ou
	Taimi pau ke fakahoko ai 'a e ngāue (%) [E tu'utu'uni 'a e Tu'unga 'o e Founga Ngāue (SOPs) ki he taimí.		Kuo fakahoko 'a e ngaahi ngāue 'i hono taimi totonu	Kuo fakahoko 'a e ngaahi ngāue 'i hono taimi totonu	Kuo fakahoko 'a e ngaahi ngāue 'i hono taimi totonu				
	Lahi 'o e ngaahi 'isiū ne 'omai /fehālaaki		Si'isi'i ange 'i he fehālaaki 'e 5	Si'isi'i ange 'i he fehālaaki'e 3	'Ikai ha fehālaaki				
Ola Hā Kitu'a 4:	Toe lelei mo mālohi ange 'a e vā fengāue'aki mo e ngaahi kupu ngāue fekau'aki 'a e 'Ofisi 'o e Fale Aleá								
Fetu'utaki fakapalofesinale pea vave mo e	Faipau pea mo e Tu'unga 'o e Founga Ngāue (SOPs) (%)		Faipau 90%	Faipau 95%	Faipau 100%	16.6			

ngaahi kupu ngāue fekau'akí									
	Taimi pau ke fakahoko ai 'a e ngāue (%)		Kuo fakahoko 'a e ngaahi ngāue 'i hono taimi totonu	Kuo fakahoko 'a e ngaahi ngāue 'i hono taimi totonu	Kuo fakahoko 'a e ngaahi ngāue 'i hono taimi totonu				
	[[E tu'utu'uni 'a e Tu'unga 'o e Founga Ngāue (SOPs) ki he taimí.								
	Ngaahi Lāunga/Fehālaaki		Si'isi'i ange 'i he fehālaaki'e 5	Si'isi'i ange 'i he fehālaaki'e 3	'Ikai ha fehālaaki				

Polokalama Si'i 1.03 Va'a ki he Ngaahi Ngāue Faka'ofisi

'Oku fakafuofua 'oku fe'unga 'a e fakamole ki he Va'a ki he NgaahiNgāue Faka'ofisi mo e **\$2,672,900**.

Fatongia : 'Oku fakahoko 'e he Va'a ki he Ngaahi Ngāue Faka'ofisi 'a e fatongia mahu'inga 'i hono fakapapau'i kuo fakahoko 'a e ngaahi ngāue kotoa ki he totongi taimi totonu 'a e ngaahi mo'uá.

'Oku taha pē 'a e va'a si'i 'o e Va'a ki he Ngaahi Ngāue Faka'ofisi 'a ia ko e Va'a Pa'angá. Kuo hiki 'a e Va'a Si'i ki he Kau Ngāué (*Human Resource Unit*) ki he Va'a ki hono Siofi 'a e Fakahoko Fatongiá (Polokalama Si'i 04) pea kuo hiki 'a e Va'a Si'i ke Tokoni ki he Ngāue 'a e Hou'eiki Mēmipá ki he Va'a ki hono Tokangaekina 'a e Vā faka-Fale Alea pea mo Tu'a (Polokalama Si'i 05)

Ngāue	Ngaahi KPI	2024/25 (baseline)	2025/26	2026/27	2027/28	SDG/TSDF II		Patiseti	
						LAHI 'O E NGAAHI TAKETI	LAHI 'O E NGAAHI FAKA'ILONGA	Lolotonga	Fakalakalaka
Ola Hā Kitu'a 5:	Toe lelei ange 'a e founga ngāue mo e leva'i 'o e ngaahi ngāue fakapa'angá.								
Teuteu'i 'a e Lipooti ki he ngaahi fakamole 'a e 'Ofisi (fehu'aki 'a e pa'anga etc.)	Faipau pea mo e Tu'unga 'o e Founa Ngāue (SOPs) (%)		Lahi hake 'i he 60% 'o e ngaahi lipooti fekau'aki mo e fakamole kuo teuteu'i 'oku faipau pea mo e Tu'unga 'o e Founa Ngāue	Lahi hake 'i he 80% 'o e ngaahi lipooti fekau'aki mo e fakamole kuo teuteu'i 'oku faipau pea mo e Tu'unga 'o e Founa Ngāue	Lahi hake 'i he 95% 'o e ngaahi lipooti fekau'aki mo e fakamole 'oku teuteu'i 'o faipau pea mo e Tu'unga 'o e Founa Ngāue	16.6		\$2,672,900	N/A
	Fakahoko taimi totonu 'a e ngāue (%) [E tu'utu'uni 'a e Tu'unga 'o e Founa Ngāue (SOPs) ki he taimi.		Na'e fakahoko 'a e ngaahi ngāué 'i loto hono taimi totonu.	Na'e fakahoko 'a e ngaahi ngāué 'i loto hono taimi totonu.	Na'e fakahoko 'a e ngaahi ngāué 'i loto hono taimi totonu.				
	Lahi 'o e ngaahi fehālaaki 'i he ngaahi ngāué.		Si'isi'i ange 'i he fehālaaki 'e 5	Si'isi'i ange 'i he fehālaaki'e 3	'Ikai ha fehālaaki				
Tokanga'i 'a e ngaahi lēkooti 'o e ngaahi fakatau kotoa kuo fakahoko'aki	Faipau pea mo e Tu'unga 'o e Founa Ngāue (SOPs) (%)		Lahi hake 'i he 60% 'oku faipau pea mo e Tu'unga 'o e Founa Ngāue (SOPs)	Lahi hake 'i he 80% 'oku faipau pea mo e Tu'unga 'o e Founa Ngāue (SOPs)	Lahi hake 'i he 95% 'oku faipau pea mo e Tu'unga 'o e Founa Ngāue (SOPs)	16.6			

‘a e Patiseti faka-Fale Aleá.	Fakahoko taimi totonu ‘a e ngāue (%) [‘E tu’utu’uni ‘a e Tu’unga ‘o e Founa Ngāue (SOPs) ki he taimi].		Na’e fakahoko ‘a e ngaahi ngāué ‘i loto hono taimi totonu	Na’e fakahoko ‘a e ngaahi ngāué ‘i loto hono taimi totonu	Na’e fakahoko ‘a e ngaahi ngāué ‘i loto hono taimi totonu				
	Lahi ‘o e ngaahi fehālaaki		Si’isi’i ange ‘i he fehālaaki ‘e 5	Si’isi’i ange ‘i he fehālaaki ‘e 5	Si’isi’i ange ‘i he fehālaaki ‘e 3				
Teuteu’i ‘a e Līpooti Sino’i Pa’anga Monū’ia Mālōlō mei he Ngāué	Faipau pea mo e Tu’unga ‘o e Founa Ngāue (SOPs) (%)		Lahi hake ‘i he 60% ‘oku faipau pea mo e Tu’unga ‘o e Founa Ngāue (SOPs)	Lahi hake ‘i he 80% ‘oku faipau pea mo e Tu’unga ‘o e Founa Ngāue (SOPs)	Lahi hake ‘i he 95% ‘oku faipau pea mo e Tu’unga ‘o e Founa Ngāue (SOPs)	16.6	Faipau ki he taimi ‘oku ‘osi ki ai ‘a e līpooti Sino’i Pa’anga Monū’ia Mālōlō mei he Ngāué		
	Fakahoko taimi totonu ‘a e ngāue (%) [‘E tu’utu’uni ‘a e Tu’unga ‘o e Founa Ngāue (SOPs) ki he taimi].		Na’e fakahoko ‘a e ngaahi ngāué ‘i loto hono taimi totonu	Na’e fakahoko ‘a e ngaahi ngāué ‘i loto hono taimi totonu	Na’e fakahoko ‘a e ngaahi ngāué ‘i loto hono taimi totonu				
	Lahi ‘o e ngaahi fehālaaki ‘i he ngaahi ngāué		Si’isi’i ange ‘i he fehālaaki ‘e 5	Si’isi’i ange ‘i he fehālaaki ‘e 3	‘Ikai ha fehālaaki				
Fakahoko ‘a e ngaahi totongi fekau’aki mo	% ‘o e CF ‘oku tufaki atu ki he Vāhengá		‘Ikai si’i hifo ‘i he 100% ‘o e CF kuo tufaki atu	‘Ikai si’i hifo ‘i he 100% ‘o e CF kuo tufaki atu	‘Ikai si’i hifo ‘i he 100% ‘o e CF kuo tufaki atu	16.6			

e ngaahi 'Ofisi Vāhengá mo e Pa'anga Tokoni faka- Fale Aleá	Faipau pea mo e Tu'unga 'o e Founa Ngāue (SOPs) (%)		Lahi hake 'i he 60% 'oku faipau pea mo e Tu'unga 'o e Founa Ngāue (SOPs)	Lahi hake 'i he 80% 'oku faipau pea mo e Tu'unga 'o e Founa Ngāue (SOPs)	Lahi hake 'i he 95% 'oku faipau pea mo e Tu'unga 'o e Founa Ngāue (SOPs)				
	Fakahoko taimi totonu 'a e ngāue (%) [‘E tu’utu’uni ‘a e Tu’unga ‘o e Founa Ngāue (SOPs) ki he taimí].		Na’e fakahoko ‘a e ngaahi ngāué ‘i loto hono taimi totonu	Na’e fakahoko ‘a e ngaahi ngāué ‘i loto hono taimi totonu	Na’e fakahoko ‘a e ngaahi ngāué ‘i loto hono taimi totonu				
	Lahi ‘o e ngaahi fehālaaki ‘i he ngaahi ngāué		Si’isi’i ange ‘i he fehālaaki ‘e 5	Si’isi’i ange ‘i he fehālaaki ‘e 3	‘Ikai ha fehālaaki				

Polokalama Si'i 1.04 Va'a ki hono Siofi & Vakavakai'i 'a e Fakahoko Fatongia (*Monitoring & Evaluation Division*)

Ko e Va'a fo'ou 'eni 'oku 'amanaki ke fokotu'u 'i he ta'u fakapa'anga fo'ou. Ko e fakafuofua 'o e fakamole ki ai 'oku fe'unga pea mo e **\$117,000**

Fatongia: Vakai'i 'a e ngaahi polokalama faka-Fale Alea, muimui'i 'a e fakahoko fatongia 'a e kaungāue, fakapapau'i 'a e faipau ki he ngaahi tu'utu'uni ngāue faka-pa'anga mo e pule'í pea mo fakalakalaka ange 'a e tali ui 'i he fai tu'utu'uni pea mo hono leva'i 'o e ngaahi naunau mo e koloa 'oku fakahoko 'aki e ngāue. Ko e ngaahi fatongia ko eni: tokanga'i 'a e kau ngāue, fakatau 'a e 'Ofisí pea mo e faipau ki he ngaahi tu'utu'uni, 'e hiki mai kinautolu mei he CSD ki he va'a ni.

Ko e Va'a ki hono Siofi& Vakavakai'i 'a e Fakahoko Fatongia 'oku vahevahe ia ki he ngaahi Va'a iiki 'e 4:

1. Siofi & Vakavakai'i 'o e Fakahoko Fatongia
2. Tokanga'i 'o e kaungāue
3. Fakatau
4. Faipau

Ngāue	Ngaahi KPI	2024/25 (baseline)	2025/26	2026/27	2027/28	SDG/TSDF II		Patiseti	
						LAHI 'O E NGAAHI TAKETI	LAHI 'O E NGAAHI FAKA'ILONGA	Lolotonga	Fakalakalaka
Ola hā kitu'a 6:	Lelei ange 'a hono siofi 'o e ngaahi polokalama faka-Fale Alea, 'asenita 'o e Fale Alea, fakahoko fatongia 'o e kaungāue, palani ngāue faka-ta'u tolu, lipooti fakata'u etc.								
Fa'u 'o e Palani Ngāue Faka-Ta'u Tolu 'a e OLA	Kakato hono fa'u 'o e Palani Ngāue Faka-Ta'u Tolu 'i he taimi 'oku fiema'u ai	Tomui hono fakahū 'a e Palani Ngāue faka-Ta'u Tolu Fakaangaanga 'a e OLA	Kuo a'usia 'a e 60% 'o e Tu'unga 'o e Founga Ngāue (SOPs)	Kuo a'usia 'a e 80% 'o e Tu'unga 'o e Founga Ngāue (SOPs)	Kuo a'usia 'a e 90% 'o e Tu'unga 'o e Founga Ngāue (SOPs)	16.6		\$117,000	N/A
Fa'u 'o e Lipooti Faka-Ta'u	Kakato hono fa'u 'o e Lipooti Fakata'u pea 'i he taimi totonu	'Ikai ha Lipooti Fakata'u	Kuo a'usia 'a e 60% 'o e Tu'unga 'o e Founga Ngāue (SOPs)	Kuo a'usia 'a e 80% 'o e Tu'unga 'o e Founga Ngāue (SOPs)	Kuo a'usia 'a e 90% 'o e Tu'unga 'o e Founga Ngāue (SOPs)	16.6			
Siofi 'a e fakahoko fatongia 'a e kau ngāue	Kakato 'i he taimi totonu hono sivi'i 'a e fakahoko fatongia 'a e kau ngāue	'Ikai lava 'o fakahoko 'i he taimi totonu 'a hono sivi'i 'a e fakahoko fatongia 'a e kaungāue	Kuo a'usia 'a e 60% 'o e Tu'unga 'o e Founga Ngāue (SOPs)	Kuo a'usia 'a e 80% 'o e Tu'unga 'o e Founga Ngāue (SOPs)	Kuo a'usia 'a e 90% 'o e Tu'unga 'o e Founga Ngāue (SOPs)	16.6			
Siofi 'a e ngaahi polokalama faka-Fale Alea 'o hangē ko e ngaahi poloseki	% 'o e ngaahi poloseki 'oku fakapa'anga mei he CF kuo 'osi fakahā mai 'i he lipooti 'ātita	Fakatatau ki he lipooti 'ātita fakamuimui taha, na'e 'i ai 'a e konga 'o e ngaahi	30% 'o e ngaahi poloseki 'oku 'ikai faipau	20% 'o e ngaahi poloseki 'oku 'ikai faipau	10% 'o e ngaahi poloseki 'oku 'ikai faipau				

fakalakalaka 'oku fakapa'anga mei he CF	'oku 'ikai faipau	poloseki 'oku fakapa'anga mei he CF na'e 'ikai faipau pea mo e tu'utu'uni ngāue ki he CF							
Ola ha ki tu'a 7:	Lelei ange 'a e faipau ki he ngaahi tu'utuu'ni ngāue pule'i mo e faka-pa'anga, tu'utu'uni fakatau etc								
Vakavaki'i 'oku tonu 'a e fakahoko 'a e ngaahi ngāue ki he ngaahi fakatau fakapule'anga kuo fokotu'u 'i he palani fakataú	. Peseti 'o e ngaahi ngāue fakataú 'i he palani fakatau fakata'ú'oku faipau ki he ngaahi tu'utu'uni fakataú.	Ko e konga lahi 'o e ngaahi ngāue fakatau 'a e OLA 'oku 'ikai faipau ki he ngaahi tu'utu'uni makatu'unga 'i he ngaahi ngāue 'ikai palani (ko e natula 'o e ngaahi ngāue 'a e Fale Aleá, 'oku fiema'u 'a e kau ngāué 'i he taimi 'e ni'ihiki ke tuku fakatafa'aki 'a e ngaahi tu'utu'uni (rules) mo e ngaahi	Ko e 30% 'o e ngaahi ngāue fakataú 'oku 'ikai fai pau. 'Oku 'uhinga 'eni ko e kuo fakakakato 'a e 70% 'o e SOPs	Ko e 20% 'o e ngaahi ngāue fakataú 'oku 'ikai fai pau. 'Oku 'uhinga 'eni ko e kuo fakakakato 'a e 80% 'o e SOPs	Ko e 10% 'o e ngaahi ngāue fakataú 'oku 'ikai fai pau. 'Oku 'uhinga 'eni ko e kuo fakakakato 'a e 90% 'o e SOPs .	16.6			

		tu'utu'uni (regulations)							
Siofi 'a e ngaahi fakamole 'a e OLA 'oku totongi, ke fakapapau'i 'oku faipau ki he Tu'utu'uni Ngāue faka-Fale Pa'anga	% 'o e ngaahi fakamole 'oku totongi kuo faipau ki he tu'utu'uni ngāue faka-Fale Pa'anga	Ko e konga lahi 'o e ngaahi ngāue fakatau 'a e OLA 'oku 'ikai faipau ki he ngaahi tu'utu'uni makatu'unga 'i he ngaahi ngāue 'ikai palani (ko e natula 'o e ngaahi ngāue 'a e Fale Aleá, 'oku fiema'u 'a e kau ngāue 'i he taimi 'e ni'ihiki ke tuku fakatafa'aki 'a e ngaahi tu'utu'uni (rules) mo e ngaahi tu'utu'uni (regulations)	30% 'o e ngaahi fakamole 'a e OLA 'oku totongi atu 'oku 'ikai faipau. Ko e 'uhinga eni, ko e 70% 'o e Tu'unga 'o e Founa Ngāue SOPs) 'oku a'usia.	20% 'o e ngaahi fakamole 'a e OLA 'oku totongi atu 'oku 'ikai faipau. Ko e 'uhinga eni, ko e 80% 'o e Tu'unga 'o e Founa Ngāue SOPs) 'oku a'usia.	10% 'o e ngaahi fakamole 'a e OLA 'oku totongi atu 'oku 'ikai faipau. Ko e 'uhinga eni, ko e 90% 'o e Tu'unga 'o e Founa Ngāue SOPs) 'oku a'usia.				
Ola hā ki tu'a 8:	Toe lelei ange 'a e ngaahi tu'utu'uni ngāue mo e founa ngāue HR								
Ako ngāue fakalotofale ma'a e Kau Ngāue mo e	Ko e % 'o e Kau Ngāue mo e 'Ofisi Fakavāhengá'a		A'usia ha tu'unga ko e 90% pe ma'olunga ange	A'usia ha tu'unga ko e 90% pe ma'olunga ange	A'usia ha tu'unga ko e 90% pe ma'olunga ange	16.6			

Ngaahi 'Ofisi Fakavāhengá	ia 'oku longomo'ui 'enau kau ki he ngaahi polokalama ako ngāué.		'o e kau ki he ngaahi polokalama ako ngāué, ke fakahā mei ai 'a e tu'unga ma'olunga 'o e kau ki he akó mo e fakalakalaka fakapalofesinale 'o fakafou 'i he ngaahi fokotu'utu'u ngāue ako ngāue fakalotofale.	'o e kau ki he ngaahi polokalama ako ngāué, ke fakahā mei ai 'a e tu'unga ma'olunga 'o e kau ki he akó mo e fakalakalaka fakapalofesinale 'o fakafou 'i he ngaahi fokotu'utu'u ngāue ako ngāue fakalotofale.	'o e kau ki he ngaahi polokalama ako ngāué, ke fakahā mei ai 'a e tu'unga ma'olunga 'o e kau ki he akó mo e fakalakalaka fakapalofesinale 'o fakafou 'i he ngaahi fokotu'utu'u ngāue ako ngāue fakalotofale.				
Siofi 'a e Lēkooti 'o e Kau Ngāué	Sivi'i 'a e tonu 'o e ngaahi lēkooti fekau'aki mo e kau ngāué 'aki hono fakafehoanaki ki he ma'u'anga fakamatalá.		Tauhi ha tu'unga tonu 'o e ngaahi lēkooti ko e 98% pe ma'olunga ange, ke fakapapau'i 'oku faitatau 'a e ngaahi lēkooti fekau'aki mo e kau ngāué mo e fakamatala na'e tuku maí.	Tauhi ha tu'unga tonu 'o e ngaahi lēkooti ko e 98% pe ma'olunga ange, ke fakapapau'i 'oku faitatau 'a e ngaahi lēkooti fekau'aki mo e kau ngāué mo e fakamatala na'e tuku maí.	Tauhi ha tu'unga tonu 'o e ngaahi lēkooti ko e 98% pe ma'olunga ange, ke fakapapau'i 'oku faitatau 'a e ngaahi lēkooti fekau'aki mo e kau ngāué mo e fakamatala na'e tuku maí.	16.6			
Fakangāue'i	Fuatautau 'a e faka'avalisi 'o e taimi 'oku fakahoko ai hono fakafonu		A'usia ha tu'unga 'o e taimi ke fakafonu 'a e ngaahi lakangá	A'usia ha tu'unga 'o e taimi ke fakafonu 'a e ngaahi lakangá	A'usia ha tu'unga 'o e taimi ke fakafonu 'a e ngaahi lakangá	16.6			

	'a e ngaahi lakanga 'oku 'atā mei he kamata'anga 'o e ngāue ki he fakangāue'í.		ko ha 'aho 'e 45 pe si'i ange, ke fakapapau'i 'oku fakahoko totonu mo taimi lelei 'a e ngāue ki hono fakangāue'i ha kau ngāue 'oku taau ki he ngaahi lakanga 'ataá.	ko ha 'aho 'e 45 pe si'i ange, ke fakapapau'i 'oku fakahoko totonu mo taimi lelei 'a e ngāue ki hono fakangāue'i ha kau ngāue 'oku taau ki he ngaahi lakanga 'ataá	ko ha 'aho 'e 45 pe si'i ange, ke fakapapau'i 'oku fakahoko totonu mo taimi lelei 'a e ngāue ki hono fakangāue'i ha kau ngāue 'oku taau ki he ngaahi lakanga 'ataá				
--	--	--	--	---	---	--	--	--	--

Polokalama Si'i 1.05 Va'a ki hono Tokangaekina 'o e Vā faka-Fale Alea ki Tu'a (Inter-Parliamentary & External Division)

'Oku 'amanaki ke fokotu'u 'a e Va'a fo'ou ko 'eni 'i he ta'u fakapa'anga fo'ou. Ko e fakafuofua 'o e fakamole ki ai 'oku 'i he **\$271,900** ki hono fakafaingamalie'i 'a e ngaahi ngāue 'a e Hou'eiki Mēmipá, 'Ofisi 'o e Hou'eiki Nōpele pea mo e ngaahi 'Ofisi faka-Vāhengá pea ke fakapapau'i ko 'enau fakahoko ngāue 'oku faipau pea mo e ngaahi tu'utu'uni ngāue pule'i pea mo e faka-pa'anga.

'Oku fakamalumalu 'i he Va'a ko 'eni 'a e ngaahi va'a iiki 'e 3:

1. 'Ofisi 'o e Hou'eiki Nōpele
2. Ngaahi 'Ofisi faka-Vāhenga
3. Tokoni ki he Ngāue 'a e Hou'eiki Mēmipa
4. Mītia

Ngāue	Ngaahi KPI	2024/25 (baseline)	2025/26	2026/27	2027/28	SDG/TSDF II		Patiseti	
						LAHI 'O E NGAAHI TAKETI	LAHI 'O E NGAAHI FAKA'ILONGA	Lolotonga	Fakalakalaka
Ola hā ki tu'a 9: Lelei ange 'a hono tokoni 'oku 'oatu ki he 'Ofisi 'o e Hou'eiki Nōpele, 'Ofisi faka-Vāhenga tatau pe 'i loto pea mo tu'a foki									
Vakai'i 'a e tu'unga faipau 'a e ngaahi fakamole 'oku totongi atu na'e fakahū mai mei he 'Ofisi 'o e Hou'eiki Nōpele pea mo e 'Ofisi faka-Vāhenga ke fakapapau'i 'oku muimui 'i he ngaahi	'Oku fa'a lāunga 'a e Hou'eiki Mēmipa 'i he tuai hono fakahoko 'a e ngāue ki he'enau ngaahi fakamole ke totongi. Ko e makatu'unga ki he tuai ko e fefokifoki'aki 'i he ngaahi fiema'u na'e	Konga lahi 'o e ngaahi fakamole na'e fiema'u ke totongi ne 'ikai faipau	30% 'o e ngaahi fakamole na'e to e fakafoki mai. Ko e 'uhinga 'eni ko e 70% 'o e Tu'unga 'o e Founa Ngāue na'e a'usia	20% 'o e ngaahi fakamole na'e to e fakafoki mai. Ko e 'uhinga 'eni ko e 80% 'o e Tu'unga 'o e Founa Ngāue na'e a'usia	10% 'o e ngaahi fakamole na'e to e fakafoki mai. Ko e 'uhinga 'eni ko e 90% 'o e Tu'unga 'o e Founa Ngāue na'e a'usia	16.6	16.6.1	\$271,900	N/A

tu'utu'uni ngāue pule'i pea mo e faka-pa'anga.	'ikai faipau ki he ngaahi tu'utu'uni faka-lao pea mo e faka- pa'anga								
Ola hā ki tu'a 10: Lelei ange pea mo taimi totonu 'a hono tufaki atu 'a e fakamatala ki he kakai 'o e Fonuá.									
Tokanga'i 'a e ngaahi ongoongo tuku atú pea mo fengāue'aki mo e kau faiongoongó.	Pulusi 'i he taimi totonu 'o e ngaahi ongoongo tuku atú.	Ko e fa'u 'o e ngaahi ongoongo tuku atú 'oku fakahoko ia 'e he tokotaha fai ongoongo fakalotofale pea 'oku 'ikai pulusi taimi tononu.	Kuo a'usia 'a e 70% 'o e Tu'unga 'o e Founa Ngāue	Kuo a'usia 'a e 80% 'o e Tu'unga 'o e Founa Ngāue	Kuo a'usia 'a e 90% 'o e Tu'unga 'o e Founa Ngāue			'Oku fakapa'an ga 'a e ola hā kitu'a ko 'ení mei he ola hā kitu'a 9	N/A
Ola hā ki tu'a 11: Lelei ange 'a e tokoni ki he ngāue 'a e Hou'eiki Mēmipa pea mo e 'Ofisi 'o e Fale Alea 'o Tonga									
Fakahoko ha ngāue talitali kakai tu'unga ma'olunga ki he kakai 'o e fonuá	Tānaki pea vakai'i 'a e fokotu'u fakakaukau mei he kakai fekau'aki mo e founa talitali kakai 'oku fakahokó.		Tauhi ha tu'unga ko e 4.5 pe ma'olunga ange ('i he sikeili ko e 1 – 5), 'o fakahā ai 'oku faitatau pea tu'unga	Tauhi ha tu'unga ko e 4.5 pe ma'olunga ange ('i he sikeili ko e 1 – 5), 'o fakahā ai 'oku faitatau pea tu'unga ma'olunga 'a	Tauhi ha tu'unga ko e 4.5 faitatau pea ('i he sikeili ko e 1 – 5), 'o fakahā ai 'oku faitatau pea tu'unga ma'olunga 'a e			'Oku fakapa'an ga 'a e ola hā kitu'a ko 'ení mei he ola hā kitu'a 9	N/A

			ma'olunga 'a e fakafiemāli e 'o e talitali kakaí.	e fakafiemālie 'o e talitali kakaí.	fakafiemālie 'o e talitali kakaí.				
Fakahoko 'a e ngāue tokoni fakaēngāue ki he Hou'eiki Mēmipá	Tu'unga fakakakato 'o ha ngāue		A'usia 'a e 100% 'i he tu'unga fakahoko 'o ha ngāue, pea 'oku hā mei ai fakahoko lelei pea falala'anga 'a e kotoa 'o e ngaahi fiema'u 'a e Hou'eiki Mēmipa 'o e Fale Aleá.	A'usia 'a e 100% 'i he tu'unga fakahoko 'o ha ngāue, pea 'oku hā mei ai fakahoko lelei pea falala'anga 'a e kotoa 'o e ngaahi fiema'u 'a e Hou'eiki Mēmipa 'o e Fale Aleá.	A'usia 'a e 100% 'i he tu'unga fakahoko 'o ha ngāue, pea 'oku hā mei ai fakahoko lelei pea falala'anga 'a e kotoa 'o e ngaahi fiema'u 'a e Hou'eiki Mēmipa 'o e Fale Aleá.				
Fakahoko 'a e tokoni fakaēkaungā ue ki he Kau Ngāue	Taimi ke fakahoko ai 'a e ngaahi fiema'u fakaēngāue.		A'usia ha taimi fakahoko 'o e ngāué ko e houa 'e 24 pe si'i ange ki he kotoa 'o e ngaahi fiema'u fakaēngāué , 'o	A'usia ha taimi fakahoko 'o e ngāué ko e houa 'e 24 pe si'i ange ki he kotoa 'o e ngaahi fiema'u fakaēngāué , 'o fakapapau'i 'a	A'usia ha taimi fakahoko 'o e ngāué ko e houa 'e 24 pe si'i ange ki he kotoa 'o e ngaahi fiema'u fakaēngāué , 'o fakapapau'i 'a				

			fakapapau'i 'a e tokoni vave mo totonu ki he kau ngāué	e tokoni vave mo totonu ki he kau ngāué	e tokoni vave mo totonu ki he kau ngāué				
--	--	--	---	---	---	--	--	--	--

4.2 Polokalama 2: Ngaahi Ngāue ‘a e Fale Aleá

Fehokotaki ki he Palani Ngāue mo e Patiseti Fakamuimui	Kei hokohoko atu	Liliu Iiki	Liliu Lalahi	Fo’ou
--	------------------	------------	--------------	-------

Ko e polokalama ko ‘eni ko e uma ngāue ia ‘o e Fale Alea. ‘Oku fakamalumu ai ‘a e polokalama ‘e tolu ‘a ia ko e: 1) Va’a Lao; 2) Va’a ki he Ngaahi Kōmití mo e Laipeli, pea mo e Va’a Līpooti. Ko e fakakātoa ‘o e patiseti ‘a e OLA ki he Polokalama 2 ‘oku fakafuofua ke hiki ‘aki ‘i he ta’u fakapa’anga fo’ou ‘aki ‘a e pēseti ‘e 45.8 makatu’unga ‘i he ngaahi fakaivia ‘a e ‘Ofisi ‘o e Fale Aleá.

‘Oku kau atu ki he Polokalama 2 (Ngaahi Ngāue ‘a e Fale Aleá ‘a e ngaahi polokalama si’i ‘e 3 -

- Polokalama si’i 2.01 Va’a Lao
- Polokalama Si’i 2.02 Va’a ki he Ngaahi Kōmití mo e Laipeli
- Polokalama Si’i 2.03 Va’a Līpooti

4.2.1 Fakakātoa ‘o e Kau Ngāue ‘i hono Fakafa’ahinga ‘i he Polokalama Si’i

Ngaahi Va’a/Ngaahi Polokalama Si’i ‘oku ne Tokangaekina:

Fakamatala	Patiseti Lolotonga 2024/25	Patiseti Fakaangaanga 2025/26	Fakafuofua 2026/27	Fakafuofua 2027/28
Fakakātoa = Lolotonga (\$m)	1.31	1.54	1.54	1.54
Va’a Lao	0.33	0.36	0.36	0.36
Ngaahi Kōmiti mo e Laipeli	0.23	0.32	0.32	0.32
Va’a Līpooti	0.66	0.77	0.77	0.77
Fakakātoa ‘o e Kau Ngāue Tu’uma’ú	1.22	1.45	1.45	1.45
Kau Ngāue Lau’ahó⁹	0	0	0	0

⁹ Ko e patiseti ki he kaungāue lau’aho ‘oku fakatahataha’i ia ‘i he Va’a ki he Ngaahi Ngāue Faka’ofisi

Ngaahi Ola Hā Kitu'a & Ngaahi KPI

Polokalama Si'i 2.01 Va'a Lao

'Oku fakafuofua 'a e fakamole ki he Va'a Laó mo e **\$360,500**.

Fatongia : 'Oku mātu'aki mahu'inga 'a e fatongia 'o e Va'a Laó 'i he fakahoko ngāue 'a e Fale Aleá 'aki hono tuku atu ha fale'i fakalao ki he 'Eiki Seá mo e Hou'eiki Mēmipá, fa'u 'a e Ngaahi Lao Taaataha 'a e Mēmipá, pea 'oatu ha ngaahi ngāue fakalao ma'a e kotoa 'o e ngaahi ngafa fatongia faka-Fale Aleá. 'Oku ne toe tokangaekina foki 'a hono tufaki atu 'o e ngaahi tohi ngāue faka-Fale Alea ki he Hou'eiki Mēmipá, liliu lea mo e toe vakai'i 'a e ngaahi tohi ngāué, tokangekina 'a e tu'unga malu 'a e Hou'eiki Mēmipá, pea mo hono leva'i 'a e ngaahi fakataha 'a e Fale Aleá.

'Oku kau atu ki he Va'a Laó ha ngaahi va'a (units) lalahi 'e 3:

1. Va'a Ngāue Fakalaó
2. Va'a Tēpilé
3. Va'a Liliu Leá.

Ngāue	Ngaahi KPI	2024/25 (baseline)	2025/26	2026/27	2027/28	SDG/TSDF II		SDG/TSDF II	
						LAHI 'O E NGAAHI TAKETI	LAHI 'O E NGAAHI FAKA'ILONGA	Lolotonga	Fakalakalaka
Ola Hā Kitu'a 12:	Toe lelei ange 'a e tokoni faka-Fale Alea ki he Kalaké pea hoko atu aipē ki he Hou'eiki Mēmipá								
'Oatu ha fale'i 'i he tohi pe fale'i 'i he lea ki he Kalaké mo e Hou'eiki Mēmipá 'i hono fiema'ú.	Taimi totonu hono fakahoko atu 'a e ngaahi fiema'u fale'i mei he Kalaké mo e Hou'eiki Mēmipá	A'usia 'a e 95%. Tuku atu 'i he taimi totonu 'a e fale'i faka-lao 'i he ngaahi Lao Fakaangaanga pea mo e ngaahi 'isiū faka-lao kehe pē 'o fakatatau ki he founa ngāue faka-Fale Alea.	Ngāue ki he 100% 'o e ngaahi kole fale'i faka-Lao 'oku tuku mai 'i loto 'i he 'aho ngāue 'e 3	Ngāue ki he 100% 'o e ngaahi kole fale'i faka-Lao 'oku tuku mai 'i loto 'i he 'aho ngāue 'e 3	Ngāue ki he 100% 'o e ngaahi kole fale'i faka-Lao 'oku tuku mai 'i loto 'i he 'aho ngāue 'e 3	16.6		\$360,500 (Ko e patiseti ko 'eni 'oku ngāue'aki ai pe ke fakapa'anga 'a e ola hā ki tu'a fika 12 - 14)	N/A
'Oatu 'a e ngaahi ngāue fekumi	Faipau ki he Tu'unga 'o e	Lahi hake 'i he 90% 'o e ngaahi fekumi faka-lao	95% pe ma'olunga ange ai	97% pe ma'olunga ange ai	100% pe ma'olunga ange ai				

fakalao fekau'aki mo e ngaahi ngāue fa'u lao.	Founga Ngāue (SOPs)	fekau'aki 'oku muimui pau 'i he Founga Ngāue (SOPs)							
	Fakahoko e ngāue 'i he taimi totonu [‘E tu’utu’uni ‘a e Tu’unga ‘o e Founga Ngāue (SOPs) ki he taimi].		Fakahoko e ngāue 'i he taimi totonu 'oku tuku mai ai	Fakahoko e ngāue 'i he taimi totonu 'oku tuku mai ai	Fakahoko e ngāue 'i he taimi totonu 'oku tuku mai ai				
	Lahi 'o e lāunga 'oku ma'u		'Ikai ha lāunga	'Ikai ha lāunga	'Ikai ha lāunga				
	Lahi 'o e fehalaaki 'i he ngāue		Si'isi'i he fehālaaki 'e 5	Si'isi'i he fehālaaki'e 3	'Ikai ha fehālaaki				
Teuteu'i 'o e Ngaahi Fakamatala Fakataukei fekau'aki mo e Ngaahi Lao Fakaangaangá	Fakahoko taimi totonu 'a e Ngaahi Fakamatala Fakataukei fekau'aki mo e Ngaahi Lao Fakaangaangá.	Na'e fakahu atu 'a e Ngaahi Fakamatala Fakataukei fekau'aki mo e Ngaahi Lao Fakaangaangá 'i loto 'i he 'aho 'e 14 mei he 'aho na'e fakahū mai ai 'a e kole 'i he kuata 1. Ko e kuata hono 2, na'e te'eki ai ke aofangatuku 'a e Ngaahi Fakamatala Fakataukei ki he	Na'e fakahu atu 'a e Ngaahi Fakamatala Fakataukei fekau'aki mo e Ngaahi Lao Fakaangaangá 'i loto 'i he 'aho 'e 14 mei he 'aho hono fakahū mai ai.	Na'e fakahu atu 'a e Ngaahi Fakamatala Fakataukei fekau'aki mo e Ngaahi Lao Fakaangaangá 'i loto 'i he 'aho 'e 10 mei he 'aho hono fakahū mai ai.	Na'e fakahu atu 'a e Ngaahi Fakamatala Fakataukei fekau'aki mo e Ngaahi Lao Fakaangaangá 'i loto 'i he 'aho 'e 7 mei he 'aho hono fakahū mai ai.				

		kotoa 'o e lao fakaangaanga ne 'osi fakahū mai. Ko e ngāue ko 'eni 'oku 'unuaki'i ki he kuata hono tolú ko e ngāue ke tomu'a fakahokó.							
	Faipau ki he Founa Ngāue (SOPs)	Lahi hake 'i he 90% 'oku muimui pau 'i he SOPs	Lahi hake 'i he 95% 'oku muimui 'i he SOPs	Lahi hake 'i he 95% 'oku muimui 'i he SOPs	Lahi hake 'i he 95% 'oku muimui 'i he SOPs				
	Lahi 'o e lāunga kuo ma'ú		'Ikai ma'u ha lāunga	'Ikai ma'u ha lāunga	'Ikai ma'u ha lāunga				
	Lahi 'o e ngaahi fehālaaki 'i he ngāué		Si'i hifo 'i he ngaahi fehālaaki 'e 5	Si'i hifo 'i he ngaahi fehālaaki 'e 3	'Ikai ha ngaahi fehālaaki				
Fa'u e Lao Fakaangaanga Fakatautaha 'a ha Mēmipa	Lahi 'o e Lao Fakaangaanga Faka-taautaha na'e fa'u 'i he kuata	Na'e fa'u 'a e Ngaahi Lao Fakaangaanga Fakatautaha 'e Fā 'i he Kuata 1, pea na'e fakahū atu 'a e Lao Fakaangaanga 'e 1 ki he Fale Aleá ke Lau 'Uluaki. Na'e fa'u 'a e Lao Fakaangaanga Taautaha 'e 1 'i he Kuata hono 2 pea 'oku kei fakatatali ki ha toe tu'utu'uni.	Laka hake 'i he Lao Fakaangaanga Taautaha 'e 5 na'e fa'u.	Laka hake 'i he Lao Fakaangaanga Taautaha 'e 5 na'e fa'u.	Laka hake 'i he Lao Fakaangaanga Taautaha 'e 5 na'e fa'u.				

	Faipau ki he SOPs	Lahi hake 'i he 90% 'oku faipau ki he SOPs	95% pe lahi hake 'oku faipau mo e SOPs	97% pe lahi hake 'oku faipau mo e SOPs	100% pe lahi hake 'oku faipau mo e SOPs				
	Lahi 'o e lāunga kuo ma'u		'Tkai ha lāunga na'e ma'u	'Tkai ha lāunga na'e ma'u	'Tkai ha lāunga na'e ma'u				
	Lahi 'o e fehalaaki 'i he ngaahi ngāue		Si'isi'i hifo 'i he fehālaaki 'e 5	Si'isi'i hifo 'i he fehālaaki'e 3	'Tkai ha ngaahi fehālaaki				
	Fakahoko taimi totonu 'a e ngaahi ngāue ['E tu'utu'uni 'a e Tu'unga 'o e Founa Ngāue (SOPs) ki he taimi].		Fakakakato 'a e ngāue 'i loto 'i he taimi totonu	Fakakakato 'a e ngāue 'i loto 'i he taimi totonu	Fakakakato 'a e ngāue 'i loto 'i he taimi totonu				
'Oatu 'a e ngaahi tokoni fakalao ki he ngaahi hopo 'i he Fakamaau'angá ('o kapau pē 'oku 'i ha fakatonutonu fakalao 'oku kau atu ki ai 'a e Fale Aleá)		'I he Kuata 1, na'e tokoni atu 'a e Va'a ki he kotoa 'o e ngaahi me'a fekau'aki mo e ngaahi 'eke totongi felāve'i mo e ngaahi me'a faka-Fakamaau'angá. Ne 'ikai ke 'i ai ha hopo 'i he Kuata hono 2, 'a	Tokoni ki he 100% 'o e ngaahi fakatonutonu faka-Fakamaau'anga 'oku kau ki ai 'a e Fale Aleá 'i hono fiema'u	Tokoni ki he 100% 'o e ngaahi fakatonutonu faka-Fakamaau'anga 'oku kau ki ai 'a e Fale Aleá 'i hono fiema'u	Tokoni ki he 100% 'o e ngaahi fakatonutonu faka-Fakamaau'anga 'oku kau ki ai 'a e Fale Aleá 'i hono fiema'u				

		ia ne 'ikai fiema'u ha tokoni 'i ai							
	Faipau ki he SOPs	Lahi hake 'i he 90% 'oku faipau mo e Founa Ngāue (SOPs)	95% pe lahi hake 'oku faipau mo e Founa Ngāue (SOPs)	97% pe lahi hake 'oku faipau mo e Founa Ngāue (SOPs)	100% pe lahi hake 'oku faipau mo e Founa Ngāue (SOPs)				
	Lahi 'o e lāunga kuo ma'u		'Ikai ma'u ha lāunga	'Ikai ma'u ha lāunga	'Ikai ma'u ha lāunga				
	Lahi 'o e ngaahi fehālaaki 'i he ngaahi ngāue		Si'isi'i hifo 'i he fehālaaki 'e 5	Si'isi'i hifo 'i he fehālaaki 'e 3	'Ikai ha ngaahi fehālaaki				
	Fakahoko 'i he taimi totonu 'a e ngāue [‘E tu’utu’uni ‘a e Tu’unga ‘o e Founa Ngāue (SOPs) ki he taimi]		Kakato ‘a e ngāue ‘i loto ‘i he taimi na’e tuku mai	Kakato ‘a e ngāue ‘i loto ‘i he taimi na’e tuku mai	Kakato ‘a e ngāue ‘i loto ‘i he taimi na’e tuku mai				
Tauhi 'o e Ngaahi Tu'utu'uni 'a e 'Eiki Sea mo e Ngaahi Tu'utu'uni	'Oku vakai'i fakakuata pea fakahoko ki he tu'unga fakaatahá 'a e Ngaahi Tu'utu'uni 'a	Na'e kakato hono fakahoko 'a e vakai'i 'o e Ngaahi Tu'utu'uni 'a e 'Eiki Sea 'i he Kuata 1	100% hono vakai'i 'o e Ngaahi Tu'utu'uni 'a e 'Eiki Sea mo e Ngaahi	100% hono vakai'i 'o e Ngaahi Tu'utu'uni 'a e 'Eiki Sea mo e Ngaahi	100% hono vakai'i 'o e Ngaahi Tu'utu'uni 'a e 'Eiki Sea mo e Ngaahi				

e 'Eiki Seá mo e Ngaahi Tu'utu'uní.	Te'eki ai ke kakato 'a e ngāue ki hono vakai'i 'o e ngaahi tu'utu'uni 'a e 'Eiki Sea 'i he Kuata hono 2. 'E toki fakahoko eni 'i he Kuata 3	Tu'utu'uní 'i he Kuata kotoa pē	Tu'utu'uní 'i he Kuata kotoa pē	Tu'utu'uni 'i he Kuata kotoa pē				
Faipau pea mo e Founga Ngāue (SOPs)	Lahi hake 'i he 90% 'oku faipau mo e Founga Ngāue (SOPs)	95% pe lahi hake 'oku faipau mo e Founga Ngāue (SOPs)	97% pe lahi hake 'oku faipau mo e Founga Ngāue (SOPs)	100% pe lahi hake 'oku faipau mo e Founga Ngāue (SOPs)				
Lahi 'o e ngaahi lāunga kuo ma'u		'Ikai ma'u ha lāunga	'Ikai ma'u ha lāunga	'Ikai ma'u ha lāunga				
Lahi 'o e fehālaaki 'i he ngaahi ngāue		Si'isi'i hifo 'i he fehālaaki 'e 5	Si'isi'i hifo 'i he fehālaaki 'e 3	'Ikai ha fehālaaki				
Fakahoko 'i he taimi totonu 'a e ngāue ['E tu'utu'uni 'a e Tu'unga 'o e Founga Ngāue (SOPs) ki he taimi]		Kakato 'a e ngāue 'i he taimi na'e tuku mai	Kakato 'a e ngāue 'i he taimi na'e tuku mai	Kakato 'a e ngāue 'i he taimi na'e tuku mai				

Ngaahi ngāue kehe kuo vahe'i atu mei he Hou'eiki Mēmipa pea mo e Kalake Pulé	Tokoni 'o laka hake 'i he 95%	Tokoni ki he 95%	Fakahoko 'a e 100% 'a e fiema'u tokoni faka-lao mo fakafounga ngāue mei he Hou'eiki Mēmipa, Kalake pe ko e Ngaahi Kōmiti	Fakahoko 'a e 100% 'a e fiema'u tokoni faka-lao mo fakafounga ngāue mei he Hou'eiki Mēmipa, Hou'eiki Mēmipa, pe Kalake pe ko e Ngaahi Kōmiti	Fakahoko 'a e 100% 'a e fiema'u tokoni faka-lao mo fakafounga ngāue mei he Hou'eiki Mēmipa, Hou'eiki Mēmipa, pe Kalake pe ko e Ngaahi Kōmiti				
	Faipau ki he Founga Ngāue	Lahi hake he 90% 'oku faipau mo e Founga Ngāue (SOPs)	95% pe lahi hake 'oku faipau mo e Founga Ngāue	97% pe lahi hake 'oku faipau mo e Founga Ngāue	100% pe lahi hake 'oku faipau mo e Founga Ngāue				
	Lahi 'o e ngaahi lāunga kuo ma'u		'Tkai ma'u ha lāunga	'Tkai ma'u ha lāunga	'Tkai ma'u ha lāunga				
	Lahi 'o e fehālaaki 'i ngaahi ngāue		Si'isi'i hifo 'i he fehālaaki 'e 5	Si'isi'i hifo 'i he fehālaaki 'e 3	'Tkai ha fehālaaki				
Ngaahi Pole		• Ko e pole lahi ki he Va'a 'a hono a'usia 'o e 100% 'o e tu'unga tonu 'i he ngaahi fekumi faka-lao, 'analaiso, fa'u laó makatu'unga 'i he ngaahi me'a 'e ni'ihi. Na'e 'omi 'e he ngaahi kaveinga fakalao na'e fihi ha ngaahi faingata'a ke a'usia ha ttu'unga maaui mo kakato 'o e fakahoo ngāué. • Na'e tā tu'o lahi 'a e fakangatangata 'e he lahi 'o e ngaahi fiema'u mo e taimi si'isi'i na'e tuku mai he fakahoko ai 'a e ngaahi ngāué, 'a e loloto mo e ngaahi ngāue fa'u lao 'a e Va'á. Na'e toe uesia foki 'e he ngaahi fakangatangata 'o e a'u tonu ki he ngaahi fakamatala fakalao mahinó mo e ngaahi fokotu'u mei he kau mataotaó 'a e tu'unga 'o e ngāue 'i he lao fakafounga ngāué. • Neongo 'a e ngaahi pole 'oku hā 'i 'olunga, ka na'e tokoni 'a e tu'unga mataotao, poto'i ngāue mo e taukei 'a e timi ngāué ke a'usia ai ha tu'unga ma'olunga 'o 'emau ngaahi taketí. Na'e fakapapai 'e he toutou vakai'i ke tu'unga maolunga 'a e ngāué fekumí mo e ngāue fa'u laó ke hokohoko 'a e a'usia 'o e ngaahi tu'unga ma'olunga 'oku fiema'ú. Na'e tokoni lahi 'a e ngāue fakataha mo pikipiki uma 'a e timi ngāué 'i he solova 'o e ngaahi palopalema mo e fevahevahe'aki faka'e'ilo, ke fakalakalaka kimu'a ai 'a e tu'unga tonu fakakātoa 'o e ngāué.							

	• Na'e hoko 'a e ngaahi fokotu'u fakakaukau mei he ngaahi kupu ngāue fekau'akí ke fakapapau'i 'oku hokohoko tatau atu pe hulu atu 'a hono fakahoko 'o e ngaahi ngāue poupou fakalaó • 'Oku tokoni 'a e fetu'utaki mahino mo e ngaahi kupu ngāue fekau'akí ke pukepuke aipē 'a e tu'unga fakafiēmālie fekau'aki mo e ngaahi tu'unga mo e ola 'amanekina 'o e ngāué. 'Oku lalanga 'e he 'emau vilitaki ke fakahoko ngāue tu'unga fakapalofesinale mo faka'efiká ha vā ngāue falala'anga mo fakafiēmālie mo e ngaahi kupu ngāue fekau'akí.								
Ngaahi Matavaivai	• Ongo Tokoni 'Ofisa Lao 'e 2 (<i>Two Assistant Legal Counsel</i>) \$90,800 • Fiema'u komipiuta to'oto'o 'e tolu \$24,100 (Ua ki he ongo Tokoni 'Ofisa Lao fo'ou pea mo fetongi 'a e komipiuta to'oto'o 'a e 'ofisa liliu lea) • Naunau faka'ofisi \$7,820								
Ola Hā Kitu'a 13:	To e lelei ange 'a e ngaahi ngāue tokoni mei he va'a tēpilé mo loto Fale Alea								
Tauhi 'a e lēkooti 'o e ngaahi fakatahá pea ke 'i he tu'unga fakamuimuitahá 'a e ngaahi lēkooti 'a e Fale Aleá.	Fakahoko taimi totonu pea ke 'i he tu'unga fakamuimui tahá 'a e ngaahi lēkooti 'o e ngaahi fakatahá 'a e Falé mo 'ene ngaahi ngāué.	A'usia 'a e 80% 'o e taimi totonu ke fakahoko ai 'a e ngāue pea 70% tonu mo kakato 'i he Kuata 1 A'usia 'a e 90% 'o e taimi totonu ke fakahoko ai 'a e ngāue pea 80% tonu pea mo kakato 'i he Kuata 1	Fakahū atu mo fakakakato pea mo fakafo'ou ma'u pe 'a e ngaahi lēkooti tonu kimu'a he tuku e ngāue 'o e 'aho Falaite 'o e uike fakatahá kotoa pe	Fakahū atu mo fakakakato pea mo fakafo'ou ma'u pe 'a e ngaahi lēkooti tonu kimu'a he tuku e ngāue 'o e 'aho Falaite 'o e uike fakatahá kotoa pe	Fakahū atu mo fakakakato pea mo fakafo'ou ma'u pe 'a e ngaahi lēkooti tonu kimu'a he tuku e ngāue 'o e 'aho Falaite 'o e uike fakatahá kotoa pe				
Fa'u mo teuteu'i 'a e ngaahi lao fakaangaanga pea mo e ngaahi tohi ngāue ki hono tēpile'i ki he Fale Alea	Fakahoko taimi totonu 'a hono fa'u mo teuteu'i 'o e ngaahi lao fakaangaanga mo e ngaahi	95% 'o e ngaahi lao fakaangaanga mo e ngaahi tohi ngāue ke tepile'i 'oku fakahoko ia	100% 'o e ngaahi lao fakaangaanga mo e ngaahi tohi ngāue ke tepile'i 'oku fakahoko ia	100% 'o e ngaahi lao fakaangaanga mo e ngaahi tohi ngāue ke tepile'i 'oku fakahoko ia	100% 'o e ngaahi lao fakaangaanga mo e ngaahi tohi ngāue ke tepile'i 'oku fakahoko ia				

	tohi ngāue ke tepile'i 'i Fale Alea.	fakatatau ki he ngaahi tu'utu'uní mo e ngaahi SOP	fakatatau ki he ngaahi tu'utu'uní mo e ngaahi SOP	fakatatau ki he ngaahi tu'utu'uní mo e ngaahi SOP	fakatatau ki he ngaahi tu'utu'uní mo e ngaahi SOP				
Ngāue mo teuteu'i 'o e ngaahi lao fakaangaanga mo e ngaahi tohi ngāue ki hono tepile'i.	Ngāue mo teuteu'i taimi lelei 'o e ngaahi lao fakaangaanga mo e ngaahi tohi ngāue ki hono tepile'i	95% 'o e ngaahi lao fakaangaangá mo e ngaahi tohi ngāué kuo fakahoko ia fakatatau ki he ngaahi tu'utu'uní mo e ngaahi SOP	100% 'o e ngaahi lao fakaangaangá mo e ngaahi tohi ngāué kuo fakahoko ia fakatatau ki he ngaahi tu'utu'uní mo e ngaahi SOP	100% 'o e ngaahi lao fakaangaangá mo e ngaahi tohi ngāué kuo fakahoko ia fakatatau ki he ngaahi tu'utu'uní mo e ngaahi SOP	100% 'o e ngaahi lao fakaangaangá mo e ngaahi tohi ngāué kuo fakahoko ia fakatatau ki he ngaahi tu'utu'uní mo e ngaahi SOP				
Teuteu'i mo tufa 'a e ngaahi naunau faka-Fale Alea	Teuteu'i pea mo tufa 'a e ngaahi naunau faka-Fale Alea 'i he taimi totonu	95% 'o e ngaahi naunau 'oku tufa ia 'i loto 'i he taimi kuo fakataumu'a ki aí.	100% 'o e ngaahi naunau 'oku tufa ia 'o 'ikai toe si'isi'i hifo 'i he 'aho ngāue 'e 3 ki mu'a he fakataha Fale Alea	100% 'o e ngaahi naunau 'oku tufa ia 'o 'ikai toe si'isi'i hifo 'i he 'aho ngāue 'e 3 ki mu'a he fakataha Fale Alea	100% 'o e ngaahi naunau 'oku tufa 'o 'ikai toe si'isi'i hifo 'i he 'aho ngāue 'e 3 ki mu'a he fakataha Fale Alea				
Taimi kamata fakaangaanga 'o e ngaahi fakataha faka-Fale Aleá.	Kamata taimi totonu 'a e ngaahi fakataha faka-Fale Aleá	95% 'o e ngaahi fakataha 'a e Fale Alea 'oku kamata taimi totonu	100% 'o e ngaahi fakataha 'a e Fale Alea 'oku kamata taimi totonu	95% 'o e ngaahi fakataha 'a e Fale Alea 'oku kamata taimi totonu	95% 'o e ngaahi fakataha 'a e Fale Alea 'oku kamata taimi totonu				
Ngaahi Pole	• Fakakakato taimi totonu 'a e ngaahi lēkooti 'o e Tohi 'o e Fale Alea : Na'e fekuki 'a e Va'á mo e ngaahi pole ke a'usia 'a e ngaahi tāketi ke fakakato taimi totonu 'a e ngaahi lēkootí koe'uhi ko e lahi 'a e ngaahi ngāué kae pehe ki he ngaahi kaveinga ki hono leva'i lelei 'o e taimí. 'E ala lelei ki he va'á, pea toe tafe lelei aange 'a e ngāué, 'i ha toe fakangāue ha toe kau ngāue pea fakahoko mo ha ako ngāue fekau'aki mo hono leva'i 'o e ngaahi lēkootí. Neongo 'a e ngaahi faingata'a ni, na'e kei lava pe ke faipau ki he ngaahi founga ngāue angamahení (SOPs) 'i ha fengāue'aki fakataha pea a'usia 'a hono fakakakato 'o e ngaahi ngāue mahu'inga mo lalahi 'i hono taimi totonú. 'Oku kei feinga pē 'a e Va'á ke								

	fakalelei'i mo fakalakalaka kimu'a 'a e tafa'aki ko 'eni 'i he ngaahi kuata 'oku hanga amí ke malava ke fakahoko faka'aho 'a e ngāue ni. • Taimi totonu 'a e ngāue mo teuteu'i 'a e ngaahi Lao Fakaangaanga mo e Tohi Ngāue ki hono tēpile'i: Ko e ola lelei 'o e teuteu'i 'o e ngaahi lao fakaangaanga mo e ngaahi tohi ngāue ki hono tepile'i na'e makatu'unga ia 'i he alanima mai 'a e kau ngāue mei he ngaahi va'a kehe 'o hangē ko e kau ngāue 'a e 'Ofisi 'o e Kalake Pule pea mo e kau ngāue 'o e Tafa'aki Pulusi. Na'e malava heni ke ne fakapapau'i mai 'e kei a'usia pe 'a e tāketi 'a e Va'a. Na'e kau atu foki ki heni mo e ivi malava 'o e Va'a ni ke matatali 'a e ngaahi liliu 'i he fakahoko 'a e ngāue kae lava ke a'usia 'a e tāketi 'i he ola ma'olunga 'i he ongo kuata. • Tufaki atu 'a e Ngaahi Pepa faka-Fale Aleá mo Fakahoko Taimi Totonu 'a e Ngaahi Fakatahá: Na'e a'usia 'a e 95% 'i hono tufa 'a e ngaahi pepa faka-Fale Aleá 'i hono fakafaingofua'i 'e he ngaahi kupu fekau'aki makatu'unga 'i he mahino 'a e ngaahi fetu'utaki fokotu'utu'u ngāué. Ko e ngaahi me'a ko 'eni 'oku nau fakapapau'i mai na'e vave hono tuku atu 'a e ngaahi pepá 'o fakafou 'i he ngaahi halangāue lelei kuo 'osi fokotu'ú. 'I he taimi tatau, ko e tukupā pea mo muimui he founga ngāue mo e ngaahi fakahinohino mei he 'Eiki Sea pea mo e Kalake Pule 'oku ne fakapapau'i mai na'e kamata taimi totonu 'a e ngaahi fakataha faka-Fale Alea pea fakafaingofua'i 'a hono fakahoko lelei'i 'a e ngaahi ngāué 'o 'ikai ha toe toloi.								
Ngaahi Matavaivai	• 1 Kalake Tēpile \$30,912 • Komipiuta To'oto'o \$6,950 ki he Kalake Tēpile • Misini fakamokomoko (<i>Air Condition</i>) ki loto Fale Alea &150, 000								
Ola Hā Kitu'a 14:	Toe lelei ange 'a e ngaahi ngāue liliu leá								
Liliu 'o e ngaahi tohi ngāue faka-Fale Alea kau ai 'a e ngaahi lao fakaangaanga, ngaahi tu'utu'uni (rules), ngaahi tu'utu'uni (rulings), ngaahi lipooti, ngaahi tohi 'avetakai, ngaahi tu'utu'uni (resolutions), ngaahi tohi etc 'o fakatatau ki he ngaahi SOPs liliu leá.	Lahi 'o e ngaahi tohi ngāue kuo liliú	Hulu 'a e fakahoko fatongia 'i he tāketi	Liliu ha ngaahi tohi ngāue 'oku 'ikai toe si'i hifo 'i he 15	Liliu ha ngaahi tohi ngāue 'oku 'ikai toe si'i hifo 'i he 15	Liliu ha ngaahi tohi ngāue 'oku 'ikai toe si'i hifo 'i he 15				

Fakatonulea 'o e ngaahi fakamatala lea hangē ko e Huufi mo e Tapuni 'o e Fale Aleá, ngaahi tālānga 'a e 'Eiki Seá, ngaahi 'a'ahi mai mei tu'apule'anga etc	Lahi 'o e ngaahi tohi ngāue kuo liliú	Fakahoko 'a e ngaahi ngāue fakatonulea 'e 6 'i he kuata 1 mo e 2 fakatou'osi	Fakahoko 'a e fakatonulea 'ikai si'i hifo 'i he tu'o 5	Fakahoko 'a e fakatonulea 'ikai si'i hifo 'i he tu'o 5	Fakahoko 'a e fakatonulea 'ikai si'i hifo 'i he tu'o 5				
Ngaahi Pole	• Na'e makatu'unga lahi 'a e lahi 'o e ngaahi tohi ngāue na'e liliu mo e ngaahi fakatonulea na'e fakahoko 'i he Kuata 1 mo e 2 'i he lahi mo e fa'ahinga 'o e ngaahi kole na'e ma'ú. 'Oku makatu'unga fakahangatonu 'a e a'usia 'o e ngaahi taketi fakatonu leá 'i he hokohoko mo e natula 'o e ngaahi kole 'oku fakahoko maí.								
Ngaahi Matavaivai	Komipiuta to'oto'o \$6,800 (fetongi 'a e komipiuta to'oto'o kuo maumau)								

Polokalama Si'i 2.02 Va'a ki he Ngaahi Kōmití & Ngaahi Ngāue Fakalaipeli

'Oku fakafuofua ki he **\$377,700** 'a e fakamole ki he Va'a ki he Ngaahi Kōmití & Ngaahi Ngāue Fakalaipeli.

Fatongia: 'Oku tokangaekina 'e he Va'a ki he Ngaahi Kōmití & Ngaahi Ngāue Fakalaipeli 'a hono 'oatu ha ngaahi tokoni ki he ngaahi ngāue 'a e kōmití mo e fekumi ki he Ngaahi Kōmiti Tu'uma'u fekau'aki mo e/pe kole fekumi mei he Hou'eiki Mēmipá.

'Oku kau atu ki he Va'a ki he Ngaahi Kōmití & Ngaahi Ngāue Fakalaipeli ha va'a (unit) 'e 2:

1. Va'a ki he Ngaahi Kōmití & Fekumí
2. Va'a Laipeli

Ngāue	Ngaahi KPI	2024/25 (baseline)	2025/26	2026/27	2027/28	SDG/TSDF II		SDG/TSDF II	
						LAHI 'O E NGAAHI TAKETI	LAHI 'O E NGAAHI FAKA'ILONGA	Lolotonga	Fakalakalaka
Ola Hā Kitu'a 15	Fokotu'u ha tu'utu'uni kōmiti ki hono siviliv'i mo vakai'i 'a e fakahoko fakafonua 'o e ngaahi Taumu'a Fakalakalaka Tu'uloá								
Vakai'i pe ko fe SDG 'oku felāve'i pea mo e Kōmiti takitaha [Va'a Kōmiti ke fakahoko eni] <u>Fakatokanga'i:</u> Ko e ngāue fo'ou 'eni, pea 'oku faka'amu ke fakakakato ia 'i he 2025/26 kimu'a he to'u faka-Fale Alea hoko	100% e faipau ki he Founa Ngāue (SOPs) (‘Amanaki pe 'e faipau tukukehe ka 'o ka 'ilo'i ha 'ikai faipau)	N/A	100% e faipau ki he Founa Ngāue (SOPs) (‘Amanaki pe 'e faipau tukukehe ka 'o ka 'ilo'i ha 'ikai faipau)	N/A	N/A	16.7	Lahi 'o e ngaahi ngāue 'a e Kōmití (ngaahi fakataha, 'a'ahi mo e talatalanoa mo e kakaí) 'oku tokangaekina ai 'a e ngaahi kaveinga felālāve'i mo e Ngaahi Taumu'a Fakalakalaka Tu'uloá	\$377,700 [Ko e patiseti ko 'eni 'oku ngāue'aki ia ke fakahoko 'aki 'a e ngaahi ngāue 'i he Ola hā ki tu'a 15-17]	N/A

	Fakahoko taimi totonu 'a e ngaahi ngāué	N/A	Kakato 'i he taimi totonu (ko e taimi 'oku fakahā mai ia 'e he Founa Ngāue (SOPs)	N/A	N/A				
	Lahi 'o e lāunga kuo ma'u	N/A	'Ikai ma'u ha lāunga Si'isi'i ange he 5 'a e fehālaaki	N/A	N/A				
Fakatonutonu 'a e talafatongia (TOR) 'o e ngaahi Kōmiti ke fakakau atu ki ai 'a e SDGs fekau'akí. <i>[Ke tokanga'i 'e he Kalake Pule]</i> <u>Nouti:</u> <i>Ko e ngāue fo'ou 'eni, pea 'oku faka'amu ke fakakakato ia 'i he 2025/26 kimu'a he teemi faka-Fale Alea hoko</i>	100% e faipau ki he Founa Ngāue (SOPs) compliance with SOPs ('Amanaki pe 'e faipau tukukehe ka 'o ka 'ilo'i ha 'ikai faipau)	N/A	100% e faipau ki he Founa Ngāue (SOPs) compliance with SOPs ('Amanaki pe 'e faipau tukukehe ka 'o ka 'ilo'i ha 'ikai faipau)	N/A	N/A				
	Fakahoko taimi totonu 'a e ngaahi ngāué	N/A	Kakato 'i he taimi totonu (ko e taimi 'oku fakahā mai ia 'e he Founa Ngāue (SOPs)	N/A	N/A				

	Lahi 'o e lāunga kuo ma'u	N/A	'Ikai ma'u ha lāunga Si'isi'i ange he 5 'a e fehālaaki	N/A	N/A				
Fa'u ha ngaahi naunau fakataukei fekau'aki mo e SDG ke ngāue'aki 'e he Hou'eiki Mēmipa pea mo e ngaahi Kōmiti <i>[Ope atu 'i he tāketi, Va'a Kāomiti ke tokanga'i eni]</i>	100% 'a e faipau ki he Founa Ngāue (SOPs) ('Amanaki pe 'e faipau tukukehe ka 'o ka 'ilo'i ha 'ikai faipau)								
	Fakahoko taimi totonu 'a e ngaahi ngāue	N/A	Kakato 'i he taimi totonu (ko e taimi 'oku fakahā mai ia 'e he Founa Ngāue (SOPs))	N/A	N/A				
	Lahi 'o e lāunga kuo ma'u	N/A	'Ikai ma'u ha lāunga Si'isi'i ange he 5 'a e fehālaaki	N/A	N/A				
Ngaahi Pole	Na'e 'ikai lava fakahoko 'a e ngaahi ngāue ko 'eni makatu'unga 'i he nounou fakaivi ngāue pea mo e lahi ange 'a e ngaahi ngāue faka-kōmiti 'oku mahu'inga ke fakakakato.								
Founa ke solova 'aki	Kole tokoni ki he UNDP								
Ola Hā Kitu'a 16:	To e lelei ange 'a e tokoni mei he Ngaahi Kōmiti mo e fekumi								

Fakahoko 'a e ngaahi fekumi pea 'oatu 'a e ngaahi ola 'i ha pepa fakamatala fakamahino fekau'aki mo e kaveinga 'o e fekumi	100% e faipau ki he Founa Ngāue (SOPs) ('Amanaki pe 'e faipau tukukehe ka 'o ka 'ilo'i ha 'ikai faipau)	Na'e 'i ai 'a e kole fekumi na'e fakahoko ngutu mai pe (<i>verbal</i>) 'i he 'aho 12 'o 'Aokosi, 2024, pea na'e lava lelei 'o fakahoko 'o 'ave 'i he 'aho 13 'o 'Aokosi 2024. Makatu'unga 'i he'ene mahu'inga mo fakavavevave, ne 'ikai ha taimi fe'unga ke fou ai 'i he founa ngāue (SOPs).	Faipau 90%	Faipau 95%	Faipau 100%				
	Taimi totonu hono fakahoko 'a e ngāue (<i>Ko e taimi 'oku 'omai ia he Founa Ngāue (SOPs)</i>)	'Oku fakakakato pe 'a e ngāue 'i he taimi totonu 'oku fiema'u ai. Kapau 'e toe fiema'u ha taimi lahi pea kuopau ke fakangofua	Ko e ngāue 'oku fakahoko pe 'o kakato 'i he taimi totonu 'oku fiema'u mai ai	Ko e ngāue 'oku fakahoko pe 'o kakato 'i he taimi totonu 'oku fiema'u mai ai	Ko e ngāue 'oku fakahoko pe 'o kakato 'i he taimi totonu 'oku fiema'u mai ai				

		mai 'e he Kalake Pule							
	Lahi 'o e lāunga kuo ma'u	Si'isi'i he lāunga 'e 5	'Oua to e laka hake 'i he lāunga 'e 3	'Oua to e laka hake 'i he lāunga 'e 2	'Oua to e laka hake 'i he lāunga 'e 1				
	Lahi 'o e fehālaaki 'i he ngaahi ngāue	Si'isi'i he fehālaaki 'e 5	'Ikai toe laka hake 'i he fehālaaki 'e 3	'Ikai toe laka hake 'i he fehālaaki 'e 2	'Ikai toe laka hake 'i he fehālaaki 'e 1				
Teuteu ki he Ngaahi Fakataha Kōmiti	100% e faipau ki he Founga Ngāue (SOPs) ('Amanaki pe 'e faipau tukukehe ka 'o ka 'ilo'i ha 'ikai faipau)	Faipau 90% mo e Founga Ngāue (SOPs)	Faipau 100%	Faipau 100%	Faipau 100%	16.6			
	Fakahoko taimi totonu 'a ew ngāue <i>(Ko e taimi 'oku 'omai ia he Founga Ngāue (SOPs))</i>	'Oku fakakakato pe 'a e ngāue 'i he taimi totonu 'oku fiema'u ai. Kapau 'e fiema'u ha taimi lahi pea kuopau ke fakangofua mai 'e he Kalake Pule	Ko e ngāue 'oku fakahoko pe 'o kakato 'i he taimi totonu 'oku fiema'u mai ai	Ko e ngāue 'oku fakahoko pe 'o kakato 'i he taimi totonu 'oku fiema'u mai ai	Ko e ngāue 'oku fakahoko pe 'o kakato 'i he taimi totonu 'oku fiema'u mai ai				

	Lahi 'o e lāunga kuo ma'u	Si'isi'i he lāunga 'e 5	Si'isi'i he lāunga 'e 3	'Oua to e laka hake 'i he lāunga 'e 2	'Oua to e laka hake 'i he lāunga 'e 1				
	Lahi 'o e fehālaaki 'i he ngaahi ngāue	Si'isi'i he fehālaaki 'e 5	'Ikai toe laka hake 'i he fehālaaki 'e 3	'Ikai toe laka hake 'i he fehālaaki 'e 2	'Ikai toe laka hake 'i he fehālaaki 'e 1				
Fakalele mo fakahoko 'a e Ngaahi Fakataha Kōmiti	100% e faipau ki he Founa Ngāue (SOPs) (‘Amanaki pe 'e faipau tukukehe ka 'o ka 'ilo'i ha 'ikai faipau)	Faipau 90% mo e Founa Ngāue (SOPs)	Faipau 100%	Faipau 100%	Faipau 100%				
	Fakahoko taimi totonu 'o e ngāue (<i>Ko e taimi 'oku 'omai ia 'e he Founa Ngāue (SOPs)</i>)	'Oku fakakakato pe 'a e ngāue 'i he taimi totonu 'oku fiema'u ai. Kapau 'e fiema'u ha taimi lahi pea kuopau ke fakangofua mai 'e he Kalake Pule	Ko e ngāue 'oku fakahoko pe 'o kakato 'i he taimi totonu 'oku fiema'u mai ai	Ko e ngāue 'oku fakahoko pe 'o kakato 'i he taimi totonu 'oku fiema'u mai ai	Ko e ngāue 'oku fakahoko pe 'o kakato 'i he taimi totonu 'oku fiema'u mai ai				
	Lahi 'o e lāunga kuo ma'u	Si'isi'i he lāunga 'e 5	Si'isi'i he lāunga 'e 3	'Oua to e laka hake	'Oua to e laka hake				

				'i he lāunga 'e 2	'i he lāunga 'e 1				
	Lahi 'o e fehālaaki 'i he ngaahi ngāue	Si'isi'i he fehālaaki 'e 5	'Ikai toe laka hake 'i he fehālaaki 'e 3	'Ikai toe laka hake 'i he fehālaaki 'e 2	'Ikai toe laka hake 'i he fehālaaki 'e 1				
Fakahoko 'o e Ngaahi Tu'utu'uni 'a e Kōmiti Fakatokanga'i: <i>Ko e ngaahi ngāue ko 'eni 'oku fakahoko ia ki he toenga 'o e ngaahi Kōmiti (hangē ko e Kōmiti Lao, Kōmiti Pa'anga, Kōmiti 'Asenita, Kōmiti ki he ngaahi Totonu 'a e Fale Alea etc)</i>	Faipau 100% e ki he Founa Ngāue (SOPs) (Amanaki pe 'e faipau tukukehe ka 'o ka 'ilo'i ha 'ikai faipau)	Faipau 90% mo e Founa Ngāue (SOPs)	Faipau 100%	Faipau 100%	Faipau 100%				
	Taimi totonu hono fakahoko 'a e ngāue (Ko e taimi 'oku 'omai ia he Founa Ngāue (SOPs))	'Oku fakakakato pe 'a e ngāue 'i he taimi totonu 'oku fiema'u ai. Kapau 'e fiema'u ha taimi lahi pea kuopau ke fakangofua mai 'e he Kalake Pule	Ko e ngāue 'oku fakahoko pe 'o kakato 'i he taimi totonu 'oku fiema'u mai ai	Ko e ngāue 'oku fakahoko pe 'o kakato 'i he taimi totonu 'oku fiema'u mai ai	Ko e ngāue 'oku fakahoko pe 'o kakato 'i he taimi totonu 'oku fiema'u mai ai				
	Lahi 'o e lāunga kuo ma'u	Si'isi'i he lāunga 'e 5	Si'isi'i he lāunga 'e 3	'Oua to e laka hake 'i he	'Oua to e laka hake 'i he lāunga 'e 1				

				lāunga 'e 2					
	Lahi 'o e fehālaaki 'i he ngaahi ngāue	Si'isi'i he fehālaaki 'e 5	'Ikai toe laka hake 'i he fehālaaki 'e 3	'Ikai toe laka hake 'i he fehālaaki 'e 2	'Ikai toe laka hake 'i he fehālaaki 'e 1				
Poupou mo tokoni 'i hono fakahoko 'o e ngaahi polokalama talatalanoa 'a e ngaahi kupu fekau'aki pea mo e ngaahi Kōmiti	Faipau 100% e ki he Founga Ngāue (SOPs) (‘Amanaki pe ‘e faipau tukukehe ka ‘o ka ‘ilo’i ha ‘ikai faipau)	Faipau 90% mo e Founga Ngāue	Faipau 100%	Faipau 100%	Faipau 100%				
	Taimi totonu hono fakahoko 'a e ngāue (<i>Ko e taimi 'oku 'omai ia he Founga Ngāue (SOPs)</i>)	'Oku fakakakato pe 'a e ngāue 'i he taimi totonu 'oku fiema'u ai. Kapau 'e fiema'u ha taimi lahi pea kuopau ke fakangofua mai 'e Kalake Pule	Ko e ngāue 'oku fakahoko pe 'o kakato 'i he taimi totonu 'oku fiema'u mai ai	Ko e ngāue 'oku fakahoko pe 'o kakato 'i he taimi totonu 'oku fiema'u mai ai	Ko e ngāue 'oku fakahoko pe 'o kakato 'i he taimi totonu 'oku fiema'u mai ai				
	Lahi 'o e lāunga kuo ma'u	Si'isi'i he lāunga 'e 5	Si'isi'i he lāunga 'e 3	'Oua to e laka hake 'i he lāunga 'e 2	'Oua to e laka hake 'i he lāunga 'e 1				

	Lahi 'o e fehālaaki 'i he ngaahi ngāue	Si'isi'i he fehālaaki 'e 5	'Ikai toe laka hake 'i he fehālaaki 'e 3	'Ikai toe laka hake 'i he fehālaaki 'e 2	'Ikai toe laka hake 'i he fehālaaki 'e 1				
Fakahoko 'o e polokalama talatalanoa pe ko e ngaahi fakataha	Faipau 100% e ki he Founa Ngāue (SOPs) ('Amanaki pe 'e faipau tukukehe ka 'o ka 'ilo'i ha 'ikai faipau)	Faipau 90% mo e Founa Ngāue	Faipau 100%	Faipau 100%	Faipau 100%				
	Taimi totonu hono fakahoko 'a e ngāue <i>(Ko e taimi 'oku 'omai ia he Founa Ngāue (SOPs))</i>	'Oku fakakakato pe 'a e ngāue 'i he taimi totonu 'oku fiema'u ai. Kapau 'e fiema'u ha taimi lahi pea kuopau ke fakangofua mai 'e Kalake Pule	Ko e ngāue 'oku fakahoko pe 'o kakato 'i he taimi totonu 'oku fiema'u mai ai	Ko e ngāue 'oku fakahoko pe 'o kakato 'i he taimi totonu 'oku fiema'u mai ai	Ko e ngāue 'oku fakahoko pe 'o kakato 'i he taimi totonu 'oku fiema'u mai ai				
	Lahi 'o e lāunga kuo ma'u	Si'isi'i he lāunga 'e 5	Si'isi'i he lāunga 'e 3	'Oua to e laka hake 'i he lāunga 'e 2	'Oua to e laka hake 'i he lāunga 'e 1				
	Lahi 'o e fehālaaki 'i he ngaahi ngāue	Si'isi'i he fehālaaki 'e 5	'Ikai toe laka hake 'i he fehālaaki 'e 3	'Ikai toe laka hake 'i he	'Ikai toe laka hake 'i he				

				fehālaaki 'e 2	fehālaaki 'e 1				
Fa'u 'o e ngaahi līpooti Kōmiti	Faipau 100% e ki he Founa Ngāue (SOPs) (‘Amanaki pe 'e faipau tukukehe ka 'o ka 'ilo'i ha 'ikai faipau)	Faipau 90% mo e Founa Ngāue	Faipau 100%	Faipau 100%	FAIPAU 100%				
	Taimi totonu hono fakahoko 'a e ngāue (<i>Ko e taimi 'oku 'omai ia he Founa Ngāue (SOPs)</i>)	'Oku fakakakato pe 'a e ngāue 'i he taimi totonu 'oku fiema'u ai. Kapau 'e fiema'u ha taimi lahi pea kuopau ke fakangofua mai 'e Kalake Pule	Ko e ngāue 'oku fakahoko pe 'o kakato 'i he taimi totonu 'oku fiema'u mai ai	Ko e ngāue 'oku fakahoko pe 'o kakato 'i he taimi totonu 'oku fiema'u mai ai	Ko e ngāue 'oku fakahoko pe 'o kakato 'i he taimi totonu 'oku fiema'u mai ai				
	Lahi 'o e lāunga kuo ma'u	Si'isi'i he lāunga 'e 5	Si'isi'i he lāunga 'e 3	'Oua to e laka hake 'i he lāunga 'e 2	'Oua to e laka hake 'i he lāunga 'e 1				
	Lahi 'o e fehālaaki 'i he ngaahi ngāue	Si'isi'i he fehālaaki 'e 5	'Ikai toe laka hake 'i he fehālaaki 'e 3	'Ikai toe laka hake 'i he fehālaaki 'e 2	'Ikai toe laka hake 'i he fehālaaki 'e 1				

	Taimi totonu hono fakahoko 'a e ngāue <i>(Ko e taimi 'oku 'omai ia he Founa Ngāue (SOPs))</i>	'Oku fakakakato pe 'a e ngāue 'i he taimi totonu 'oku fiema'u ai. Kapau 'e fiema'u ha taimi lahi pea kuopau ke fakangofua mai 'e Kalake Pule	Ko e ngāue 'oku fakahoko pe 'o kakato 'i he taimi totonu 'oku fiema'u mai ai	Ko e ngāue 'oku fakahoko pe 'o kakato 'i he taimi totonu 'oku fiema'u mai ai	Ko e ngāue 'oku fakahoko pe 'o kakato 'i he taimi totonu 'oku fiema'u mai ai				
Fakatahataha'i, siofi pea mo fakalele 'a e Misiona Patiseti (FBO/Budget Mission)	Faipau 100% e ki he Founa Ngāue (SOPs) ('Amanaki pe 'e faipau tukukehe ka 'o ka 'ilo'i ha 'ikai faipau)	Faipau 90% mo e Founa Ngāue	Faipau 100%	Faipau 100%	Faipau 100%				
	Taimi totonu hono fakahoko 'a e ngāue <i>(Ko e taimi 'oku 'omai ia he Founa Ngāue (SOPs))</i>	'Oku fakakakato pe 'a e ngāue 'i he taimi totonu 'oku fiema'u ai. Kapau 'e fiema'u ha taimi lahi pea kuopau ke fakangofua mai 'e Kalake Pule	Ko e ngāue 'oku fakahoko pe 'o kakato 'i he taimi totonu 'oku fiema'u mai ai	Ko e ngāue 'oku fakahoko pe 'o kakato 'i he taimi totonu 'oku fiema'u mai ai	Ko e ngāue 'oku fakahoko pe 'o kakato 'i he taimi totonu 'oku fiema'u mai ai				

	Lahi 'o e lāunga kuo ma'u	Si'isi'i he lāunga 'e 5	Si'isi'i he lāunga 'e 3	'Oua to e laka hake 'i he lāunga 'e 2	'Oua to e laka hake 'i he lāunga 'e 1				
	Lahi 'o e fehālaaki 'i he ngaahi ngāue	Si'isi'i he fehālaaki 'e 5	'Ikai toe laka hake 'i he fehālaaki 'e 3	'Ikai toe laka hake 'i he fehālaaki 'e 2	'Ikai toe laka hake 'i he fehālaaki 'e 1				
Mo ha ngaahi ngāue kehe pe 'oku tukuhifo mei he 'Eiki Sea, Hou'eiki Mēmipa mo e Kalake Pule ki he Va'a Kōmiti mo e Laipeli	Faipau 100% e ki he Founa Ngāue (SOPs) ('Amanaki pe 'e faipau tukukehe ka 'o ka 'ilo'i ha 'ikai faipau)	Faipau 90% mo e Founa Ngāue	Faipau 100%	Faipau 100%	Faipau 100%				
	Taimi totonu hono fakahoko 'a e ngāue <i>(Ko e taimi 'oku 'omai ia he Founa Ngāue (SOPs))</i>	'Oku fakakakato pe 'a e ngāue 'i he taimi totonu 'oku fiema'u ai. Kapau 'e fiema'u ha taimi lahi pea kuopau ke fakangofua mai 'e he Kalake Pule	Ko e ngāue 'oku fakahoko pe 'o kakato 'i he taimi totonu 'oku fiema'u mai ai	Ko e ngāue 'oku fakahoko pe 'o kakato 'i he taimi totonu 'oku fiema'u mai ai	Ko e ngāue 'oku fakahoko pe 'o kakato 'i he taimi totonu 'oku fiema'u mai ai				
	Lahi 'o e lāunga kuo ma'u	Si'isi'i he lāunga 'e 5	Si'isi'i he lāunga 'e 3	'Oua to e laka hake 'i he	'Oua to e laka hake				

				lāunga 'e 2	'i he lāunga 'e 1				
	Lahi 'o e fehālaaki 'i he ngaahi ngāue	Sī'isi'i he fehālaaki 'e 5	'Ikai toe laka hake 'i he fehālaaki 'e 3	'Ikai toe laka hake 'i he fehālaaki 'e 2	'Ikai toe laka hake 'i he fehālaaki 'e 1				
Ola Hā Kitu'a 17:	To e lelei ange 'a e ngaahi ngāue mo e ngaahi naunau fakalaipelí								
Tauhi 'o e Ngaahi lekooti 'o e ngaahi fakataha faka-Fale Aleá mo e ngaahi fakataha Kōmití 'i ha laipeli faka'ilekitolunika mo e laipeli	Faipau 100% e ki he Founa Ngāue (SOPs) ('Amanaki pe 'e faipau tukukehe ka 'o ka 'ilo'i ha 'ikai faipau)	Faipau 90% mo e Founa Ngāue	Faipau 100%	Faipau 100%	Faipau 100%				
	Taimi totonu hono fakahoko 'a e ngāue <i>(Ko e taimi 'oku 'omai ia he Founa Ngāue (SOPs))</i>	'Oku fakakakato pe 'a e ngāue 'i he taimi totonu 'oku fiema'u ai. Kapau 'e fiema'u ha taimi lahi pea kuopau ke fakangofua mai 'e Kalake Pule	Ko e ngāue 'oku fakahoko pe 'o kakato 'i he taimi totonu 'oku fiema'u mai ai	Ko e ngāue 'oku fakahoko pe 'o kakato 'i he taimi totonu 'oku fiema'u mai ai	Ko e ngāue 'oku fakahoko pe 'o kakato 'i he taimi totonu 'oku fiema'u mai ai				
	Lahi 'o e lāunga kuo ma'u	Sī'isi'i he lāunga 'e 5	Sī'isi'i he lāunga 'e 3	'Oua to e laka hake 'i he lāunga 'e 2	'Oua to e laka hake 'i he lāunga 'e 1				

	Lahi 'o e fehālaaki 'i he ngaahi ngāue	Si'isi'i he fehālaaki 'e 5	'Ikai toe laka hake 'i he fehālaaki 'e 3	'Ikai toe laka hake 'i he fehālaaki 'e 2	'Ikai toe laka hake 'i he fehālaaki 'e 1				
Fakataha'i 'a e ngaahi lēkooti faka-Fale Alea pea mo e ngaahi nusipepa (hangē ko e ngaahi kātōanga, Fale Alea To'utupu, etc)	100% e faipau ki he Founa Ngāue (SOPs) ('Amanaki pe 'e faipau tukukehe ka 'o ka 'ilo'i ha 'ikai faipau)	90% faipau mo e Founa Ngāue	100% faipau	100% faipau	100% faipau				
	Taimi totonu hono fakahoko 'a e ngāue <i>(Ko e taimi 'oku 'omai ia he Founa Ngāue (SOPs))</i>	'Oku fakakakato pe 'a e ngāue 'i he taimi totonu 'oku fiema'u ai. Kapau 'e fiema'u ha taimi lahi pea kuopau ke fakangofua mai 'e Kalake Pule	Ko e ngāue 'oku fakahoko pe 'o kakato 'i he taimi totonu 'oku fiema'u mai ai	Ko e ngāue 'oku fakahoko pe 'o kakato 'i he taimi totonu 'oku fiema'u mai ai	Ko e ngāue 'oku fakahoko pe 'o kakato 'i he taimi totonu 'oku fiema'u mai ai				
	Lahi 'o e lāunga kuo ma'u	Si'isi'i he lāunga 'e 5	Si'isi'i he lāunga 'e 3	'Oua to e laka hake 'i he lāunga 'e 2	'Oua to e laka hake 'i he lāunga 'e 1				
	Lahi 'o e fehālaaki 'i he ngaahi ngāue	Si'isi'i he fehālaaki 'e 5	'Ikai toe laka hake 'i he fehālaaki 'e 3	'Ikai toe laka hake 'i he	'Ikai toe laka hake 'i he				

				fehālaaki 'e 2	fehālaaki 'e 1				
Tali ki he ngaahi fiema'u faka-lēkooti (mei he Hou'eiki Memipa mo e kaungāue)	100% e faipau ki he Founa Ngāue (SOPs) (‘Amanaki pe 'e faipau tukukehe ka 'o ka 'ilo'i ha 'ikai faipau)	90% faipau mo e Founa Ngāue (SOPs)	100% faipau	100% faipau	100% faipau				
	Taimi totonu hono fakahoko 'a e ngāue (<i>Ko e taimi 'oku 'omai ia he Founa Ngāue (SOPs)</i>)	‘Oku fakakakato pe 'a e ngāue 'i he taimi totonu 'oku fiema'u ai. Kapau 'e fiema'u ha taimi lahi pea kuopau ke fakangofua mai 'e Kalake Pule	Ko e ngāue 'oku fakahoko pe 'o kakato 'i he taimi totonu 'oku fiema'u mai ai	Ko e ngāue 'oku fakahoko pe 'o kakato 'i he taimi totonu 'oku fiema'u mai ai	Ko e ngāue 'oku fakahoko pe 'o kakato 'i he taimi totonu 'oku fiema'u mai ai				
	Lahi 'o e lāunga kuo ma'u	Si'isi'i he lāunga 'e 5	Si'isi'i he lāunga 'e 3	'Oua to e laka hake 'i he lāunga 'e 2	'Oua to e laka hake 'i he lāunga 'e 1				
	Lahi 'o e fehālaaki 'i he ngaahi ngāue	Si'isi'i he fehālaaki 'e 5	'Ikai toe laka hake 'i he fehālaaki 'e 3	'Ikai toe laka hake 'i he fehālaaki 'e 2	'Ikai toe laka hake 'i he fehālaaki 'e 1				

Mo ha to e ngāue kehe pe 'oku tuku hifo mei he Kalake Pule ki he Tafa'aki Kōmiti pe ko e Tafa'aki Laipeli	100% e faipau ki he Founa Ngāue (SOPs) (‘Amanaki pe ‘e faipau tukukehe ka ‘o ka ‘ilo’i ha ‘ikai faipau)	90% faipau mo e Founa Ngāue (SOPs)	100% faipau mo e Founa Ngāue (SOPs)	100% faipau mo e Founa Ngāue (SOPs)	100% faipau mo e Founa Ngāue (SOPs)				
	Taimi totonu hono fakahoko ‘a e ngāue (<i>Ko e taimi ‘oku ‘omai ia he Founa Ngāue (SOPs)</i>)	‘Oku fakakakato pe ‘a e ngāue ‘i he taimi totonu ‘oku fiema’u ai. Kapau ‘e fiema’u ha taimi lahi pea kuopau ke fakangofua mai ‘e Kalake Pule	Ko e ngāue ‘oku fakahoko pe ‘o kakato ‘i he taimi totonu ‘oku fiema’u mai ai	Ko e ngāue ‘oku fakahoko pe ‘o kakato ‘i he taimi totonu ‘oku fiema’u mai ai	Ko e ngāue ‘oku fakahoko pe ‘o kakato ‘i he taimi totonu ‘oku fiema’u mai ai				
	Lahi ‘o e lāunga kuo ma’u	Si’isi’i he lāunga ‘e 5	Si’isi’i he lāunga ‘e 3	‘Oua to e laka hake ‘i he lāunga ‘e 2	‘Oua to e laka hake ‘i he lāunga ‘e 1				
	Lahi ‘o e fehālaaki ‘i he ngaahi ngāue	Si’isi’i he fehālaaki ‘e 5	‘Ikai toe laka hake ‘i he fehālaaki ‘e 3	‘Ikai toe laka hake ‘i he fehālaaki ‘e 2	‘Ikai toe laka hake ‘i he fehālaaki ‘e 1				
Ngaahi pole	• Toe lahi ange ‘a e ngaahi ngāue ‘oku fakahoko ‘e he ngaahi Kōmiti makatu’unga ‘i he lahi ‘a e ngaahi ngāue kuo tukuhifo mei he Fale Alea pea toe lahi ange ‘a e ngaahi Kōmiti Fili na’e toki fokotu’u. ‘I he’ene pehē, ‘oku lahi ‘a e ngaahi ngāue ‘oku kei								

	fakahokohoko 'i he 'asenita ngāue 'a e ngaahi Kōmiti. 'Oku fiema'u ke fakahoko 'a e ngaahi ngāue ko 'eni 'i he taimi totonu 'oku fiema'u ai. • Fu'u lahi 'a e ngāue 'oku vahe ki he kau ngāue • 'Oku 'i he tu'unga ala fakatu'utāmaki 'i ha mavahe atu 'a e kaungāue ki ha ngaahi ngāue'anga kehe
Ngaahi Matavaivai	• Si'isi'i 'a e ivi ngāue. 'Oku tokosi'i 'a e kau ngāue lolotonga. 'I he lolotonga ní ko e Sekelitali Kōmiti pē 'e 2 (taha 'i ai 'oku lolotonga livi ako), Sekelitali Kōmiti Tokoni 'e 2 pea mo e Taki 'o e Va'a. Ko e toko ni'ihī 'eni 'oku nau fataki mai 'a e mafatukituki 'o e ngāue faka-Kōmiti ki he Kōmiti Tu'uma'u 'e 10 pea mo e Kōmiti Fili 'e 4, 'a ia ko e kōmiti fakakātoa 'e 14. Ko e ngaahi Kōmiti 'oku fakataha ma'u pe 'oku kau ki ai 'a e Kōmiti Lao, Kōmiti Pa'anga, Kōmiti 'Ātakai mo e Feliuliaki 'o e 'Ea, Kōmiti ki he Ngaahi Totonu 'a e Fale Alea. • 'Oku 'ikai fakafiemālie 'a e tu'unga 'o e 'ofisi pea 'oku fiema'u mo e ngaahi naunau faka'ofisi ke tokoni ki he ngāue. 'Oku fiema'u ke fakalelei'i 'a e 'ofisi lolotongá (neongo 'ene si'isi'i – faliki, tutulu 'a e 'ató, kumā'ia) pea fakanaunau ngāue fo'ou. • Fiema'u ha tohi tu'utu'uni (<i>manual</i>) ma'ae Kōmiti pea fakamahino mai ai 'a e ngaahi tu'utu'uni ke muimui ki ai 'a hono fakahoko e ngāue 'o fakatatau ki he Tohi Tu'utu'uni tautautefito ki he kau ngāue fo'ou. • 'Oku kei hokohoko atu pe 'a e palopalema 'a e ngaahi miniti 'o e fakataha Kōmiti 'a ia 'oku 'ikai ke ma'u mai 'i he taimi totonu 'oku fiema'u ai pea 'oku makatu'unga 'eni 'i he 'ikai fa'a tēpile'i 'a e miniti 'i he ngaahi fakataha Kōmiti • Si'isi'i 'a e ngaahi faingāmālie ako ngāue ke fakalakalaka hake 'a e tu'unga 'ilo mo e taukei 'a e kau ngāue • Si'isi'i 'a e ngaahi monū'ia ke faka'ai'ai 'aki e kau ngāue ke nau fie ngāue
Solova'anga 'o e ngaahi matavaivai	• Kalake Kōmiti Ma'olunga 'e 2 (Senior Committee Clerk/Research) \$102,312 • Kalake Kōmiti Tokoni 'e 2 (Assistant Committee Clerk/Research) \$90,800 • Naunau faka'ofisi ki he kaungāue fo'ou 'oku ha 'i 'olunga \$31,146 • Ngaahi naunau faka'ofisi kehe (minisi hiki tatau, misini momosi pepa, me'a faitā hiki 'ata ki he ngaahi polokalama talatanoa mo e kakaī, telefoni ('ikai ha uaea)) \$53,039 • Ke longomo'ui 'a hono kole 'e he Taki 'o e Va'a ha tokoni mei tu'a (<i>external support</i>) ki he kongā 'o e ngaahi ngāue 'a e Va'a 'o hangē ko e fakakau mai 'a e SDG ki he talafatongia 'o e ngaahi kōmiti. • Solova 'a e ngaah palopalema (miniti kōmiti) 'oku kei hokohoko atu pea mo fa'u ha Founa Ngāue (SOPs) 'oku pau mo mahino ngofua. • Fakataukei 'o e kakai – uepisaiti, fakahoko atu ki he polokalama mo e kakai ect • Polokalama ako mo e ako ngāue ki muli ki he ngaahi kōmiti faka-Fale Alea 'i muli pea mo 'enau ngaahi laipeli • Ngaahi monū'ia ngāue ke fakamālohia 'akinautolu ke fie ngāue 'o hangē ko e ngāue mei 'api. • Fa'u ha tohi tu'utu'uni (<i>manual</i>) ma'ae ngaahi Kōmiti • Fakatau mai 'a e ngaahi me'angāue 'oku hā atu 'i 'olunga • Polokalama ako ke ako'i e kau ngāue ke hiki'i hake 'a e tu'ung a 'ilo ki 'olunga • Polokalama laipeli faka-'ilekitulonika fakaeonopooni

	• Malava ke lava 'o hū (<i>access</i>) ki he ngaahi naunau faka-Fale Alea 'i muli • Totongi (<i>subscription</i>) ki hono ma'u mai 'o e ngaahi naunau fekumi 'i muli
--	---

Polokalama Si'i 2.03 Va'a Lipooti

'Oku fakafuofua 'a e fakamole ki he Va'a Lipooti ki he **\$804,000**

Fatongia: 'Oku tokangaekina 'e he Va'a Lipooti 'a e Fale Alea 'o Tongá 'a hono tuku atu 'a e ngaahi ngāue lipooti tonu pea 'i he taimi lelei.

'Oku kau atu ki he Va'a Lipooti ha va'a (*unit*) 'e 3:

1. **Va'a Fonokalafi**
2. **Va'a Ako Ki Tu'a 'a e Fale Alea**
3. **Va'a Komipiuta**

Ngāue	Ngaahi KPI	2024/25 (baseline)	2025/26	2026/27	2027/28	SDG/TSDF II		SDG/TSDF II	
						LAHI 'O E NGAAHI TAKETI	LAHI 'O E NGAAHI FAKA'ILONGA	Lolotonga	Fakalakalaka
Ola Hā Kitu'a 18:	Ngaahi ngāue fonokalafi 'oku toe lelei ange ki he Hou'eiki Mēmipá								
Tuku atu 'a e Ngaahi Miniti 'a e Falé mo e Kōmití	Lahi 'o e ngaahi lipooti fonokalafi kuo fa'u ki he ta'u		100% 'o e ngaahi lipooti Fonokalafi kuo taipe'i	100% 'o e ngaahi lipooti Fonokalafi kuo taipe'i	100% 'o e ngaahi lipooti Fonokalafi kuo taipe'i	16.6 16.10	Kakato pea Tonu 'a e ngaahi lipooti Fonokalafi	\$804,100 (<i>'Oku ngāue'aki 'a e patiseti ko 'eni ke fakapa'anga 'a e ola hā kitu'a 18)</i>)	N/A
	Faipau pea mo e Founa Ngāue (SOPs) (<i>'Amanaki pe 'oku faipau tukukehe ka ma'u hake ha 'ikai faipau)</i>)		Faipau 90% pea mo e Founa Ngāue (SOPs)	95% faipau	100% faipau				
	Fakahoko 'a e ngāue ke kakato 'i he taimi totonu	Ko e ngaahi ngāue 'oku fakakakato	Fakakakato 'a e ngāue 'i loto 'i he taimi	Fakakakato 'a e ngāue 'i loto 'i he taimi	Fakakakato 'a e ngāue 'i loto 'i he taimi				

	'oku fiema'u ai <i>(Ko e taimi 'oku talamai ia 'i he Founga Ngāue (SOPs))</i>	pe 'i he taimi totonu 'oku fiema'u ai. Ka 'o ka fiema'u ha taimi lahi fe'unga, kuopau ke faka'ataa mai 'e he Kalake Pule	totonu 'oku fiema'u ai	totonu 'oku fiema'u ai	totonu 'oku fiema'u ai				
	Lahi 'o e lāunga kuo ma'u	Si'isi'i he lāunga 'e 5	Si'isi'i he lāunga 'e 3	'Oua to e laka hake 'i he lāunga 'e 2	'Oua to e laka hake 'i he lāunga 'e 1				
	Lahi 'o e fehālaaki 'i he ngaahi ngāue	Si'isi'i he fehālaaki 'e 10	'Ikai toe laka hake 'i he fehālaaki 'e 5	'Ikai toe laka hake 'i he fehālaaki 'e 3	'Ikai toe laka hake 'i he fehālaaki 'e 1				
Fakapapau'i 'oku tonu pea tu'unga ma'olunga 'a e ngaahi ongoongo 'oku pulusí pe ngaahi lipootí.	Faipau mo e Founga Ngāue (SOPs)		90% faipau mo e Founga Ngāue (SOPs)	95% faipau mo e Founga Ngāue (SOPs)	100% faipau mo e Founga Ngāue (SOPs)	16.6 16.10	Lahi 'o e ngaahi fehalaaki kuo ma'u 'i he ngaahi naunau kuo paaki mo pulusí		
	Fakahoko 'a e ngāue ke kakato 'i he taimi totonu 'oku fiema'u ai <i>(Ko e taimi 'oku talamai</i>	Ko e ngaahi ngāue 'oku fakakakato pe 'i he taimi totonu 'oku fiema'u ai.	Fakakakato 'a e ngāue 'i loto 'i he taimi totonu 'oku fiema'u ai	Fakakakato 'a e ngāue 'i loto 'i he taimi totonu 'oku fiema'u ai	Fakakakato 'a e ngāue 'i loto 'i he taimi totonu 'oku fiema'u ai				

	<i>ia 'i he Founa Ngāue (SOPs)</i>	Ka 'o ka fiema'u ha taimi lahi fe'unga, kuopau ke faka'ataa mai 'e he Kalake Pule							
	Lahi 'o e lāunga kuo ma'u	Si'isi'i he lāunga 'e 5	Si'isi'i he lāunga 'e 3	'Oua to e laka hake 'i he lāunga 'e 2	'Oua to e laka hake 'i he lāunga 'e 1				
	Lahi 'o e fehālaaki 'i he ngaahi ngāue	Si'isi'i he fehālaaki 'e 10	'Ikai toe laka hake 'i he fehālaaki 'e 5	'Ikai toe laka hake 'i he fehālaaki 'e 3	'Ikai toe laka hake 'i he fehālaaki 'e 1				
Ola Hā Kitu'a 19:	To e lelei ange 'a e fengāue'aki mo e Kakaí Fakalūkufua								
Fokotu'utu'u mo fakaangaanga 'a e 'a'ahi ki he ngaahi akó mo e tukui koló (Tongatapu mo e tukui motú)	Lahi 'o e ngaahi ngāue ako fakaloloto 'a e 'ilo 'a e kakaí		'Ikai toe si'i hifo 'i he 60% 'o e ngaahi ngāue Ako Fakaloloto e 'Ilo 'a e Kakaí kuo fakakakato	'Ikai toe si'i hifo 'i he 60% 'o e ngaahi ngāue Ako Fakaloloto e 'Ilo 'a e Kakaí kuo fakakakato	'Ikai toe si'i hifo 'i he 60% 'o e ngaahi ngāue Ako Fakaloloto e 'Ilo 'a e Kakaí kuo fakakakato				
	Faipau mo e Founa Ngāue (SOPs)		90% faipau mo e Founa Ngāue (SOPs)	95% faipau mo e Founa Ngāue (SOPs)	100% faipau mo e Founa Ngāue (SOPs)				
	Fakahoko 'a e ngāue ke kakato 'i he taimi totonu 'oku fiema'u ai	Ko e ngaahi ngāue 'oku fakakakato pe 'i he taimi	Fakakakato 'a e ngāue 'i loto 'i he taimi totonu 'oku fiema'u ai	Fakakakato 'a e ngāue 'i loto 'i he taimi totonu 'oku fiema'u ai	Fakakakato 'a e ngāue 'i loto 'i he taimi totonu 'oku fiema'u ai				

	<i>(Ko e taimi 'oku talamai ia 'i he Founa Ngāue (SOPs))</i>	totonu 'oku fiema'u ai. Ka 'o ka fiema'u ha taimi lahi fe'unga, kuopau ke faka'ataa mai 'e he Kalake Pule							
	Lahi 'o e lāunga kuo ma'u	Si'isi'i he lāunga 'e 5	Si'isi'i he lāunga 'e 3	'Oua to e laka hake 'i he lāunga 'e 2	'Oua to e laka hake 'i he lāunga 'e 1				
	Lahi 'o e fehālaaki 'i he ngaahi ngāue	Si'isi'i he fehālaaki 'e 10	'Ikai toe laka hake 'i he fehālaaki 'e 5	'Ikai toe laka hake 'i he fehālaaki 'e 3	'Ikai toe laka hake 'i he fehālaaki 'e 1				
Ola Hā Kitu'a 20:	To e lelei pea ngaholo ange 'a e ngaahi ngāue fakakomipiutá (ICT)								
'Oatu ha ngaahi lipooti mo e fale'i fakakomipiuta ki he Hou'eiki Mēmipá mo e Kau Ngāué	Faipau mo e Founa Ngāue (SOPs)		90% faipau mo e Founa Ngāue (SOPs)	95% faipau mo e Founa Ngāue (SOPs)	100% faipau mo e Founa Ngāue (SOPs)	16.6			
	Fakahoko 'a e ngāue ke kakato 'i he taimi totonu 'oku fiema'u ai <i>(Ko e taimi 'oku talamai ia 'i he Founa Ngāue (SOPs))</i>		Fakakakato 'a e ngāue 'i loto 'i he taimi totonu 'oku fiema'u ai	Fakakakato 'a e ngāue 'i loto 'i he taimi totonu 'oku fiema'u ai	Fakakakato 'a e ngāue 'i loto 'i he taimi totonu 'oku fiema'u ai				

	Lahi 'o e lāunga kuo ma'u		Si'isi'i he lāunga 'e 3	'Oua to e laka hake 'i he lāunga 'e 2	'Oua to e laka hake 'i he lāunga 'e 1				
	Lahi 'o e fehālaaki 'i he ngaahi ngāue		'Ikai toe laka hake 'i he fehālaaki 'e 5	'Ikai toe laka hake 'i he fehālaaki 'e 3	'Ikai toe laka hake 'i he fehālaaki 'e 1				
	Fakahoko 'a e ngāue ke kakato 'i he taimi totonu 'oku fiema'u ai <i>(Ko e taimi 'oku talamai ia 'i he Founa Ngāue (SOPs))</i>		Fakakakato 'a e ngāue 'i loto 'i he taimi totonu 'oku fiema'u ai	Fakakakato 'a e ngāue 'i loto 'i he taimi totonu 'oku fiema'u ai	Fakakakato 'a e ngāue 'i loto 'i he taimi totonu 'oku fiema'u ai				
Fokotu'u 'a e ongoongo fakamuimui tahá ki he uepisaiti 'a e Fale Alea mo e mītia fakasōsialé	Faipau mo e Founa Ngāue (SOPs)		90% faipau mo e Founa Ngāue (SOPs)	95% faipau mo e Founa Ngāue (SOPs)	100% faipau mo e Founa Ngāue (SOPs)	16.10	Tu'unga 'o e ngāue'aki 'a e uepisaiti Fale Aleá mo e ngaahi mītia fakasōsialé		
	Fakahoko 'a e ngāue ke kakato 'i he taimi totonu 'oku fiema'u ai <i>(Ko e taimi 'oku talamai ia 'i he Founa Ngāue (SOPs))</i>		Fakakakato 'a e ngāue 'i loto 'i he taimi totonu 'oku fiema'u ai	Fakakakato 'a e ngāue 'i loto 'i he taimi totonu 'oku fiema'u ai	Fakakakato 'a e ngāue 'i loto 'i he taimi totonu 'oku fiema'u ai				

Fale Alea faka'ilekitulōnika – <i>ngaahi ngāue</i> <i>Microsoft 365</i>	Lahi 'o e lāunga kuo ma'u		Si'isi'i he lāunga 'e 3	'Oua to e laka hake 'i he lāunga 'e 2	'Oua to e laka hake 'i he lāunga 'e 1				
	Lahi 'o e fehālaaki 'i he ngaahi ngāue		'Ikai toe laka hake 'i he fehālaaki 'e 5	'Ikai toe laka hake 'i he fehālaaki 'e 3	'Ikai toe laka hake 'i he fehālaaki 'e 1				
	Faipau mo e Founga Ngāue (SOPs)		90% faipau mo e Founga Ngāue (SOPs)	95% faipau mo e Founga Ngāue (SOPs)	100% faipau mo e Founga Ngāue (SOPs)	16.7 16.6			
	Fakahoko 'a e ngāue ke kakato 'i he taimi totonu 'oku fiema'u ai <i>(Ko e taimi 'oku talamai ia 'i he Founga Ngāue (SOPs))</i>		Fakakakato 'a e ngāue 'i loto 'i he taimi totonu 'oku fiema'u ai	Fakakakato 'a e ngāue 'i loto 'i he taimi totonu 'oku fiema'u ai	Fakakakato 'a e ngāue 'i loto 'i he taimi totonu 'oku fiema'u ai				
	Lahi 'o e lāunga kuo ma'u		Si'isi'i he lāunga 'e 3	'Oua to e laka hake 'i he lāunga 'e 2	'Oua to e laka hake 'i he lāunga 'e 1				
	Lahi 'o e fehālaaki 'i he ngaahi ngāue		'Ikai toe laka hake 'i he fehālaaki 'e 5	'Ikai toe laka hake 'i he fehālaaki 'e 3	'Ikai toe laka hake 'i he fehālaaki 'e 1				

Polokalama 3: Langa Fakalakalaka ‘a e Vāhengá

Fakafehoanaki ki he Palani Ngāue & Patiseti fakamuimuí [Faka’ilonga’i ‘a e puha totonú]	Hokohoko atu	Liliu Si’isi’i	Liliu Lahi	Fo’ou
--	--------------	----------------	------------	-------

Ko e polokalama ko ‘ení na’e kamata ia ‘i he Polokalama 1 – Polokalama Si’i 1 ‘i he malumalu ‘o e polokalama si’i faka-Fale Alea ‘a e ‘Ofisi ‘o e ‘Eiki Seá. Ka neongo iá, kuo hiki ia ki he Polokalama (3) fo’ou. Ko e polokalama fo’ou ko’ení ‘oku kau ki ai ‘a e ‘Ofisi ‘o e Hou’eiki Nōpelé mo e Ngaahi ‘Ofisi Fakavāhenga ‘e 17, ‘a ia ‘oku nau ma’u ‘a e taumu’a tatau: ke ‘oatu ha tokoni ki he ‘enau Hou’eiki Fakafofonga fekau’akí pea ke faka’ai’ai ‘a e langa fakalakalaka ‘a honau ngaahi vāhenga filí. Kuo hoko ai ke ma’u ‘e he Ngaahi ‘Ofisi Fakavāhenga ‘e 18 ha ngaahi ola hā kitu’a mo ha ngaahi ngāue tatau, ‘a ia ko hono puipuitu’á ‘oku hā atu ‘i laló.

Polokalama 3 (Langa Fakalakalaka) ‘oku kau ki ai ‘a e ngaahi polokalama si’i ‘e 18:

- Polokalama Si’i 3.01 ‘Ofisi ‘o e Hou’eiki Nōpelé
- Polokalama Si’i 3.02 -3.18 Ngaahi ‘Ofisi Fakavāhenga

4.3.1 Fakakātoa ‘o e Kau Ngāue Fakatatau ki he Tafa’aki Polokalama Si’i Ngaahi Va’a/ Polokalama Si’i ‘oku ne Tokangaekina

Fakamatala	Patiseti kuo tali 2024/25	Patiseti ‘Esitimeti 2025/26	Fakafuofua 2026/27	Fakafuofua 2027/28
Fakakātoa = Fakamole Lolotonga (\$m)	8.95	8.94	8.94	8.94
Kau Ngāue Tu’uma’u	-	-	-	-
Kau Ngāue Lau’aho	58	58	58	58

Ngaahi Ola Hā Kitu'a mo e ngaahi KPI

Polokalama Si'i 3.01 'Ofisi 'o e Hou'eiki Nōpelé

'Oku fakafuofua 'a e fakamole ma'a e 'Ofisi 'o e Hou'eiki Nōpelé ki he **\$1,225,600**.

Fatongia: 'Oku hoko 'a e 'ofisi 'o e hou'eiki nōpelé ko ha feitu'u ma'a e Hou'eiki Nōpele tukufakaholó kenau kau atu 'i he mala'e 'o e polotikalé, 'i hono fakafongia 'i 'o e Hou'eiki Fakafongia 'o e Kau Nōpelé 'i Fale Alea. 'Oku hoko 'eni ke fakafaingofua ai 'enau fakahoko tu'utu'uní. 'Ikai ngata aí, 'oku fakatokanga 'i 'e he 'ofisi 'a e fatongia fakatalutalu 'o e hou'eiki nōpelé, tauhi 'o e ngaahi tau fatunga motu'á pea hoko ko e kau tauhi 'o e ngaahi tukufakaholo 'o Tongá, ke kei hokohoko atu, pea mo e pule 'i fakakātoa hotau anga fakafonuá.

'Oku kau atu ki he 'Ofisi 'o e Hou'eiki Nōpelé 'a e va'a lahi 'e taha:

Ngāue	KPIs	2024/25 (baseline)	2025/26	2026/27	2027/28	SDG/TSDF II		Patiseti	
						NGAAHI TAKETI #	NGAAHI FAKA'ILONGA#	Lolotonga	Fakalakalaka
Ola Hā Kitu'a 21:	Ke to e lelei ange 'a hono fakahoko pea mo hono siofi/vakai'i 'a e ngaahi poloseki pe ngāue 'oku fakapa'anga mei he Pa'anga Tokoni faka-Fale Alea ke fakapapau'i 'oku faipau ki he tu'utu'uni ngāue								
Fili 'o e ngaahi poloseki ke fakapa'anga	Faipau mo e Founa Ngāue (SOPs)		Fiapau 95%	Faipau 95%	Faipau 95%	16.6	16.6.1	\$936,000	N/A
	Fakahoko 'a e ngāue 'i he taimi totonu 'oku fiema'u ai [Ko e taimi 'oku fakahā mai ia 'e he Founa Ngāue (SOPs)]		Na'e fakahoko 'a e ngāue 'i loto he taimi totonu na'e tuku mai	Na'e fakahoko 'a e ngāue 'i loto he taimi totonu na'e tuku mai	Na'e fakahoko 'a e ngāue 'i loto he taimi totonu na'e tuku mai				

	Lahi 'o e ngaahi fehālaaki 'i he ngaahi ngāué		Si'i hifo 'i he fehālaaki 'e 5	Si'i hifo 'i he fehālaaki 'e 3	'Ikai ha ngaahi fehālaaki				
Siofi 'a hono fakahoko 'o e ngaahi poloseki	Faipau mo e Founga Ngāue (SOPs)		Faipau 95%	Faipau 95%	Faipau 95%				
	Fakahoko 'a e ngāue 'i he taimi totonu 'oku fiema'u ai <i>[Ko e taimi 'oku fakahā mai ia 'e he Founga Ngāue (SOPs)]</i>		Na'e fakahoko 'a e ngāue 'i loto he taimi totonu na'e tuku mai	Na'e fakahoko 'a e ngāue 'i loto he taimi totonu na'e tuku mai	Na'e fakahoko 'a e ngāue 'i loto he taimi totonu na'e tuku mai				
	Lahi 'o e ngaahi fehālaaki 'i he ngaahi ngāué		Si'i hifo 'i he fehālaaki 'e 5	Si'i hifo 'i he fehālaaki 'e 3	'Ikai ha ngaahi fehālaaki				
Ola Hā Kitu'a 22:	Lelei ange 'a e ngaahi tokoni 'oku 'oatu ki he 'Ofisi 'o e Hou'eiki Nōpele								
Fakahoko 'a e ngaahi ngāue poupou ki he fakahoko fatongia 'a e 'Ofisi	Faipau mo e Founga Ngāue (SOPs)		Faipau 95%	Faipau 95%	Faipau 95%	16.6	16.6.1	\$289,600	N/A
	Fakahoko 'a e ngāue 'i he taimi totonu		Na'e fakahoko 'a e ngāue 'i	Na'e fakahoko 'a e ngāue 'i	Na'e fakahoko 'a e ngāue 'i loto he taimi				

	'oku fiema'u ai <i>[Ko e taimi 'oku fakahā mai ia 'e he Founga Ngāue (SOPs)]</i>		loto he taimi totonu na'e tuku mai	loto he taimi totonu na'e tuku mai	totonu na'e tuku mai				
	Lahi 'o e ngaahi fehālaaki 'i he ngaahi ngāu'é		Si'i hifo 'i he fehālaaki 'e 5	Si'i hifo 'i he fehālaaki 'e 3	'Ikai ha ngaahi fehālaaki				

Polokalama Si'i 3.02 'Ofisi Fakavāhenga

Ko e fakamole ki he 'Ofisi Fakavāhengá 'oku fakafuofua ki he **\$7,715,500**.

Fatongia: 'Oku hoko 'a e ngaahi 'ofisi fakavāhengá ko ha senitā mahu'inga ma'a e Hou'eiki Fakafofonga Filí kenau fengāue'aki fakahangatonu mo e kakai honau vāhenga filí. 'Oku hoko 'a e 'ofisi ko e fakafofonga ia 'i he vāhenga filí, fakahoko ha tokoni fekau'aki mo e ngaahi me'a 'a e pule'angá, pea fengāue'aki mo e komiunití. 'Oku nau hoko ko ha feitu'u 'e ala fai ha fetu'utaki ki ai kenau ngāue ki he ngaahi kaveinga 'oku fai ki ai ha hoha'a, tuku atu 'a e ngaahi fakamatalá, pea toe ho'ata kitu'a ange 'a e ngāué. 'Oku mātu'aki mahu'inga 'a e fatongia 'o e ngaahi 'ofisi fakavāhengá 'i hono lalanga 'a e taliui fakapolitikalé 'aki 'ene hoko ko e fetu'utaki'anga 'i he vaha'a 'o e Hou'eiki Fakafofonga filí mo e ngaahi komiunití 'oku nau fakafofonga'í, ko e pou pou ki he fakafofonga'i fakatemokālatai 'i Tonga.

'Oku kau atu ki he 'Ofisi Fakavāhengá 'a e ngaahi 'ofisi 'e 17.

Ngāue	KPIs	2024/25 (baseline)	2025/26	2026/27	2027/28	SDG/TSDF II		Patiseti	
						NGAAHI TAKETI #	NGAAHI FAKA'ILONGA#	Lolotonga	Fakalakalaka
Ola Hā Kitu’a 23:	Ke to e lelei ange ‘a hono fakahoko pea mo hono siofi/vakai’i ‘o e ngaahi poloseki pe ngāue ‘oku fakapa’anga mei he Pa’anga Tokoni faka-Fale Alea ke fakapapau’i ‘oku faipau ki he tu’utu’uni ngāueo e Kakaí – Poloseki Fakalakalaka ‘i he Vāhengá								
Fili ‘o e ngaahi poloseki ke fakapa’anga	Faipau mo e Founa Ngāue (SOPs)		Faipau 95%	Faipau 95%	Faipau 95%			\$5,168,000 (\$300,000 ki he Vāhenga Fili & \$4,000 ki he Vāhenga Fili)	N/A
	Fakahoko ‘a e ngāue ‘i he taimi totonu ‘oku fiema’u ai [Ko e taimi ‘oku fakahā mai ia ‘e he		Na’e fakahoko ‘a e ngāue ‘i loto he taimi totonu na’e tuku mai	Na’e fakahoko ‘a e ngāue ‘i loto he taimi totonu na’e tuku mai	Na’e fakahoko ‘a e ngāue ‘i loto he taimi totonu na’e tuku mai				

	<i>Founga Ngāue (SOPs)]</i>								
	Lahi 'o e fo'i hala 'i he fahaoko e ngāue		'Oua to e 'ova 'i he fo'i hala 'e 5	'Oua to e 'ova 'i he fo'i hala 'e 3	'Oua to e 'ova 'i he fo'i hala 'e 1				
Siofi 'a e CF mo e Ngaahi Poloseki Langa Fakalakalaka 'i he Vāhenga taki taha.	Faipau mo e Founga Ngāue (SOPs)		95% faipau	95% faipau	95% faipau	16.6	16.6.1		
	Fakahoko 'a e ngāue 'i he taimi totonu 'oku fiema'u ai <i>[Ko e taimi 'oku fakahā mai ia 'e he Founga Ngāue (SOPs)]</i>		Na'e fakahoko 'a e ngāue 'i loto he taimi totonu na'e tuku mai	Na'e fakahoko 'a e ngāue 'i loto he taimi totonu na'e tuku mai	Na'e fakahoko 'a e ngāue 'i loto he taimi totonu na'e tuku mai				
	Lahi 'o e ngaahi fehālaaki 'i he ngaahi ngāué		Si'i hifo 'i he fehālaaki 'e 5	Si'i hifo 'i he fehālaaki 'e 3	'Ikai ha ngaahi fehālaaki				
Ola Hā Kitu'a 24:	Ko e ngaahi ngāue 'oku fakapa'anga mei he Sino'i Pa'anga Polisi Fakakoló 'oku fakahoko ia pea siofi 'o fakatatau ki he tu'utu'uni ngāué.								
Fili 'o e ngaahi poloseki ke fakapa'anga	Faipau mo e Founga Ngāue (SOPs)		Faipau 95%	Faipau 95% faipau	Faipau 95%			\$850,000 <i>(\$50,000 ma'a e Vāhenga taki taha)</i>	N/A

	Fakahoko ‘a e ngāue ‘i he taimi totonu ‘oku fiema‘u ai <i>[Ko e taimi ‘oku fakahā mai ia ‘e he Founga Ngāue (SOPs)]</i>		Na’e fakahoko ‘a e ngāue ‘i loto he taimi totonu na’e tuku mai	Na’e fakahoko ‘a e ngāue ‘i loto he taimi totonu na’e tuku mai	Na’e fakahoko ‘a e ngāue ‘i loto he taimi totonu na’e tuku mai				
	Lahi ‘o e ngaahi fehālaaki ‘i he ngaahi ngāué		Si’i hifo ‘i he fehālaaki ‘e 5	Si’i hifo ‘i he fehālaaki ‘e 3	‘Ikai ha ngaahi fehālaaki				
Siofi ‘a e fakahoko ‘o e ngaahi poloseki	Faipau mo e Founga Ngāue (SOPs)		Faipau 95%	Faipau 95%	Faipau 95%				
	Fakahoko ‘a e ngāue ‘i he taimi totonu ‘oku fiema‘u ai <i>[Ko e taimi ‘oku fakahā mai ia ‘e he Founga Ngāue (SOPs)]</i>		Na’e fakahoko ‘a e ngāue ‘i loto he taimi totonu na’e tuku mai	Na’e fakahoko ‘a e ngāue ‘i loto he taimi totonu na’e tuku mai	Na’e fakahoko ‘a e ngāue ‘i loto he taimi totonu na’e tuku mai				

	Lahi 'o e ngaahi fehālaaki 'i he ngaahi ngāué		Si'i hifo 'i he fehālaaki 'e 5	Si'i hifo 'i he fehālaaki 'e 3	'Ikai ha ngaahi fehālaaki				
Ola Hā Kitu'a 25:	Lelei ange 'a e ngaahi tokoni 'oku 'oatu ki he 'Ofisi Fakavāhenga ('Ofisi 'e 17)								
'Oatu 'a e tokoni ki he fakahoko fatongia 'a e 'Ofisi	Faipau mo e Founa Ngāue (SOPs)		Faipau 95%	Faipau 95%	Faipau 95%			\$1,697,500 (\$99,000 ma'a e Vāhenga taki taha (Hou'eiki Mēmipa 'ikai Kapineti) & \$84,700 ma'a e Vāhenga taki taha (Hou'eiki Mēmipa Kapineti))	N/A
	Fakahoko 'a e ngāue 'i he taimi totonu 'oku fiema'u ai <i>[Ko e taimi 'oku fakahā mai ia 'e he Founa</i>		Na'e fakahoko 'a e ngāue 'i loto he taimi totonu na'e tuku mai	Na'e fakahoko 'a e ngāue 'i loto he taimi totonu na'e tuku mai	Na'e fakahoko 'a e ngāue 'i loto he taimi totonu na'e tuku mai				

	<i>Ngāue (SOPs)]</i>								
	Lahi 'o e ngaahi fehālaaki 'i he ngaahi ngāué		Si'i hifo 'i he fehālaaki 'e 5	Si'i hifo 'i he fehālaaki 'e 3	'Ikai ha ngaahi fehālaaki				

Fakamatala Fakalahi 1: ‘Analaiso Fakaikiiki fekau’aki mo e Ngaahi Hoa Ngāue Fekau’akí

Hoa Ngāue Fekau’aki	Kasitomā ‘a e OLA	‘Oatu ki he OLA	Hoa Ngāue mo e OLA	Vakai’i Fakalūkufua ‘o e OLA
	Ma’u mea/’oatu ki he OLA			
Hou’eiki Mēmipa ‘o e Fale Aleá	Fale’i Ngaahi Fokotu’u Fakamatala	Ngaahi Tu’utu’uni Ngāue, Ngaahi Tu’utu’uni (Directions), Ngaahi Tu’utu’uni (Rules)		Ngaahi Tu’utu’uni (Directions)
Kapineti	Ngaahi Tu’utu’uni (<i>Resolutions</i>)	Ngaahi Tu’utu’uni (<i>Decisions</i>)	Ngaahi Laó mo e ngaahi tu’utu’uni ngāué.	
Fakataha Tokoni	Ngaahi lao kuo fakalao’i ‘i Fale Alea			Fakamo’oni Huafa ‘i he Ngaahi Lao Fakaangaangá
Fakamaau’anga			Fakahoko ‘o e lao	
Kakaí Fakalūkufua	Fakamatala	Ngaahi fokotu’u mei he kakaí fakalūkufua	Fakahoko ngāue totonu ‘a e Fale Alea	Taliui ‘a e Hou’eiki Mēmipá ki he ola ki he kakaí, ngaahi tohi tangí
Ngaahi Potungāue ‘a e Pule’angá	Fakamatala Patiseti	Patiseti mo e Palani Ngāue		
Komisoni Fili			Fakahoko ‘a e ngaahi ola ‘o e Fili Fale Aleá ‘o fakatatau ki he Konisitutoné, Lao ki he Fale Aleá mo e Lao ki he Fili Fale Aleá	
Ngaahi Hoa Ngāue Tokoni			Fevahevahe’aki ‘o e fakamatalá Tokoni faka-Pa’anga mo faka- Tekinikale	
Ngaahi Fale Alea kehe			Fevahevahe’aki ‘o e fakamatalá Tokoni faka-Pa’anga mo faka- Tekinikale	

Kau kasitomā fakalotofale	Fale'i, Tataki, Ngaahi Tu'utu'uni Ngāue, Ngaahi Fakahinohino, Ngaahi Ngāue, Fakamatala	Ngaahi Ngāue Fakapalofesinale	Aleapau Ngāue	Palani Ngāue, Ngaahi KPI 'o e Fakahoko Fatongia, Ngaahi Ola Hā Kitu'a
--------------------------------------	---	----------------------------------	---------------	---

Fakamatala Fakalahi hono 2: Ngaahi Tohi Ngāue ‘oku tokoni ki he Tu’utu’uni Ngāue ‘a e OLA

‘Oku tākeikina ‘a e OLA ‘e he ngaahi me’a ni:

‘Oku fokotu’u ‘a e tu’utu’uni ngāue ‘e he lao, ngaahi tu’utu’uni mo e ngaahi palani tefito ko ‘ení:

- Ko e Konisitutone ‘o Tongá
- Palani Mālōlō mei he Ngāue ‘a e Fale Aleá
- Ngaahi Tu’utu’uni ‘o e Ngaahi Fakataha mo e Ngaahi Fatongia ‘o e Fale Alea ‘o Tonga
- Ngaahi Tu’utu’uni Ngāue ‘a e Kau Ngāue ‘a e Fale Aleá
- Lao ki he Fale Aleá
- Lao ki he Fili Fale Aleá
- Ngaahi Tu’utu’uni faka-Fale Alea ‘a e Fale Alea ‘o Tonga
- Ngaahi Tu’utu’uni ‘a e ‘Eiki Seá
- Tu’utu’uni Ngāue ‘a e ‘Ofisi Fakavāhengá